

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ
ÚSTAV EKONOMIE**

**ÚLOHA EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ
BANKY V PROCESU BUDOVÁNÍ
EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**AUTOR PRÁCE: Bc. Miloň Kašpar
VEDOUCÍ PRÁCE: Ing. Jan Šolta, CSc.**

2006

**UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF ECONOMICS AND PUBLIC
ADMINISTRATION
INSTITUTE OF ECONOMICS**

**EUROPEAN CENTRAL BANK ROLE IN
THE PROCESS OF CONSTRUCTION
EUROPEAN MONETARY UNION**

THESIS

**AUTHOR: Bc. Miloň Kašpar
SUPERVISOR: Ing. Jan Šolta, CSc.**

2006

PODKLAD PRO ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA:	OSOBNÍ ČÍSLO:
KAŠPAR Miloň, Bc.	Šafaříkova 649; Hradec Králové	E0400538

PRACOVNÍ NÁZEV TÉMATU:

Úloha Evropské centrální banky v procesu budování Evropské měnové unie

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Jan Šolta, CSc.

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Úvod

1. Funkce Evropské centrální banky
2. Problémy budování Evropské měnové unie
3. Pakt stability a růstu a jeho plnění
4. Závěr
5. Literatura
6. Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

1. Naudin, F.: The European Central Bank : a bank for 21st century. Kogan Page, London 2000; ISBN 0-7494-3100-8
2. Evropská centrální banka.: Evropská centrální banka: Výroční zpráva 2004. Frankfurt am Main : Evropská centrální banka, 2005; ISSN 1830-2866
3. Scheller, Hanspeter K.: The European Central Bank : history, role and functions. European Central Bank, Frankfurt am Main 2004; ISBN 92-9181-506-3
4. Brunila, A., Buti, M., Franco, D.: The stability and growth pact : the architecture of fiscal policy in EMU. Palgrave, Houndmills 2001; ISBN 0-333-96145-5
5. Andenas, M., Gormley, L., Hadjiemmanuil, CH., aj.: European Economic and Monetary Union : the institutional framework. Kluwer Law International, London 1997; ISBN 90-411-0687-1

PODPIS

**VEDOUCÍHO
PRÁCE:**

DATUM:

_____

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména skutečnosti, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněná ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice .

V Pardubicích 18.05.2006

Kašpar Miloň

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem kteří mi pomáhali s psaním této diplomové práce.

Především děkuji panu Ing. Janu Šoltovi za odborné vedení mé diplomové práce, trpělivost a cenné rady.

Souhrn:

Tato diplomová práce popisuje vznik Evropské měnové unie, funkci Evropské centrální banky a Paktu stability a růstu. Je rozdělena do tří hlavních kapitol: problémy s budováním Evropské měnové unie, funkci Evropské centrální banky a plnění Paktu stability a růstu.

V první kapitole se věnuji počátkům evropské hospodářské spolupráce a postupně se dostávám k procesu budování Hospodářské a měnové unie, která vedla k zavedení jednotné evropské měny euro. V závěru kapitoly se také krátce zmiňuji o současném stavu integrace České republiky do Evropské měnové unie.

Druhá kapitola se zabývá samotným vznikem Evropské centrální banky, její organizací a prováděnými úkoly, kterými byla pověřena.

Obsahem poslední a tedy závěrečné kapitoly je popsání Paktu stability a růstu, vývoj plnění členskými státy eurozóny a nedávno provedená reforma Paktu stability.

Summary:

This thesis describes establishing of European monetary union, European central bank functions and Stability and Growth pact. The work is divided into three chapters: problems with the establishment of European monetary union, European central bank function and performance Stability and Growth pact.

The first chapter presents beginning European economic cooperation and gradually I get to process of construction Economic and monetary union which leads faced to establish single European currency. In the end I shortly write about present situation of the integration in the Czech republic to the European monetary union.

Second chapter is about establishments of European central bank by it's own, her organization and pursued her duties, which were delegate to her.

Last chapter shows Stability and Growth pact, his performance by euro-zone member states and recently made Pact stability reform.

Obsah

SEZNAM TABULEK:	11
SEZNAM OBRÁZKŮ:	11
0 ÚVOD	13
1 PROBLÉMY BUDOVÁNÍ EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE	15
1.1 POČÁTKY SPOLUPRÁCE.....	16
1.1.1 <i>Základní strategie budování hospodářské a měnové unie</i>	17
1.1.2 <i>Monetaristický přístup</i>	18
1.1.3 <i>Ekonomistický přístup</i>	18
1.1.4 <i>Wernerova zpráva</i>	19
1.2 KRIZE EVROPSKÉ MĚNOVÉ INTEGRACE V 70. LETECH.....	20
1.2.1 <i>Bazilejská dohoda</i>	20
1.3 EVROPSKÝ MĚNOVÝ SYSTÉM.....	22
1.3.1 <i>Nástroje evropského měnového systému</i>	22
1.3.1.1 ECU (European Currency Unit).....	23
1.3.1.1.1 <i>Oficiální ECU</i>	24
1.3.1.1.2 <i>Soukromá ECU</i>	24
1.3.1.1.3 <i>Zelená ECU</i>	24
1.3.1.2 <i>Systém směnných kurzů a systém intervence</i>	25
1.3.1.3 <i>Úvěrový mechanismy pro poskytování pomoci slabým měnám</i>	26
1.3.2 <i>Krize evropského měnového systému</i>	26
1.3.3 <i>Zhodnocení působení Evropského měnového systému</i>	28
1.4 NÁVRH A PŘÍPRAVA HOSPODÁŘSKÉ A MĚNOVÉ UNIE.....	28
1.4.1 <i>Delorsova zpráva</i>	29
1.4.2 <i>Diskuze o zahájení druhé etapy</i>	31
1.4.3 <i>Sporné body Hospodářské a měnové unie</i>	31
1.5 MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA – PRÁVNÍ ZÁKLAD HMU	32
1.5.1 <i>Kompromisní charakter hospodářské a měnové unie</i>	34
1.5.2 <i>Konvergenční kritéria</i>	35
1.6 BUDOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ A MĚNOVÉ UNIE.....	36
1.6.1 <i>První a druhá etapa hospodářské a měnové unie</i>	36
1.6.2 <i>Posunutí zahájení třetí etapy</i>	37
1.6.3 <i>Pakt stability a růstu</i>	38
1.6.4 <i>Třetí etapa hospodářské a měnové unie</i>	38
1.6.5 <i>Země neúčastníci se třetí etapy</i>	39
1.6.5.1 <i>Základní rysy kursového mechanismu ERM II</i>	41
1.6.6 <i>Technické aspekty zavedení EURA</i>	42
1.6.7 <i>Zavedení jednotné evropské měny</i>	43

1.7	ČESKÁ REPUBLIKA A EURO.....	46
1.7.1	<i>Předvstupní etapa – příprava na vstup do EU;</i>	46
1.7.2	<i>První etapa – vstup do EU;</i>	46
1.7.3	<i>Druhá etapa – zapojení do ERM II;</i>	49
1.7.4	<i>Třetí etapa – vstup do eurozóny.</i>	49
1.8	EURO: ANO ČI NE?	49
2	FUNKCE EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY	52
2.1	VZNIK EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY	52
2.1.1	<i>Základní kapitál</i>	53
2.1.2	<i>Evropský systém centrálních bank</i>	55
2.1.3	<i>Eurosystem</i>	57
2.1.4	<i>Eurozóna</i>	57
2.2	ORGANIZACE ECB	58
2.2.1	<i>Rozhodování</i>	59
2.2.1.1	Rada guvernérů (Governing Council)	59
2.2.1.2	Výkonná rada (Executive Board).....	60
2.2.1.3	Generální rada (General Council of ECB)	60
2.2.2	<i>Nezávislost</i>	61
2.2.2.1	Kritika nezávislosti	61
2.2.3	<i>Transparentnost</i>	62
2.2.4	<i>Odpovědnost</i>	63
2.3	ÚKOLY ECB	63
2.3.1	<i>Nástroje měnové politiky ECB</i>	65
2.3.1.1	Operace na volném trhu	65
2.3.1.1.1	Reverzní transakce (repo operace).....	65
2.3.1.1.2	Přímé transakce.....	67
2.3.1.1.3	Emitování dluhopisů.....	67
2.3.1.1.4	Devizové swapy.....	68
2.3.1.1.5	Příjem termínovaných vkladů.....	68
2.3.1.2	Stálé facility (standing facilities).....	68
2.3.1.2.1	Marginální zápůjční facilitita	69
2.3.1.2.2	Depozitní facilitita	69
2.3.1.3	Povinné minimální rezervy	69
2.3.2	<i>Devizové operace</i>	70
2.3.3	<i>Devizové rezervy</i>	71
2.3.4	<i>Platební systémy</i>	72
2.3.5	<i>Bankovky</i>	73

3	PAKT STABILITY A RŮSTU A JEHO PLNĚNÍ	75
3.1	PREVENTIVNÍ FUNKCE PAKTU	75
3.1.1	<i>Programy stability a konvergence</i>	76
3.1.2	<i>Mechanismus rozhodování</i>	76
3.2	SANKČNÍ NÁSTROJE.....	77
3.2.1	<i>Řízení o uvalení sankcí</i>	78
3.3	VÝVOJ PLNĚNÍ PAKTU STABILITY A RŮSTU.....	79
3.4	REFORMA PAKTU STABILITY A RŮSTU	81
3.4.1	<i>Problémy plnění Paktu stability</i>	84
4	ZÁVĚR	86
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	88
6	PŘÍLOHY	93

Seznam tabulek a obrázků:

Seznam tabulek:

<i>Tabulka 1 Složení národních měn v ECU</i>	23
<i>Tabulka 2 Účastníci ERM</i>	26
<i>Tabulka 3 Krize evropského měnového systému v 90 letech 20. století</i>	27
<i>Tabulka 4 Maastrichtská kritéria vstupu do EU a jejich plnění na konci roku 1997</i>	39
<i>Tabulka 5 Datum ukončení platnosti národního oběživa a přepočítací koeficienty mezi měnami zemí HMU a eurem</i>	44
<i>Tabulka 6 Plán výměny neplatných národních bankovek a mincí v zemích eurozóny</i>	45
<i>Tabulka 7 Harmonizovaný index spotřebitelských cen</i>	47
<i>Tabulka 8 Deficit sektoru vládních institucí</i>	47
<i>Tabulka 9 Vládní dluh</i>	47
<i>Tabulka 10 Desetileté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu</i>	49
<i>Tabulka 11 Klíč upisování základního kapitálu ECB při jejím vzniku</i>	53
<i>Tabulka 12 Upsaný základní kapitál národními centrálními bankami zemí eurozóny</i>	54
<i>Tabulka 13 Upsaný základní kapitál NCB zemí, které nejsou členy eurozóny (od 1. května 2004)</i>	55
<i>Tabulka 14 Rozdělení výroby eurobankovek v roce 2006</i>	74
<i>Tabulka 15 Vyrovnanost rozpočtu v % HDP</i>	80

Seznam obrázků:

<i>Obrázek 1 Nominální kurz CZK/EUR</i>	48
<i>Obrázek 2 Evropský systém centrálních bank a Eurosystém</i>	56
<i>Obrázek 3 Členské státy EU, které jsou členy eurozóny</i>	58
<i>Obrázek 4 Bankovka 500 €</i>	73
<i>Obrázek 5 Počet eurobankovek v oběhu mezi roky 2002 a 2004</i>	73

Seznam zkratek:

CZK	Česká koruna
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Rada ministrů hospodářství a financí
ECU	European Currency Unit
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMCF	Evropský fond pro měnovou spolupráci
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
ERM	Mechanismus směnných kurzů
ES	Evropské společenství
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUA	Evropská měnová a účetní jednotka
EUR	Euro
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
HMU	Hospodářská a měnová unie
HMU	Hospodářská a měnová unie
JEA	Jednotný evropský akt
NCB	Národní centrální banka
PMR	Povinné minimální rezervy
RTGS	Real Time Gross Settlement
USD	Americký dolar

0 Úvod

Národní měny na evropském kontinentu se postupným vývojem staly nepostradatelnou součástí státní svrchovanosti i jakési národní hrdosti. Platidla, ať se jednalo o zlaté či stříbrné mince nebo později o národní bankovky, které hrály stále důležitější roli v oběhu měny, byly vždy symboly určité kultury daného národa. Současně se s rostoucí rolí bankovek jako zákonného platidla v moderním ekonomickém životě, jejich vydáváním a s tím spojeným centrálním bankovníctvím, rozrůstal význam monetární politiky, která se stala součástí národní ekonomické politiky.

V dlouhé a bohaté evropské historii bylo mnoho pokusů o integraci ať již ekonomickou či politickou, ale nikdy se jí nepodařilo provést do zdárného konce. Teprve až po druhé světové válce, tedy v druhé polovině 20. století, dochází k integračnímu procesu, který vykazuje jasnou tendenci ke sblížování národních ekonomik. Tento vývoj v sobě zahrnuje několik významných mezníků za něž je možno označit postupné dosahování jednotlivých integračních stupňů. Přes zónu volného obchodu a pozdější celní unii se Evropská společenství na přelomu 80. a 90. let dostávají k vytváření podmínek pro realizaci jednotného vnitřního trhu coby třetího stupně ekonomické provázanosti. Jednotný vnitřní trh, zahrnující čtyři svobody v podobě volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu, se v průběhu let devadesátých dále posiluje postupným zaváděním společné měny a budováním hospodářské a měnové unie. Jde o čtvrtou a teoreticky nejvyšší fázi ekonomické integrace, nepočítáme-li úplné splynutí národních ekonomik.

Při postupném přecházení na společnou měnovou politiku bylo nutno zřídit hlavní měnovou instituci Evropské unie. Tou se v poslední fázi budování Hospodářské a měnové unie stala Evropská centrální banka se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem. S nástupem Eura a evropského systému centrálních bank se Evropská centrální banka stala dominantou, jež v podstatě "spravuje a kontroluje veškeré finance celé Evropy".

Jedná se o nejvyšší finanční nástroj Evropské unie. Do budoucna by měla řídit finanční trhy všech členských zemí, nyní je její hlavní starostí koordinace zavedené společné měny Euro a kontrola národních centrálních bank členských států.

Evropská centrální banka je institucí unikátní, s významným vymezením pravomocí, s mimořádně silnou nezávislostí. Zároveň se jedná o instituci „bez historie“ tj. i bez

dlouholeté tradice, která by umožnila udržovat daný směr politiky bez ohledu na krátkodobé vlivy. Můžeme tedy konstatovat, že jde o zajímavý experiment, který do značné míry ovlivňuje nejen ekonomiku Evropské unie, ale též ekonomiky zemí, které jsou především hospodářsky svázány s unií.

Projekt Hospodářské a měnové unie s vytvořením Evropské centrální banky je proto označován za ojedinělý a vůbec nejambicióznější integrační projekt v dějinách.

Vstupem České republiky do Evropské unie v květnu 2004 se i naše země stala součástí tohoto projektu a bude se spolupodílet na jeho dalším osudu. Tím, že jsme se stali právoplatnými členy unie naše integrace do evropských struktur ještě zdaleka nekončí. Dalším krokem, který přijde, bude přidružení k jednotné měnové politice eurozóny se zavedením společné měny Euro.

Hlavním důvodem proč jsem se rozhodl zpracovat diplomovou práci na téma **FUNKCE EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY V PROCESU BUDOVÁNÍ EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE** se stal právě vstup České republiky do Evropské unie a sílící diskuze v médiích o vhodném termínu zavedení Eura v České republice. Myslím, že je dobré vědět něco více o instituci, která bude ovlivňovat nemalým způsobem život v naší zemi.

Tato diplomová práce si tedy klade za cíl objasnit odpovědi na níže uvedené otázky, které jsem si položil před zpracováním:

- 1) Důvod založení Evropské centrální banky?
- 2) Jaké je postavení Evropské centrální banky vzhledem k členským zemím a Národním centrálním bankám?
- 3) Jak členské státy eurozóny dodržují rozpočtovou disciplínu vyplývající z Paktu stability a růstu?

1 Problémy budování evropské měnové unie

Konečné nahrazení dvanácti národních měn Evropské unie (EU), které existovaly 100 a více let, jednou společnou měnou a vytvoření eurozóny řízené z jednoho centra, představuje kvalitativní skok, jenž v Evropě a ani jinde na světě nemá obdoby.

Na hospodářskou a měnovou unii (HMU) je v argumentaci jejích stoupců nahlíženo především jako na projekt, který pro EU znamená konkrétní přínosy. Příkladem může být ušetření nákladů (přibližně 0,4 % komunitárního HDP ročně), které vznikaly v důsledku pohybu několika měn na území společného trhu. Především se jednalo o náklady transakcí, měnové konverze a náklady na vedení účetnictví při realizaci obchodu v několika měnách a také o náklady vyplývající z povinnosti udržovat zásobu měn pro banky a podniky. Předpokládalo se také významné ušetření finančních prostředků, které byly doposud využívány na krytí rizik vyvolaných kolísáním měnových kurzů.¹

Měnová integrace, představující v současné době nejvyšší stádium evropské integrace, však má dosti dlouhou historii.

V roce 1959 vzniklo i další ekonomické seskupení s názvem Evropské sdružení volného obchodu (ESVO), které se stalo jakýmsi „konkurentem“ Evropskému hospodářskému společenství (EHS). Založení ESVO Velkou Británií plynulo především z nedůvěry v nadnárodní orgány, které pro ni byly nepřijatelné stejně jako myšlenka politické unie, u níž není jasná její konečná podoba. Členy se staly státy, které nemohly (např. z důvodů neutrality) nebo se nechtěly participovat na projektu EHS. Zakládací Stockholmskou konvencí podepsalo Dánsko, Finsko (jako přidružený stát), Lichtenštejnsko, Island, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko. ESVO si na rozdíl od rozmáchlého EHS nekladlo nikdy jiné cíle než maximální liberalizaci obchodu, a to pouze s průmyslovými výrobky. Koncepce volného obchodu nebyla doplněna ani institucemi nadnárodního charakteru, ani politickými cíli. ESVO bylo navíc omezováno teritoriální i ekonomickou nesourodostí.

---

¹ Fiala, P., Pitrová M.: Evropská unie. Brno: ETC Publishing, 2003

Přestože od vzniku ESVO uplynuly jen 2 roky, politické změny v Británii i úspěšný start EHS nakonec zapříčinil, že již v roce 1961 Velká Británie následována Irskem, Dánskem a Norskem podala přihlášku do EHS čímž ESVO bylo odsouzeno k zániku.

1.1 Počátky spolupráce

Myšlenka hospodářské a měnové unie je téměř tak stará jako samo Evropské společenství. Za počátky vytváření Evropské měnové unie je považována již Smlouva o Evropském Hospodářském společenství z 25. března 1957. Zde se nachází první zmínky o koordinaci hospodářské a navazující měnové politiky členských států a jsou definovány úkoly hospodářského rozvoje, ke kterým patří udržování vyrovnané platební bilance, zachování důvěry ve vlastní měnu, zajištění vysokého stupně zaměstnanosti a cenové stability.

Počátky měnové integrace na základě Smlouvy o EHS se opíraly o konstatování, že politika směnných kurzů je věcí „společného zájmu“. Institucionálně byla tato oblast ošetřena působením Měnového výboru složeného z členů Komise, představitelů centrálních bank a ministrů financí všech členských zemí. Tento výbor měl za úkol sledovat měnovou a finanční situaci členských zemí a informovat o stavu Komisi. Pokud by došlo k vážným problémům bylo v pravomoci Komise ve spolupráci s Měnovým výborem doporučit ostatním zemím přijetí konkrétních opatření. Nicméně ani v této oblasti Smlouva o EHS nepřekračuje rámec spolupráce. Jedním z důvodů byl i fakt, že v roce 1957 byly měnové otázky dostatečně ošetřeny v rámci tzv. systému Breton-Woods.²

Ve prospěch vytvoření měnové politiky Společenství se v průběhu šedesátých let objevila celá řada impulsů. Přičemž za nejdůležitější je možno považovat např. nespokojenost s funkcí systému z Breton-Woods a snahu o zajištění stability v rámci společné zemědělské politiky. Žádný z těchto podnětů se však nepodařilo zpracovat a koncepce měnové integrace zůstaly pouze na úrovni diskusí a vedly k vytváření některých koordinačních institucí bez významnějších pravomocí.

V roce 1962 dochází k další iniciativě kdy komisař pro hospodářství a finanční otázky Robert Marjolin předložil tzv. Marjolinův akční plán, který předpokládal vytvoření

---

² Systém z Breton-Woods byl asymetrický systém fixních, ale přizpůsobitelných kurzů. Měny byly navázány na dolar ve flukuačním pásmu +/-1 % kolem centrální parity, později se evropské měny rozhodly pro +/-0,75 %. Dolar byl kryt zlatem a představoval rezervní měnu.

rezervního fondu, centrální banky a společné měny. Institucionální změnou bylo také vytvoření Výboru guvernérů centrálních bank 13. dubna 1964, Výboru pro střednědobou hospodářskou politiku 14. dubna a posléze 8. května Výboru pro rozpočtovou politiku. V druhé polovině šedesátých let, kdy ve Společenství probíhala politická krize, vývoj v oblasti měnové integrace zcela ustal, protože návrhy Komise byly Radou opakovaně zamítány.

Teprve až v souvislosti se summitem v Haagu, který se konal 1.-2. prosince 1969 nastává obrat v ochotě členských států diskutovat o měnových a hospodářských otázkách integrace.

Evropská rada na tomto summitu vycházela ze dvou klíčových materiálů analyzujících problematiku HMU. Jedním z nich byl již zmíněný Marjolinův akční plán z roku 1962 a druhým tzv. Barreho memorandum z 12. února 1969. V tomto případě se jednalo o zprávu francouzského komisaře pro hospodářské a finanční otázky Raymonda Barreho s oficiálním názvem Memorandum Radě o koordinaci hospodářské politiky a měnové spolupráci ve Společenství. Barreho memorandum upozorňovalo na přímou provázanost stávajících společných politik s koncepcí HMU a především s již zmíněnou zemědělskou politikou. Dále se tato zpráva omezovala spíše na počáteční fázi měnového sjednocení a mimo jiné také propojila otázku další integrace s plánovaným rozšířením Společenství na sever.

1.1.1 Základní strategie budování hospodářské a měnové unie

Můžeme identifikovat dva hlavní proudy (koncepce, strategie) výstavby HMU, z nichž jeden bývá označován jako „monetaristický“ a druhý jako „ekonomistický“.

Oba tyto přístupy se liší především ve způsobu zavedení společné měny a v posloupnosti jednotlivých kroků. Stoupenci monetaristické koncepce usilovali o rychlou instalaci společné měny, která měla mít pozitivní vliv na konvergenci ekonomik zúčastněných zemí. Naproti tomu představitelé ekonomistické koncepce se domnívali, že základem úspěšného projektu Hospodářské a měnové unie (HMU) je zásadní hospodářské sblížení participujících zemí a instalace společné měny je možná až v samotném závěru tohoto procesu.

1.1.2 Monetaristický přístup

V rámci tzv. Barreho memoranda se projevila Monetaristická strategie, jež byla zastávána Francií, Belgií, Lucemburskem, Velkou Británií (do roku 1980), Itálií (po roce 1970) a Komisí. Monetaristé vycházeli z předpokladu, že pouze včasné zafixování směnných kurzů evropských zemí, kontrola pohybu kapitálu a omezený vliv nadnárodních orgánů bude zárukou stabilní společné měny. Pevné stanovení směnných kurzů a závazných harmonogramů měnové unie měly způsobit „šok“, a zajistit tím dostatečný tlak na národní vlády, které budou následně usilovat o stimulaci hospodářského výkonu. Hlavním nástrojem monetaristů, jejichž teorie bývá někdy označována také jako „institucionální“, nebo také jako „teorie lokomotivy“, byla stabilita směnných kurzů i za cenu dočasné vyšší inflace.

1.1.3 Ekonomistický přístup

Naopak skupina ekonomistů byla přesvědčena o přílišné rozdílnosti evropských ekonomik, a tedy o primární nezbytnosti jejich harmonizace. Sblížení makroekonomických ukazatelů členských zemí se pro ekonomisty stalo jednoznačnou prioritou a v jejich pojetí předcházelo stanovení harmonogramu HMU. Ekonomisté podporovali volný pohyb kapitálu, zajištění rovnoměrného hospodářského rozvoje a silný vliv nadnárodní autority. Ekonomistický přístup proto bývá označován také jako „vrcholová teorie“, případně jako „teorie korunovační“. Společná měna totiž přichází až v závěru celého procesu jako potvrzení dostatečné hospodářské konvergence. Ke stoupencům ekonomistického přístupu, patřilo Německo a Nizozemí a do roku 1970 i Itálie. Pro tyto země bylo zvyšování inflace na úkor společné měny naprosto nepřijatelné. Jejich záměrem naopak bylo, aby se ostatní členské státy postupně přiblížily k jejich ekonomickým kritériím.

Rozdílný postoj obou skupin vedl k tomu že rozvoj koncepce HMU musel mít výrazně kompromisní charakter. Pro skupinu monetaristů bylo stanovení fixních kurzů motivem k užší konvergenci ekonomik, a pro ekonomisty naopak až důsledkem ekonomické rovnováhy a splnění společných hospodářských kritérií. Díky tomu musel projekt HMU splňovat obě podmínky, tedy hospodářskou konvergenci a současně neodvolatelnost směnných kurzů a dohodnutého harmonogramu.

1.1.4 Wernerova zpráva

Z podnětu Haagského summitu byl pod předsednictvím lucemburského premiéra Pierra Wenera vytvořen tzv. Wernerův výbor, který 7. října 1970 předložil dokument zvaný „Wernerova zpráva (plán) o vytváření stadií hospodářské měnové unie“. Wernerova zpráva obsahovala plán na dosažení hospodářské a měnové unie v rámci EHS ve třech stádiích, která měla být ukončena instalací společné měny v roce 1980. Práce Wernerova výboru již byla nucena akceptovat existenci dvou výše zmíněných názorových skupin, což významně ovlivnilo jeho obsah.

Základem Wernerova projektu HMU, jež zde byla pojímána jako předstupeň politické unie, byl návrh na vytvoření systému vzájemného navázání evropských kurzů s cílem zajistit jejich větší stabilitu pomocí vazby na americký dolar. Tento systém, kdy byly evropské měny navázány na sebe a směly fluktuovat v rámci povoleného rozpětí vůči dolaru, je označován jako tzv. had v tunelu. Evropské měny navázané na sebe představovaly hada a dolarové rozpětí jejich tunel. Předpokládalo se, že „had“ bude spravován systémem centrálních bank a současně nezávislým rozhodovacím centrem, které bude schopné prosadit odpovídající opatření a bude mít možnost ovlivňovat rozpočtovou politiku členských států, a to především z hlediska rozpočtového deficitu. Součástí projektu HMU mělo být také vytvoření evropského rezervního fondu, jenž měl sloužit k včasným a účinným intervencím ve prospěch stability směnných kurzů.

Wernerův plán byl opakovaně dílčím způsobem modifikován a to především díky rozporuplným stanoviskům členských zemí. Především ze strany Německa byl během tohoto procesu podrobován silné kritice. Nakonec však bylo na zasedání Rady 8.-9. února 1971 přijato rozhodnutí o délce jednotlivých tří fází zavádění HMU navrhané Wernerovým plánem. Rada určila, že první fáze HMU bude trvat tři roky s možností prodloužení na maximálně pět let. Následně byla 22. března 1971 Radou přijata rezoluce o vytvoření HMU ve třech stupních. Jako začátek první fáze bylo stanoveno datum 1. ledna 1971. Úkolem úvodního stupně HMU bylo zahájení konvergenčního programu s cílem sblížit hospodářské ukazatele jednotlivých zemí a posléze vytvořit „hada v tunelu“.³

---

³ Plán předpokládal zavedení fluktuace evropských měn 1,2 % v dolarovém tunelu o šíři 1,5 % tedy s velmi malým prostorem pro měnový pohyb.

1.2 Krize evropské měnové integrace v 70. letech

15. srpna 1971 bylo oznámeno zrušení konvertibility dolaru, přičemž ve dnech 17.-23. srpna následovalo uzavření devizových trhů. Pro Společenství znamenal rozpad systému z Bretton – Woods a celosvětový návrat k plovoucím kurzům nutnost urychleně řešit otázku evropské měnové stability. Na světové úrovni byla 18. prosince 1971 podepsána tzv. Washingtonská dohoda, která zajišťovala úpravu všech, tedy nikoliv pouze evropských směnných kurzů.

1.2.1 Bazilejská dohoda

Základním problémem měnové integrace se již od počátku 70. let jevílo zakotvení kursových pásem. Obecnou tendencí tu přitom bylo vymezení dolní a horní hranice a tyto hranice postupně sblížovat až k pevnému kursu jakožto základu společné měny. To však vždy naráželo především na objektivní a ekonomicky dané překážky. První opatření řízeného floatingu se mělo uskutečnit v roce 1972 tzv. Basilejskou dohodou, kterou členské země EHS navázali na Washingtonskou dohodu. Toto opatření, které rozvíjelo myšlenku hada z Wernerova plánu a zakládalo systém pevných, ale přizpůsobitelných kurzů, mělo za cíl vymezení pevně dané flukтуаční pásma měn členských států EHS vůči dolaru na $\pm 4,5\%$ a mezi sebou navzájem na $\pm 2,25\%$.

Další vývoj měnových otázek zásadně urychlilo zasedání Evropské rady v Paříži konané ve dnech 19.-20. října 1972. Evropská rada zde potvrdila paralelní úsilí o vybudování jak měnové, tak i hospodářské unie, zdůraznila nutnost přechodu do druhé fáze s ohledem na termínář navržený pracovní skupinou Pierra Wenera, tedy dokončení HMU do konce roku 1980, a vyslovila rovněž přesvědčení o brzké transformaci EHS do podoby evropské unie. V souvislosti s přípravou na druhou fázi HMU byl 3. dubna 1973 vytvořen Evropský fond pro měnovou spolupráci (EMCF – European Monetary Cooperation Fund) jako předstupeň evropského systému centrálních bank.

Hlavní úlohou fondu mělo být postupně přispívat k uskutečnění HMU mezi členskými státy EHS. K hlavním funkcím EMCF je nutno zařadit snižování odchylek devizových kurzů měn členských států, a to tak, že se zvyšoval počet intervencí centrálních bank do měn jednotlivých členských států a uskutečňovala se společná měnová politika

v oblasti měnových rezerv v centrálních bankách členských států EHS. Pro peněžní operace EMCF byla vytvořena společná měnová a zúčtovací jednotka, označovaná jako Evropská měnová a účetní jednotka (EUA). S touto umělou jednotkou byla srovnávána měna každého členského státu Společenství a umožňovala přímé konverze a srovnání mezi jednotlivými měnami.

Navzdory vlně spekulativních útoků, které donutily libru, liru a následně i francouzský frank k vystoupení z mechanismu hada, pokus o zahájení druhé fáze programu HMU i nadále pokračoval. Složitou situaci na počátku sedmdesátých let ještě komplikovala nastupující devalvace dolaru. Následkem mezinárodní nestability se proto země sdružené v hadu rozhodly vazbu na klesající dolar zrušit a 19. března 1973 oznámily tzv. opuštění tunelu. Nadále však zůstaly svázané v rámci hada ve flukтуаčním rozpětí evropských měn.

Na základě Wernerovy zprávy pokračovaly přípravy na přechod do druhého stádia HMU předložením analytického materiálu Komise z dubna 1973. Komise navrhla trvání druhé etapy v rozmezí od 1. ledna 1974 až do 31. prosince 1976 a zesílení koordinace rozpočtové politiky s důrazem na podporu zaměstnanosti a hospodářského růstu. Další vývoj příprav negativně ovlivnila celková nestabilita směnných kurzů způsobená ropnou krizí v roce 1973. Následně byla připravena série expertních studií a vydána řada prohlášení Evropské rady, které potvrzovaly úsilí Společenství pokračovat v koncepci HMU a vytvořit zónu měnové stability.

Projekt HMU byl v polovině sedmdesátých let rovněž zkoumán zvláštní tzv. studijní skupinou o hospodářské a měnové unii. Skupina vedená francouzským komisařem Robertem Marjolinem zahájila práci z pověření Komise 18. dubna 1974. Závěry tato skupina prezentovala v tzv. Marjolinově zprávě kde konstatovala, že „Evropa není blíže HMU, než byla v roce 1969“, a uvedla, že nebylo dosaženo žádného významného výsledku. Jako hlavní důvod byly ve zprávě identifikovány podmínky dané mezinárodním prostředím v průběhu sedmdesátých let, absence politické vůle evropských vlád, jejich tendence volit individuální řešení a konečně také jejich nedostatečné ztotožnění se s projektem HMU.

V tomto období evropské měny střídavě vstupovaly a vystupovaly z „hada“, který se nakonec v roce 1977 ustálil jako seskupení Německa, zemí Beneluxu, Dánska a dvou zemí vně EHS – Norska a Švédska.

1.3 Evropský měnový systém

Nově zvolená komise převzala iniciativu ve věci vytvoření měnového systému, který by nahradil doposud nepříliš úspěšného „hada“. Předseda Komise Jenkins v rámci svého projektu v Evropském institutu ve Florencii 27. října 1977 představil projekt EMS (Evropský měnový systém).

Projekt byl následně dopracován v těsné součinnosti Komise s německým kancléřem Helmutem Schmidtem, francouzským prezidentem Giscardem d'Estaing a přirozeně s již existujícím Měnovým výborem. Konečná koncepce EMS byla projednána na zasedání Evropské rady v Brémách ve dnech 6.-7. července 1978 a následně 18. září téhož roku Rada potvrdila přijetí ECU (European Currency Unit) jako stavebního kamene nového systému, v němž budou evropské měny tvořit společný měnový koš. K definitivnímu potvrzení přijetí projektu EMS došlo na zasedání Evropské rady v Bruselu (4.-5. prosince 1978). K zafixování hodnoty ECU a startu celého systému došlo 13. března 1979.

1.3.1 Nástroje evropského měnového systému

Úkolem EMS bylo prostřednictvím příslušných mechanismů minimalizovat problémy členských států v oblasti měnové politiky a s nimi spojené dopady, způsobené zhodnocováním a znehodnocováním národních měn. EMS především v řešení měnových otázek Společenství znamenal veliký přelom, protože nad rámec dosavadních pravidel v rámci měnového hada zaváděl povinnost intervenovat na podporu stability evropských měn. S jeho uvedením v platnost byly jeho účastníky Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko.

EMS byl postaven na třech základních pilířích:

- 1) na existenci ECU,
- 2) na systému směnných kurzů a systému intervence,
- 3) na existenci různých úvěrových mechanismů.⁴

1.3.1.1 ECU (European Currency Unit)

Název vznikl jako kombinace názvu staré zlaté francouzské mince (ecu-d'or) a anglické zkratky evropské měnové jednotky (European Currency Unit). ECU v souvislosti se vznikem EMS v roce 1979 nahradila do té doby v rámci EMCF používanou jednotku EUA. O vzniku ECU bylo rozhodnuto na zasedání Evropské rady v Bruselu v roce 1978 a právně byla zakotvena nařízením Rady č. 3181/78.

Na ECU není možné pohlížet jako na měnu v právním slova smyslu. Jednalo se o uměle konstruovanou jednotku, která představovala koš všech zúčastněných měn a měla pevnou hodnotu složenou z určitých podílů soustředěných měn (viz. Tabulka). Podíl národních měn v ECU odpovídal ekonomické síle jednotlivých států a měnil se každých pět let.

Tabulka 1 Složení národních měn v ECU

Podíly národních měn v 1 ECU v %			
Měna	13.03.1979- 16.09.1984	17.09.1984- 21.09.1989	21.09.1989- 31.12.1999
Belgický frank	9.64%	8.57%	8.183%
Německá marka	32.98%	32.08%	31.955%
Dánská koruna	3.06%	2.69%	2.653%
Španělské pesos	-	-	4.138%
Francouzský frank	19.83%	19.06%	20.316%
Britská libra	13.34%	14.98%	12.452%
Řecká drachma	-	1.31%	0.437%
Irská libra	1.15%	1.20%	1.086%
Italská lira	9.49%	9.98%	7.840%
Lucemburský frank	-	-	0.322%
Nizozemský gulden	10.51%	10.13%	9.98%
Portugalské escudo	-	-	0.695%

Zdroj: Wikipedie <<http://cs.wikipedia.org/wiki/ECU>>

⁴ Viz: BRŮŽEK, A.: *Evropská měnová integrace*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 2001. str. 52

Hlavním úkolem ECU bylo představovat rezervní měnu, nástroj transakcí uvnitř celého EMS a sloužit k výpočtu intervalů měnové parity a jako základ pro výpočet divergence v rámci mechanismu směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism – ERM).

I když měla ECU původně sloužit pouze pro potřeby EMS, brzy si vydobyla silné postavení na měnových trzích a začala být používána i k soukromým platbám. Proto se časem začalo rozlišovat mezi několika druhy ECU. ECU se tak někdy rozlišuje na tzv. oficiální ECU, soukromou ECU a zelenou ECU.

1.3.1.1.1 Oficiální ECU

Používala se v EMS jako přepočítací veličina mezi centrálními bankami a dále jako přepočítací veličina pro podpory, které poskytuje Společenství členským státům, pokud se nacházejí v nepříznivé hospodářské situaci.

1.3.1.1.2 Soukromá ECU

Nebyla sice v žádné zemi oficiálním platidlem, a tedy ani v právním slova smyslu měnou. Bylo však možné mít zřízeno v bance konto v ECU, koupit ji v soukromých bankách, uzavírat smlouvy, jejichž plnění bylo v ECU, bylo s ní obchodováno na některých evropských burzách a používala se k mezinárodním transakcím a investicím na mezinárodních kapitálových trzích. I když i soukromá ECU vycházela z měnového koše, stanoveného EMS, její cena byla určována, podobně jako u jiných zahraničních měn, podle nákupního a prodejního kurzu. Za dobu své existence si ECU vydobyla významné postavení na mezinárodních finančních trzích a byla považována za silnou měnu, zařazovanou mezi nejdůležitější světové měny, jako americký dolar, německá marka a japonský jen.

1.3.1.1.3 Zelená ECU

Používala se jako přepočítací jednotka pro stanovení společně dohodnuté zemědělské ceny ve Společenství. Od oficiální a soukromé ECU se lišila tím, že tyto přepočítací koeficienty nesledovaly nové oficiální směnné relace mezi ECU a národními měnami v rámci EMS, to znamená, že nepodléhaly měnícím se tržním kurzům měn jednotlivých států. Rozdíly mezi zelenou ECU a oficiální ECU se vyrovnávaly

prostřednictvím tzv. měnových vyrovnávacích příspěvků (jedná se o mechanismus zemědělské politiky pro korekci příjmů zemědělců při zhodnocení či znehodnocení měny).

1.3.1.2 Systém směnných kurzů a systém intervence

Mechanismus směnných kurzů (ERM – Exchange Rate Mechanism) fungoval pomocí tzv. „paritní mřížky“. Pro každou měnu EMS byl stanoven kurz ECU (1 ECU = přibližně 2 DEM) a tyto měny byly uvedeny do vzájemného vztahu, čímž vznikla mřížka z bilaterálních směnných kurzů, které se potom v určené šíři pásma mohly vychylovat směrem nahoru nebo dolů. Původně bylo toto flukтуаční pásmo stanoveno na hodnotu $\pm 2,25\%$, u slabších měn (britská libra, španělská peseta a italská lira) bylo toto pásmo dočasně rozšířeno na hodnotu $\pm 6\%$. Dosáhly-li směnné kursy horní nebo dolní hranice, musela centrální banka příslušné země tyto výkyvy omezit tím, že měnu nakupovala nebo prodávala na devizovém trhu. Podle Basilejsko-nyborgské úmluvy, přijaté v září 1987 (tzv. malá reforma EMS) mohly centrální banky v rámci EMS zasahovat do vývoje směnného kursu i dříve (tzv. intramarginální intervence), a tak EMS plynule usměrňovat. V politické rovině to znamenalo: čím úžeji jsou stanoveny šíře pásma, tím více je zapotřebí, aby členové EMS uskutečňovali stejně zaměřenou peněžní, finanční a hospodářskou politiku. Tím se také přirozeně zmenšuje manévrovací prostor pro centrální banky jednotlivých zemí. Šíře pásem také poskytuje informaci o úrovni integrace jaké mezi sebou dosáhly země v klíčových úsecích politiky a jaká je jejich vůle ke stabilizaci Společenství. Z tohoto důvodu se některé země na začátku fungování EMS intervenčního mechanismu neúčastnily (Velká Británie, Itálie, Řecko). Pokud se směrné kursy vychýlily extrémně nahoru nebo dolů, pak měl Měnový výbor EHS za povinnost připravit jejich změnu. Konečné rozhodnutí pak bylo v rukou ministrů zahraničí, kteří se museli rozhodnout jednohlasně.

Zatímco EMS se musely účastnit všechny členské státy Společenství, v ERM jako podsystemu EMS nebyla tato povinnost dána. Z tohoto důvodu ne všechny členské státy byly účastníky ERM (ke konci roku 1998, kdy ERM na základě vzniku měnové unie od 1. ledna 1999 zanikl a byl nahrazen ERM II, se jednalo o Velkou Británii, Švédsko a Řecko). Důvody, proč se tyto země neúčastnily ERM, jsou různé. V případě Velké Británie a Švédska se jednalo spíše o politický záměr (negativní postoj k integraci

měnové a hospodářské politiky a zavedení jednotné měny), v případě Řecka se jednalo o důvod čistě hospodářský a to neschopnost dostát podmínkám ERM.

Tabulka 2 Účastníci ERM

Stát	Měna	Členem ERM od
Belgie	BEF	13. března 1979
Dánsko	DKK	13. března 1979
Finsko	FIM	14. října 1996
Francie	FRF	13. března 1979
Irsko	IEP	13. března 1979
Itálie	ITL	* Pozn.
Lucembursko	LUF	13. března 1979
Německo	DEM	13. března 1979
Nizozemsko	NGL	13. března 1979
Portugalsko	PTE	6. dubna 1992
Rakousko	ATS	9. ledna 1995
Řecko	GRD	28. února 1998
Španělsko	PTE	19. června 1989
Švédsko	SEK	27. února 1998
Velká Británie	GBP	27. února 1998

* Pozn.: od 13. března 1979 do 17. září 1992, od 25. listopadu 1996

Zdroj: Euro Největší finanční transakce v dějinách <<http://hn.ihned.cz/download/Rocenska2002/04kap.pdf>>

1.3.1.3 Úvěrový mechanismy pro poskytování pomoci slabým měnám

V rámci úvěrových mechanismů EMS se prováděly operace na podporu oslabených měn. Země, která se dostala do potíží při udržování dohodnutého směnného kursu a vyrovnané platební bilance, měla přístup k úvěrovým zdrojům různého druhu. V rámci tzv. velmi krátkodobého financování (45 dní) si centrální banky navzájem půjčovaly zdroje k potřebným intervencím. U krátkodobé finanční podpory (na 3 měsíce s možným prodloužením) se úvěrové zdroje poskytovaly k překlenutí pasivní platební bilance. U střednědobé finanční pomoci (na 2-5 let) se úvěry poskytovaly zemím s vleklými potížemi v platební bilanci. V tomto případě rozhodovala o jejím poskytnutí Rada ministrů.

1.3.2 Krize evropského měnového systému

Pohyb evropských měn byl do značné míry stabilizován díky působení EMS, ale zcela tomuto pohybu nezabránil. Existenci EMS provázela řada devalvačních, nebo naopak revalvačních vln, které ústily do opakovaných vstupů a nových vystoupení některých měn ze systému. Z tohoto hlediska bylo nejobtížnější období 1992-1993, kdy náhle došlo k sérii spekulativních útoků a následně devalvací několika evropských měn. Měnová krize

vyvrcholila 16. září 1992, kdy byly v tzv. černou středu donuceny k opuštění ERM libra a lira a další měny byly nuceny devalvovat. Nestabilita měnových kurzů na podzim roku 1992 vyústila následujícího roku do druhé vlny spekulativních útoků, v níž bylo k devalvaci své měny donuceno Španělsko, Portugalsko a Irsko. Krize EMS vyvrcholila 2. srpna 1993, kdy bylo rozhodnuto o přijetí nových pravidel ohledně flukтуаčního pásma měnového hada. Povolená hranice $\pm 2,25\%$ byla rozšířena na $\pm 15\%$ (výjimku z rozšíření flukтуаčního pásma tvořilo Německo a Nizozemí, které i nadále zůstali svázány vůči sobě v rozmezí $\pm 2,25\%$), což znamenalo přechod ze systému fixních, ale přizpůsobitelných kurzů, na strategii dočasně plovoucích kurzů. Rozšíření flukтуаčního pásma mělo zajistit dostatečný prostor pro přijetí rozhodnutí, zda je vhodné ve prospěch nestabilních měn masivně intervenovat, nebo zda je výhodnější přistoupit k úpravě parit směnných kurzů.

Tabulka 3 Krize evropského měnového systému v 90 letech 20. století

5. říjen 1990	Vstup Velké Británie se šíří pásma +/- 6 % pro britskou libru.
6. duben 1992	Vstup Portugalska se šíří pásma +/- 6 % pro portugalské escudo.
13. září 1992	Italská lira devalvuje o 7 %. Itálie vystupuje ze systému.
16. září 1992	Velká Británie vystupuje ze systému.
17. září 1992	Španělská peseta devalvuje o 5 %.
22. listopad 1992	Španělská peseta a portugalské escudo devalvují o 6 %.
1. únor 1993	Irská libra devalvuje o 10 %.
13. květen 1993	Španělská peseta devalvuje o 8 %, portugalské escudo devalvuje o 6,5 %.
2. srpen 1993	Rozšíření pásma pro všechny měny mechanismu směnných kurzů na +/- 15 % (výjimkou jsou měny Německa a Nizozemska, které fluktuují stále v pásmu +/- 2,25 %).

Zdroj: Fiala, P., Pitrová M.: Evropská unie., ETC Publishing, Brno 2003; str. 508

Rozšíření flukтуаčního pásma evropských měn spolu s dalšími důsledky krize otevřelo diskuzi o skutečné funkčnosti EMS, který nebyl schopen vzniklé situaci zabránit. Pozornost se upírala především na asymetrii uvnitř EMS způsobenou vysokým podílem německé marky v koši ECU. EMS se postupně stal zónou, jejíž stabilita byla svázána s postavením německé marky, což mnohé evropské země chápaly jako šanci na udržení protiinflační politiky.

1.3.3 Zhodnocení působení Evropského měnového systému

Zavedení evropského měnového systému jako předstupně společné evropské měny je i přes jeho kompromisní charakter hodnoceno jako období postupné stabilizace evropských směnných kurzů, jejichž výkyvy se v rozmezí let 1979-1985 ve srovnání s obdobím před založením EMS zmenšily o polovinu a v období 1986-1989 ještě o další polovinu. V souvislosti s hodnocením EMS je rovněž zdůrazňován význam vytváření „zóny ekonomické stability“ v podobě stabilizace měnového prostředí, dále pozitivní dopad EMS na investice a obchodní výměnu.

EMS je současně považován za řešení, které Společenství neumožnilo přijmout strategii vzhledem ke třetím měnám (např. dolaru) a způsobilo ztrátu ekonomické suverenity evropských zemí, které se staly ještě více svázané s německou markou tvořící jádro ECU. Na EMS je nahlíženo také jako na mechanismus, který nepřispěl dostatečným způsobem k včasnému rozvolnění pohybu kapitálu na území společného trhu, a neznamenal tedy zásadní posun z hlediska monetárního rozvoje Společenství. Tyto funkce EMS nemohl splnit především kvůli omezené ochotě členských zemí využívat nástroj včasné měnové intervence.

1.4 Návrh a příprava hospodářské a měnové unie

Evropský měnový systém neznamenal odklon od koncepce společné měny, ale pouze přijetí alternativního řešení. Diskuze o měnové budoucnosti Společenství probíhala paralelně s existencí EMS, a to zvláště v souvislosti s revitalizací projektu společného trhu. Myšlenka HMU byla jako nový cíl integračního procesu prezentována po nástupu J. Delorse do čela Komise v roce 1985. Delors v čele Komise označil společnou měnu za „nepostradatelný“ krok, který je svázan nejenom s ekonomickou integrací, ale i výstavbou politické unie.

Proto HMU byla zmíněna jako priorita Společenství v textu Jednotného evropského aktu (JEA) na počátku funkčního období Delorovy Komise. Tato smluvní revize vložila do Hlavy II Smlouvy o EHS článek 102a věnovaný výhradně spolupráci v hospodářské a měnové politice. JEA se v tomto článku odvolává na „... zkušenosti, získané spoluprací v rámci EMS“. Tím že byla měnová spolupráce uvedena v textu primárního práva byl

vytvořen předpoklad pro rozvoj této aktivity, což se následně potvrdilo na zasedáních Evropské rady na konci osmdesátých let.

1.4.1 Delorsova zpráva

Rozhodujícím milníkem na cestě k vytvoření Evropské hospodářské a měnové unie se stalo rozhodnutí Evropské rady v Hannoveru z 27.-28. června 1988, kde byl vytvořen zvláštní výbor, jehož úkolem bylo zvážit a navrhnout konkrétní etapy realizace Evropské hospodářské a měnové unie, nad kterými by mohla být vedena další diskuse. Předsedou výboru se stal předseda Komise ES a zastánce rychlého vzniku HMU Jacques Delors, který sázel na přitažlivé účinky společné měny.

V této době se členské státy stále rozcházely v otázce, zda skutečně přistoupit k maximální formě měnové integrace, tedy k nahrazení národních měn společnou evropskou měnou. Členské státy nebyly jednotné ani v názoru na další konkrétní kroky jako např. zda přikročit k vytvoření centrální banky navrhované Německem. Velká Británie např. proti vytvoření centrální banky argumentovala tak, že tento krok stejně jako společná měna nejsou pro řešení měnových obtíží Evropy nezbytné.

V dubnu 1989 byla výborem předložena tzv. Zpráva o hospodářské a měnové unii (nazývána též Delorsova zpráva), která obsahovala třístupňový plán vytvoření HMU. Zpráva kladla důraz na koordinaci měnové politiky států a na dosažení větší hospodářské konvergence. Delorsova zpráva byla založena na využití EMS. Proto také zpráva předpokládala, že země, které se prozatím nepodílely na EMS (Velká Británie, Řecko, Portugalsko a Španělsko), vstoupí do tohoto systému v rámci přípravných opatření na zahájení projektu HMU. Na úvodní fázi budování HMU měla navázat snaha o koordinaci ekonomických faktorů členských zemí a nezbytná institucionální příprava instalace společné měny. Součástí druhého stádia mělo být rovněž zúžení flukтуаčního pásma evropských měn. V poslední fázi, kdy se předpokládala již dostatečná ekonomická konvergence, mělo dojít k zafixování poměrů zúčastněných měn a nahrazení národních měn společnou evropskou měnou.

Dále Delorsova zpráva stejně jako Wernerova zpráva zdůrazňuje, že hospodářská unie a měnová unie jsou dvě části jednoho celku a mohou být uskutečňovány pouze paralelně.

Tato Delorsova zpráva byla předložena Evropské radě, která ji schválila 26. -27. června 1989 na zasedání v Madridu jako Strategii Evropské hospodářské a měnové unie, která zároveň rozhodla, že první stupeň realizace HMU začíná 1. červencem 1990. Prezentace Delorsovy zprávy a rozhodnutí Evropské rady zahájit první etapu přirozeně aktivovala zastánce odlišného stanoviska. V první řadě odpůrců této podoby HMU stála Velká Británie, která v reakci na vyhlášení první etapy HMU specifikovala své podmínky spoluúčasti: jednalo se o klesající inflaci, postupující dokončení jednotného trhu a odstranění přetrvávajících omezení volného pohybu kapitálu. V reakci na Delorsovu zprávu také Velká Británie představila vlastní variantu měnové integrace. V průběhu září 1989 opakovaně navrhovala, aby se přistoupilo k zavedení tzv. tvrdé ECU, která by sloužila především jako rezervní měna a měna určená k vedení platebních operací. K nahrazení národních měn společnou evropskou měnou mělo podle Velké Británie dojít až na základě přímých podnětů finančních a devizových trhů.

Dalším alternativním plánem a do jisté míry podnětem v další diskusi působil také návrh ředitele německé Spolkové banky K. O. Pöhla, který byl předložen 11. června 1990. Pöhl navrhoval striktní dodržení podmínek konvergence. Uplatnění tohoto principu však znamenalo, že HMU by byla budována na principu dvourychlostní Evropy. Tuto podmínku totiž v roce 1990 splňovalo pouze Německo, Francie a země Beneluxu.

Výbor guvernérů národních centrálních bank předložil již v listopadu 1990 návrh kompletního statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky, čímž byl naplněn hlavní bod institucionální přípravy Evropské hospodářské a měnové unie. Tehdejší ministr financí Spolkové republiky Německo Theo Waigel navrhl, aby se statut Evropského systému centrálních bank připojil ke Smlouvě o založení Evropského společenství jako protokol, což se taky stalo.

Delorsova zpráva se tedy stala rozhodujícím východiskem pro ustanovení o HMU v Maastrichtské smlouvě, což platí i pro ustanovení o společné hospodářské a měnové politice.

1.4.2 Diskuze o zahájení druhé etapy

Komise v rámci probíhajících diskusí navrhla, aby k zahájení navazujícího druhého stádia HMU došlo podle předpokladu Delorovy zprávy tedy k 1. lednu 1993. Španělsko však na tuto výzvu reagovalo požadavkem, aby bylo zahájení další etapy o jeden rok odloženo. Mimořádné zasedání Evropské rady v Bruselu, které se sešlo ve dnech 27. – 28. října, nakonec časový posun skutečně podpořilo a zahájení druhého stádia HMU posunulo na 1. leden 1994. Také Německo reagovalo na projednávání harmonogramu HMU, když prostřednictvím ředitele německé Spolkové banky K. O. Pohla předložilo své konkrétní požadavky. Německo trvalo na udržení antiinflační politiky ve zúčastněných zemích, na poskytnutí záruk jejich rozpočtové disciplíny, na zachování dostatečně dlouhého období pro sladění ekonomických ukazatelů a na poskytnutí garance nezávislosti budoucí evropské centrální banky. Chtělo také, aby bylo možné sankcionovat státy, které dohodnuté podmínky nedodrží. Požadavky na respektování těchto parametrů, které Německo předložilo ve snaze zajistit dostatečnou ekonomickou konvergenci členských zemí HMU, byly posléze opakovaně předkládány také v průběhu mezivládní konference zahájené v roce 1990.

1.4.3 Sporné body Hospodářské a měnové unie

Celá řada sporných bodů, které odpovídaly dvěma již zmíněným alternativním koncepcím, tedy monetaristickému a ekonomistickému přístupu k realizaci HMU. Obecně lze říci, že na straně zastánců projektu HMU, který velice intenzivně prosazovala Komise, byla Francie, Belgie, Španělsko a Itálie. Jednoznačně proti byla Velká Británie. Rezervovaný postoj mělo Nizozemí a výhrady mělo do jisté míry i Německo, kterému vyhovovalo dosavadní postavení v rámci EMS. Projekt HMU pro Německo spíše než řešení měnových otázek znamenal způsob jak stabilizovat své postavení ve Společenství po svém sjednocení.

V první řadě byli zástupci členských států nuceni řešit otázku konkrétního data spuštění třetí fáze HMU. Německem bylo navrženo, aby bylo datum určeno až v závislosti na stavu konvergence členských zemí. V případě, že by požadavky ekonomické konvergence splňovala pouze menšina zemí, měla se poslední fáze HMU zahájit v roce 1998. V diskusích o datu zahájení třetí fáze sehrál svou roli také dvourychlostní model

navrhovaný původně ve Francii a posléze do jisté míry také Německem. Francie reprezentovaná prezidentem Mitterrandem však v průběhu mezivládní konference tento návrh stáhla s odůvodněním, že absence některých zemí by popřela projekt HMU již v samostatném principu. Mitterrand naopak navrhl, aby byla omezena výjimka Velké Británie, která od počátku deklarovala svou neochotu podílet se na vytvoření společné měny. Omezení britského opt-out⁵ ve věci HMU, na které by ostatně Velká Británie nepřistoupila, se však později nerealizovalo. Velká Británie naopak svůj opt-out pro třetí stádium projektu HMU potvrdila.

Další spornou nicméně velmi zásadní otázkou bylo postavení budoucí společné centrální banky. Koncepce HMU požadovala její nezávislost jako garanci stability a neinflačního charakteru evropské měny. Problém toho, zda bude centrální banka nezávislá na členských státech a orgánech EU, byl však propojen s budováním hospodářské unie. V mnoha členských státech byla totiž centrální banka nástrojem hospodářské politiky vlády. Z tohoto důvodu byl proti sobě postaven požadavek nezávislosti centrální banky zastávaný v první řadě Německem a Nizozemím a požadavek Francie, která chtěla absenci svého vlivu na hospodářskou politiku kompenzovat vytvořením hospodářského vedení EU. Kompromisem mezi německým a francouzským postojem nakonec bylo přijetí nezávislého statutu centrální, nebo-li ústřední banky a současně posílení kompetencí Rady ministrů financí ECOFIN⁶. Rada byla do budoucna z části schopna ovlivňovat vývoj hospodářských oblastí bezprostředně přilehlých k měnové politice, a snažila se bránit vzniku nadměrného deficitu.

1.5 Maastrichtská smlouva – Právní základ HMU

Delorsova zpráva obsahovala mimo jiné požadavek na svolání konference šéfů států a vlád. Tato konference se uskutečnila 14.-15. prosince 1989 v Římě. Výsledkem jednání se stala Smlouva o Evropské unii, která byla dojednána na zasedání Evropské rady 11. - 12. prosince 1991 v Maastrichtu a podepsána 7. února 1992. Po mnoha problémech s ratifikací v některých členských státech Společenství pak vstoupila v platnost

---

⁵ Při podpisu Smlouvy o EU si Velká Británie vyhradila na základě Dodatkového protokolu o určitých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, že se na ni nevztahuje platnost ustanovení těch částí Smlouvy o ES, týkajících se přechodu k měnové unii a zavedení společné měny včetně cit. Čl. 121.

⁶ The Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí)

1. listopadu 1993. Jelikož projekt HMU podporovaly členské státy s různou intenzitou z tohoto důvodu bylo Maastrichtskou smlouvou potvrzeno, že jedinou konsensuální položkou je neodvolatelnost programu HMU. Ostatně pouze v tomto případě bylo možné získat důvěru finančních a průmyslových kruhů, obchodních subjektů i veřejnosti a využít celého projektu jako stimulu ke konvergenci evropských ekonomik a zároveň smlouva vytvořila právní rámec HMU a jednotné měny euro.

Ve smlouvě o EU je HMU definována v Hlavě VI Smlouvy o EHS a v příložených protokolech, které se zabývají Evropským systémem centrálních bank (ESCB) a Evropskou centrální bankou (ECB), určují statut Evropského měnového institutu (EMI), sledují postupy při nadměrném finančním schodku, specifikují konvergenční kritéria zmíněná v článku 109j Smlouvy o EHS a další opatření nutná při přechodu do třetího stádia HMU. Cíl vybudovat HMU je obecně zmíněn také v článku 2 Smlouvy o EHS, čímž je nahrazena dosavadní vazba mezi Společenstvím a měnovou integrací, která byla založena pouze na zmínce o EMS v textu JEA.⁷

Na část hospodářskou a část měnovou je možné rozdělit Agendu HMU. Hospodářská politika je rozpracována v článku 103 Smlouvy o ES, kde je popsán mechanismus hospodářské spolupráce postavený na přijímání „hlavních směrů hospodářských politik členských států a Společenství“. Hlavním aktérem tohoto procesu je Rada, která spolupracuje s Komisí a předkládá závěry Evropské radě. Na základě postoje Evropské rady jsou posléze přijímány v Radě kvalifikovanou většinou doporučení, o kterých je informován Evropský parlament. Makroekonomické ukazatele členských zemí EU jsou v zájmu této koordinace sledovány a pravidelně je prováděno jejich hodnocení ze strany Komise. Cílem tohoto postupu je, aby nedošlo k ohrožení HMU neodpovědným chováním některého z členských států. V takovém případě by Komise adresovala členskému státu doporučení, která mohou být po odhlasování kvalifikovanou většinou v Radě dokonce zveřejněna. Kromě různých konzultačních mechanismů se smlouva zabývá také možností naléhavé intervence ve prospěch členských států v případě hospodářských obtíží, a to jak v podobě finanční pomoci, tak i ve formě zvláštního hospodářského režimu.

---

⁷ Viz Fiala, P., Pitrová M.: Evropská unie. Brno: ETC Publishing, 2003; str. 514

V případě měnové integrace byl ve Smlouvě o EU potvrzen přechod do druhého stádia HMU od 1. ledna 1994 s maximálním prodloužením do 1. ledna 1999, kdy měla být nejpozději zahájena třetí etapa, a to bez ohledu na počet zemí splňujících konvergenční podmínky. Splnění podmínek pro přechod do dalšího stádia posuzovala Rada kvalifikovanou většinou, přičemž se při rozhodování skládala z hlav států a vlád. Stejným způsobem bylo na doporučení Komise rozhodováno o tom, zda konkrétní země splňují podmínky účasti na třetí etapě HMU. Smlouva udávala, že země vstupující do třetí etapy musí být potvrzeny nejpozději před 1. červencem 1998. Před zahájením třetí etapy, kdy došlo k nahrazení národních měn evropskou měnou, musely být rovněž potvrzeny neodvolatelné směnné kurzy a dokončeny veškeré institucionální záležitosti HMU.

Maastrichtskou smlouvou byl naplněn jeden ze základních požadavků Delorovy zprávy, tedy to, že podstatné znaky HMU a institucionální úpravy je nutno zakotvit přímo do primárních pramenů práva ES, a to formou změny Smlouvy o založení Evropského společenství.

1.5.1 Kompromisní charakter hospodářské a měnové unie

Chránová struktura Smlouvy o EU je výsledkem mezivládní konference ukončené zasedáním Evropské rady v Maastrichtu 11. - 12. prosince 1991, v níž byla HMU zařazena do I. pilíře. Přijatá koncepce HMU byla postavena na Delorově zprávě a slučovala oba hlavní přístupy k projektu HMU. Kompromisní charakter HMU je patrný především na tom, že HMU obsahuje přesný časový harmonogram a současně požadavek na dodržení konvergenčních kritérií zajišťujících dostatečnou ekonomickou harmonizaci zemí usilujících o společnou měnu. HMU zakotvená do novelizované Smlouvy o EHS tedy vyhovovala jak požadavkům Francie na závazný a rychlý terminář přijetí eura, tak současně i podmínkám Německa, které trvalo na splnění konvergenčních kritérií.

Sloučení obou hlavních přístupů k měnové problematice je patrné také ve schváleném procesu přijímání rozhodnutí o přesunu do třetí fáze HMU. Pro rozhodnutí o zahájení finálního stádia HMU je ve Smlouvě o EU stanoveno hlasování kvalifikovanou většinou v Radě, ale současně je zde také definována podmínka, že konvergenčním kritériím musí při přechodu do poslední fáze HMU vyhovovat většina států. Toto zmírnění hlasovací modality v Radě v podobě hlasování kvalifikovanou většinou bylo dále opatřeno pojistkou tzv. „automatického spuštění“ HMU. Smlouva obsahuje ustanovení, že jestliže

nebude rozhodnutí o zahájení třetí etapy přijato do konce roku 1997, začne třetí fáze automaticky 1. ledna 1999, a to i v případě omezeného počtu zúčastněných zemí.

1.5.2 Konvergenční kritéria

Splnění požadavků na hospodářskou konvergenci států usilujících o přijetí společné měny bylo pravděpodobně nejvýznamnějším úkolem v celém termináři HMU. Sbližování ekonomických ukazatelů členských zemí zajišťovalo sledování tzv. konvergenčních kritérií. Jejich cílem bylo ošetření hospodářských ukazatelů ve čtyřech hlavních oblastech, kterými byly cenová stabilita, stav veřejných financí, vývoj úrokové míry a stabilita prokazatelná účastí měny v EMS po dobu minimálně dvou let. Součástí podmínek pro přijetí společné měny bylo také vytvoření právního rámce pro fungování institucí HMU.

Konvergenční kritéria:

- 1) poměr schodku veřejných financí a hrubého domácího produktu nesmí překročit 3 %;
- 2) poměr veřejného dluhu a hrubého domácího produktu nesmí překročit 60 %;
- 3) musí být zajištěn udržitelný stupeň cenové stability a průměrné míry inflace, která po dobu jednoho roku před posuzováním nepřekročí míru inflace tří členských států s největší cenovou stabilitou o více než 1,5 %;
- 4) dlouhodobé nominální úrokové míry nesmí o více než dva procentní body přesáhnout úrokové míry tří členských států s nejlepší cenovou stabilitou;
- 5) po dobu posledních dvou let musí být bez vážného napětí dodržováno stanovené flukuační pásmo dané měny v Evropském měnovém systému.⁸

V rámci realizace hospodářské unie jsou v centru pozornosti evropských orgánů v první řadě nadměrné schodky veřejných financí. Komise má právo situaci členských států v tomto ohledu sledovat, a to jak z hlediska poměru schodku veřejných financí k HDP, tak i z hlediska dodržování jeho doporučených maximálních hodnot. V případě, že stát doporučenou hodnotu překročí, může mu Rada na podnět Komise na základě kladného hlasování kvalifikovanou většinou adresovat doporučení, která mohou být zveřejněna. V případě, že stát nereaguje přijetím vhodných opatření k nápravě deficitní situace, Rada sleduje jeho postupy a opakovaně mu adresuje výzvy k nápravě. Jestliže stát i nadále nereaguje, může Rada přehodnotit poskytované úvěrové možnosti v rámci EIB a udělit

---

⁸ viz <<http://www.evropska-unie.cz/cz/glossary/term.asp?id=63>>

členské zemi pokutu např. v podobě depozitního vkladu u Společenství. Při rozhodování o těchto závažných opatřeních a stejně tak při zveřejňování hospodářských údajů, rozhoduje Rada na základě dvoutřetinové většiny s použitím vážených hlasů a přirozeně s vyloučením hlasů zástupce dotčeného státu.

1.6 Budování hospodářské a měnové unie

1.6.1 První a druhá etapa hospodářské a měnové unie

Jak již bylo výše zmíněno projekt HMU probíhal ve třech základních etapách. V první etapě byly sledovány zejména tyto cíle: liberalizace pohybu kapitálu, těsnější spolupráce ve Výboru guvernérů centrálních bank členských států a snaha o začlenění všech členských států do kurzového mechanismu EMS. Dále sem spadá podpis Smlouvy o EU a následně období ratifikace. Počátkem roku 1994 byla zahájena druhá etapa. Na jejím počátku byl založen Evropský měnový institut jakožto nástupce zrušeného výboru guvernérů centrálních bank, jenž působil od roku 1964, a Evropského fondu pro měnovou spolupráci. Pro členské státy vstup do druhé etapy znamenal soustředit se na splnění nezbytných podmínek pro přijetí společné měny pod dohledem a za asistence EMI. Především se jednalo o splnění konvergenčních kritérií, která EMI hodnotil v ročních zprávách.

V první zprávě EMI konstatoval, že členské státy realizují kritéria inflace a úrokové míry, ale úspěšnost HMU je ohrožena růstem rozpočtového deficitu. Ke stejným závěrům dospěla v průběhu tohoto období také Rada EU, která rovněž konstatovala, že uspokojivé hodnoty z hlediska konvergenčních kritérií vykazuje pouze Lucembursko a Irsko. Vzhledem k neuspokojivým plněním konvergenčních kritérií se nezdálo pravděpodobné, že státy budou schopny dosáhnout dostatečné ekonomické konvergence a zahájit třetí etapu HMU již v roce 1997. Proto se dominantním tématem tohoto období stala diskuse o nutnosti prodloužit jednotlivé etapy.

Alternativa prodloužení druhé etapy byla diskutována na zasedání Rady EU ve Versailles 9. dubna 1995. Na tomto jednání byl také projednáván název budoucí měny, která se prozatím označovala jako ECU. Dále se zde Rada zabývala technickými otázkami posledního stádia HMU. V souvislosti s předpokládaným prodloužením druhé etapy HMU

Komise požadovala, aby se vytvořil detailní scénář klíčové třetí etapy ještě před tím, než bude zřejmý konečný počet podílejících se členských zemí.

Ve snaze vyřešit technické aspekty přechodu na novou měnu a jako reakci na diskusi ve Versailles Komise publikovala 31. května 1995 dokument s názvem Zelená kniha o praktických opatřeních při zavádění jednotné měny. Komise navrhovala, aby konečné zavedení společné měny bylo postupné, a tím aby bylo dosaženo minimalizace nákladů, a naopak maximalizace podpory ze strany bank, obchodních subjektů a veřejnosti. Komise předpokládala, že nová měna se nejdříve stane transakční měnou centrálních bank, poté co bude postupně uvolňována pro bezhotovostní operace a až následně bude uvedena fyzicky do oběhu. V první řadě tedy měly být učiněny veškeré technické přípravy na úrovni EU včetně návrhů mincí a bankovek a následně mělo dojít ke stanovení přepočítacích kurzů a zavedení nové měny v bankovním bezhotovostním styku. K rychlému zavedení nové evropské měny do oběhu, tedy k nahrazení dosavadních evropských měn společnou měnou EU, mělo dojít až v samotném závěru scénáře třetí etapy HMU.

1.6.2 Posunutí zahájení třetí etapy

Rozhodnutí využít „automatického spuštění“ a oddálit třetí etapu vycházelo z neschopnosti členských států splnit konvergenční kritéria, a to především v položce rozpočtového deficitu. Členské země se proto rozcházely v názoru, zda má být na konvergenční kritéria nahlíženo jako na pevný neoddiskutovatelný bod, nebo pouze jako na naznačený směr dalšího vývoje. Ve snaze zajistit stabilitu nové společné měny trvalo Německo na dodržení kritérií a ještě navrhovalo jejich zpřísnění. Komise naopak deklarovala nutnost pohlížet na kritéria méně striktně. Zasedání Rady ministrů ve Valencii 29. – 30. září 1995 stanovilo 1. leden 1999 datem zahájení třetí etapy. Současně byla potvrzena také platnost všech konvergenčních kritérií.

Blížící se třetí etapa HMU vyžadovala přijetí přesného termínáře a dořešení sporných aspektů konvergenčních kritérií. Nevyřešené otázky zčásti zodpověděl summit v Madridu 15. – 16. prosince 1995, kde byl na nejvyšší úrovni přijat scénář třetí etapy a také označení nové evropské měny. Nová společná měna euro měla podle termínáře Evropské rady nahradit národní měny členských států nejpozději k 1. lednu 2002. Součástí závěrů zasedání Evropské rady v Madridu bylo také stanovení data, k němuž budou

hodnocena konvergenční kritéria. Evropská rada nicméně tento bod nevyřešila a pouze rozhodla, že k hodnocení členských zemí dojde v průběhu roku 1998. Potvrdila také, že země, které se nestanou součástí výběru v roce 1998, přistoupí k HMU bezprostředně po splnění konvergenčních kritérií.

1.6.3 Pakt stability a růstu

Evropská unie byla na počátku roku 1996 po formální stránce téměř kompletně připravena na zahájení třetí etapy HMU. Otevřený zůstal pouze původně německý požadavek na posílení hodnocení konvergenčních kritérií. Tento problém členské státy postupně vyřešily přijetím dlouhodobé strategie hospodářské stability v podobě vypracování tzv. Paktu stability a růstu. Tento soubor opatření měl zajistit dodržování rozpočtové disciplíny mezi zeměmi budoucí HMU, a to jak ve smyslu posílení konvergence před zavedením společné měny, tak i ve smyslu udržení daných parametrů po 1. lednu 1999.

1.6.4 Třetí etapa hospodářské a měnové unie

Přípravy na spuštění třetí fáze zavádění společné měny kulminovaly v průběhu celého roku 1998. Rozhodující bylo určit, které země splňují podmínky pro vstup do jednotné měny, resp. které splnily konvergenční kritéria stanovená Smlouvou o EHS. Úspěšným dodržením těchto kritérií měly být určeny země, které přijmou společnou měnu. Rozhodnutí měla učinit Rada na návrh Komise a na základě hodnotící zprávy EMI z 25. března 1998. V první fázi se sešla 1. května 1998 Rada ECOFIN a následně o účastnících třetí etapy HMU 2. května 1998 rozhodla Rada EU ve složení hlav států a vlád. Jednání na summitu se celkově vyznačovalo shodou v základních věcech a hlasování proto bylo většinou jednomyslné. Ke vstupu do třetí etapy bylo na základě tzv. konvergenční zprávy doporučeno jedenáct členských zemí EU.

Tzv. Konvergenční zpráva měla fakticky dvě části. Jednu vypracoval EMI a jednu Komise. Na základě těchto dvou zpráv Komise doporučila radě ECOFIN vstup konkrétních zemí do 3. stádia. Vzhledem k tomu, že v zájmu EU byla instalace eura v co největším počtu zemí, nebyla nakonec konvergenční kritéria považována za striktní mezník, ale šlo spíše o to, aby se státy soustavně přibližovaly jejich hodnotě.

Tabulka 4 Maastrichtská kritéria vstupu do EU a jejich plnění na konci roku 1997

Údaje v %	Průměrná míra inflace	Dlouhodobá úroková míra	Deficit státního rozpočtu/HDP	Veřejný dluh/HDP
Belgie	1,5	5,7	2,1	122,2
Dánsko	2,0	6,2	+0,7	65,1
Finsko	1,2	5,9	0,9	55,8
Francie	1,3	5,5	3,0	58,0
Irsko	1,2	6,2	+0,9	66,3
Itálie	1,9	6,7	2,7	121,6
Lucembursko	1,4	5,6	+1,7	6,7
Nizozemsko	1,9	5,5	1,4	72,1
Portugalsko	1,9	6,2	2,5	62,0
Rakousko	1,2	5,6	2,5	66,1
Řecko	5,4	9,8	4,0	108,7
Německo	1,5	5,6	2,7	61,3
Španělsko	1,9	6,3	2,6	68,8
Švédsko	1,9	6,5	0,8	76,6
Velká Británie	1,9	7,0	1,9	53,4

+ ... přebytek státního rozpočtu;

červené hodnoty = nesplněna kritéria

Zdroj: REVENDA, Z.: Centrální bankovníctví. Management press, Praha 1999; str. 629

Po určení účastníků třetí etapy EMU již nic nebránilo k jejímu spuštění k 1. lednu 1999 neodvolatelným stanovením směných kurzů mezi jednotlivými měnami členských států účastnících se měnové unie a stanovením pevného přepočítacího koeficientu mezi národními měnami a eurem. V tomto okamžiku ztratily měny účastnících se členských států svoji hospodářskou svébytnost, avšak zůstaly prozatím ještě zákonnými platidly. Od tohoto okamžiku také převzala odpovědnost za peněžní politiku v rámci měnové unie výhradně ECB. Dne 1. ledna 2002 byly do oběhu zavedeny eurobankovky a euromince, a to ještě paralelně vedle národních bankovek a mincí účastnících se členských států, které byly od 1. července 2002 plně nahrazeny společnou měnou euro.

1.6.5 Země neúčastnící se třetí etapy

Do třetí etapy HMU od 1. ledna 1999 vstoupilo jedenáct zemí a čtyři členské země zůstaly vně nového systému. Situace jednotlivých zemí stojících mimo třetí etapu HMU (v pozici, která bývá označována jako „pre-ins“) byla ovšem v mnohém odlišná. Specifické postavení měla Velká Británie, která si vymohla opt-out již v průběhu mezivládní konference o měnové unii a toto své rozhodnutí potvrdila v textu doprovázeného protokolu ke Smlouvě o EU. Podobná byla situace Dánska, které získalo opt-out v souvislosti

s neúspěšnou ratifikací Smlouvy o EU a obdobně jako Velká Británie jej stvrdilo ve formě přiloženého protokolu ke Smlouvě o EU.

Další zemí která se neúčastnila třetí etapy bylo Švédsko, které vstoupilo do EU k 1. lednu 1995 po úspěšné ratifikaci Smlouvy o EU. Již 18. září 1995 ale Švédsko vyhlásilo, že třetí stádium HMU bude v jeho případě podmíněno souhlasem parlamentu. Odmítavý postoj k HMU Švédsko potvrdilo prohlášením vlády z 3. června 1997. Pozice Švédska v kategorii „pre-ins“ se následně potvrdila při hodnocení konvergenčních kritérií. Švédsko sice dosahovalo hospodářské konvergence, ale nesplnilo podmínku setrvání v EMS a nepřizpůsobilo svou legislativu nezávislému statutu ECB. Tudíž konvergenční kritéria jako celek nesplnilo.

V případě Řecka nebylo vyhověno jeho snaze vstoupit do třetí fáze z důvodu nesplnění konvergenčních kritérií. Pozice Řecka se nicméně posléze změnila v průběhu roku 2000. Na zasedání Evropské rady v Santa Maria de Feira ve dnech 19. – 20. června 2000 bylo rozhodnuto, že Řecko již konvergenční kritéria splňuje a je schopno od 1. ledna 2001 přijmout euro.

Země, které se neúčastnily třetí etapy HMU, spadají pod kategorii výjimky podle článku 109k Smlouvy o ES. Tyto státy jsou každé dva roky sledovány, zda splnily konvergenční kritéria, a toto hodnocení může být provedeno kdykoliv i na jejich žádost. Pro země, které mají statut výjimky to znamená, že se na ně nevztahují určitá opatření a povinnosti. Ve většině případů se jedná o akty související s ESCB, jako např. povinnost podílet se na měnové politice Společenství, udržovat devizové rezervy, ale netýká se jich např. také pravomoc Rady zakročit v případě nadměrného schodku veřejných financí těchto zemí. Skutečnost, že tyto země fakticky zůstávají na úrovni druhé etapy HMU, se odpovídajícím způsobem odráží také na mechanismu hlasování Rady ECOFIN.

Dne 11. září 1998 proběhlo ve Frankfurtu zasedání Rady ECB, čítající 6 členů Výboru ředitelů a guvernéry národních centrálních bank. Byl zde stanoven kurzový mechanismus pro měny těch států, jež se třetí etapy HMU neúčastní. Dohoda zamýšlela ustavit ERM II jenž od ledna 1999 nahradil stávající ERM v rámci EMS. Účast měn čtyř dotčených zemí v ERM II však není povinná; z toho důvodu se Velká Británie a Švédsko, jež nebyly členy ERM, rozhodly neparticipovat ani na ERM II.

1.6.5.1 Základní rysy kursového mechanismu ERM II

Původní kurzový mechanismus ERM vytvořený v souvislosti se zavedením předchůdce eura (bezhotovostní ECU) prošel za poslední více než desetiletí dynamickým vývojem. Významný vliv na design mechanismu měly především 2 události. Za prvé, měnové turbulence z let 1992-93, kdy došlo k rošíření flukтуаčního pásma ERM z 2,25 % na 15 %. Za druhé, zavedení jednotné měny euro, které znamenalo posun od multilaterálního kursového systému ERM (princip "mřížky" propojující jednotlivé měny) k bilaterálnímu systému ERM II, kde jsou měny zúčastněných zemí vázány na euro. Účast v kurzovém mechanismu ERM II je považována za jakousi „bránu“ pro zavedení eura. Musí trvat minimálně dva roky a jeho podstatou je zafixování národní měny členského státu EU, který chce vstoupit do EMU na euro v rámci takzvaného flukтуаčního pásma.

Základními charakteristickými rysy mechanismu ERM II jsou:

- 1) centrální parita a flukтуаční pásmo měn zúčastněných zemí vůči euru jsou stanoveny na základě standardní procedury za účasti ministrů financí, ECB, guvernérů národních centrálních bank a Evropské komise;
- 2) standardní flukтуаční pásmo je 15 %, což nevylučuje možnost stanovení užšího pásma;
- 3) intervenční podpora ECB národní centrální bance je automatická na hraně stanoveného pásma (tzv. marginal interventions); případné intervence uvnitř pásma (tzv. intramarginal interventions) ECB nemusí, ale může, podpořit;
- 4) ECB a Národní centrální banka (NCB) mají právo zdržet se intervencí v případě ohrožení cíle cenové stability;
- 5) změna centrální parity je prováděna na základě standardní procedury, kterou mají právo vyvolat jak ECB, tak členská země.⁹

---

⁹ Česká národní banka.

<http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/zpravy_o_inflaci/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html>

1.6.6 Technické aspekty zavedení EURA

Přechod na euro na území jedenácti zemí musel být realizován v rozmezí šesti měsíců. Pro všechny členské země a Komisi, která celý proces koordinovala, znamenalo proto dokončení třetí etapy HMU s finálním přechodem na euro velikou zátěž. Nahrazení několika národních měn společnou měnou euro bylo z hlediska organizačního a technického poměrně náročný krok. Komise proto analyzovala celý proces jednak samostatně, ale také ve spolupráci s experty v rámci tzv. kulatých stolů.

První z nich stanovil elementární zásady strategie přechodu na novou měnu. S ohledem na princip subsidiarity bylo přijato rozhodnutí, že programy pro veřejnost a firemní asistence nebudou realizovány výhradně Komisí, ale naopak, že budou intenzivně zapojeny členské státy a jejich regionální celky.

Ve snaze dosáhnout bezproblémového nahrazení národních měn eurem vypracovala Komise odlišnou metodiku transformace pro velké podniky, střední a malé podniky a veřejnost. Obchodní subjekty měly tři možnosti přechodu na euro, přičemž volba mezi těmito alternativami byla plně v rukou obchodního managementu.

- První alternativa předpokládala okamžitou orientaci na euro počínaje 1. lednem 1999. Tato varianta vyžadovala, aby k účetnímu přechodu na euro došlo pouze v bezhotovostním styku a finální výstupní přímé platby byly realizovány prostřednictvím národních měn;
- Druhou možností bylo provádění vybraných aktivit za použití eura a ponechání vnitřního účetního chodu firem v národní měně;
- Poslední možností bylo ponechání transformace až na závěrečné období, kdy bude proveden kompletní přechod jak v rámci bezhotovostních transakcí a účetnictví, tak v rámci hotovostních plateb.

Otázkou volby rovněž bylo využití eura v obchodním styku s partnery. Komise prosadila principy „žádný zákaz“ a „žádný nátlak“. Tyto principy zaručovaly, že volba je čistě záležitostí obchodních partnerů a vychází ze skutečnosti, zda je rozvíjen již existující kontrakt, či nová aktivita.

Značnou pozornost věnovala Komise velkým podnikům, které byly svými kontakty s dodavateli a odběrateli schopné ovlivnit velkou část trhu. Předpokládalo se, že tyto velké

obchodní subjekty budou zdrojem informací pro své obchodní partnery. Zaujal se proto vůči nim zvláštní přístup. Komise je vybavila instruktážními materiály a podporovala u nich pilotní projekty zavádění eura. Zvláštní strategii přijala Komise také ve vztahu k veřejnosti. Vycházela přitom ze skutečnosti, že každá sociální skupina bude na zavádění eura reagovat odlišně. Kromě tohoto faktu se Komise snažila také zohlednit fakt, že pro občany z různých zemí bude transformační proces znamenat jiné obtíže v závislosti na charakteru a nominální hodnotě jejich původních národních bankovek. Ve snaze eliminovat negativní dopady transformace Komise proto založila síť lokálních pozorovatelů přechodu z národních měn na euro. Jednalo se o místní agentury sdružující profesionály z různých oblastí často ve spojení např. se svazy spotřebitelů a hospodářskými komorami. Jejich úkolem bylo podávání informací o euru, řešení případných sporů na místní úrovni atd. Souběžně s vytvořením této základní sítě byl v rámci aktivit pro ochranu spotřebitele a ochranu zdraví zahájen projekt „ve prospěch zjednodušení přijetí eura“. Jeho součástí bylo odstranění nežádoucích efektů přechodu na novou měnu a poskytování asistence zvláštním skupinám obyvatel, jako např. handicapovaným, seniorům apod. Standardními nástroji se stalo dvojí oceňování výrobků a zavedení evropské nálepky garantující správné užití nové měny včetně možností získat odpovídající informace.

1.6.7 Zavedení jednotné evropské měny

Mezi účastníky třetí etapy bylo zavedení eura podmíněno fixací měnových kurzů evropských zemí, Rada ECOFIN k tomuto kroku přistoupila 31. prosince 1998. Dne 1.1.1999 byla za předsednictví Rakouska zavedena jednotná evropská měna Euro, ale na devizových trzích se Euro představilo až 4.1.1999, neboť burzy ve dny svátků neobchodují. Jednotlivým členským měnám „Eurozóny“ byly pevně a neodvolatelně stanoveny přepočítávací poměry vůči Euru které jsou uvedeny v tabulce níže.

Tabulka 5 Datum ukončení platnosti národního oběživa a přepočítací koeficienty mezi měnami zemí HMU a eurem

Země	Ukončení platnosti národního oběživa	Měna	Přepočítací koeficient 1 EUR (euro) =
Německo	31.12.2001	DEM	1,95583
Nizozemsko	28.1.2002	NLG	2,20371
Irsko	9.2.2002	IEP	0,787564
Francie	17.2.2002	FRF	6,55957
Belgie	28.2.2002	BEF	40,3399
Finsko	28.2.2002	FIM	5,94573
Itálie	28.2.2002	ITL	1936,27
Lucembursko	28.2.2002	LUF	40,3399
Portugalsko	28.2.2002	PTE	200,482
Rakousko	28.2.2002	ATS	13,7603
Řecko	28.2.2002	GRD	340,750
Španělsko	28.2.2002	ESP	166,386

Zdroj: Zastoupení Evropské komise v České republice. URL:<<http://www.evropska-unie.cz>>

Zároveň byla stanovena centrální parita pro dvě měny, jež do třetí etapy HMU nevstoupily avšak rozhodly se participovat na ERM II – v případě dánské koruny jde o kurz 7.46038 s možným pásmem oscilace $\pm 2.25\%$, pro řeckou drachmu s hranicemi pohybu kurzu $\pm 15\%$. Vůči USD bylo Euro na počáteční obchodování nastaveno na 1.1747 USD.

Na počátku roku 1999, kdy bylo Euro velmi kladně přijímáno na světových trzích jako obchodní měna (a rostlo její užití i jako měny rezervní) a kdy byla evropská veřejnost velmi nakloněna společné měně, bylo podáno několik návrhů na zkrácení přechodové fáze a uvedení bankovek do oběhu již dříve. Prvním, kdo takovou myšlenku navrhl, byl belgický ministr financí Jean-Claude Visseur, nicméně Rada na svém jednání dne 18. ledna tento návrh zamítla. Touto otázkou se zabývala také Komise na svém zasedání 13. dubna a také tento orgán myšlenku urychlení realizace finální fáze HMU odmítl.

Na jednání Rady byl však ve dnech 10.-11. září 1999 akceptován návrh zkrátit dobu nikoli mezi zavedením měny pro bezhotovostní styk a jejím uvedením do oběhu, ale mezi začátkem a ukončením zavádění Eura do oběhu. Jde tedy o dobu od 1.1.2002, která byla původně plánována na 6 měsíců. Tento předpoklad byl rozhodnutím Rady zkrácen o 8 – 12 týdnů. Stalo se tak zejména s ohledem na náklady spojené s existencí dvou měn v oběhu. Z tohoto důvodu se Rada rozhodla pokusit se v maximální míře tuto etapu urychlit. Již 11. února 1999 se Komise usnesla na komuniké s názvem „Proaktivní přístup“,

ve kterém stanovila pravidla pro dobu existence duálních cen a dvojího oběživa s cílem zajistit ochranu spotřebitele.

Vytvoření eurozóny, která v současnosti zahrnuje euro nejenom jako platidlo v bezhotovostním styku, ale také jako běžnou transakční hotovostní měnu, došlo podle stanoveného harmonogramu od 1. ledna 2002. Ve snaze dostat záměru postupného přechodu na novou měnu jednotlivé členské státy zvolily různé strategie výměny starých bankovek. Níže uvedená tabulka znázorňuje termínáře jednotlivých zemí.

Tabulka 6 Plán výměny neplatných národních bankovek a mincí v zemích eurozóny

Národní centrální banka – stát	Výměna národní měny	
	Bankovky	Mince
Německo	neomezeně	neomezeně
Nizozemsko	do 1. ledna 2032	do 1. ledna 2007
Irsko	neomezeně	neomezeně
Francie	do 17. února 2012	do 17. února 2005
Belgie	neomezeně	do 31. prosince 2004
Finsko	do 29. února 2012	do 29. února 2012
Itálie	do 29. února 2012	do 29. února 2012
Lucembursko	neomezeně	do 31. prosince 2004
Portugalsko	do 28. února 2022	do 31. prosince 2002
Rakousko	neomezeně	neomezeně
Řecko	do 1. března 2012	do 1. března 2004
Španělsko	neomezeně	neomezeně

Zdroj: Evropská centrální banka. URL: <<http://www.ecb.int/bc/exchange/html/index.cs.html>>

Prvního března 2002 byly národní bankovky a mince staženy z oběhu. Nejpozději tímto dnem ztratily národní měny status zákonného platidla, který má od tohoto data pouze euro. Přechod bank a celého finančního systému na společnou měnu byl dovršen. Veškeré platební prostředky (transfery, šeky, elektronické platební karty) byly konvertovány na euro. Dosud zbývající odkazy na národní měny v právních dokumentech jsou chápány v souladu s přepočítacími koeficienty jako odkazy na euro. Po tomto datu jsou zbylé národní bankovky vyměňovány za euro již pouze v národních centrálních bankách.

1.7 Česká republika a Euro

Tato podkapitola sice přímo nesouvisí s tématem diplomové práce, ale považuji za účelné se zde krátce zmínit o integraci České republiky (ČR) do EU a připravenosti na vstup do eurozóny.

Integraci České republiky do Evropské unie můžeme rozdělit do čtyř základních etap:

1.7.1 Předvstupní etapa – příprava na vstup do EU;

Za zahájení předvstupních příprav můžeme považovat podání žádosti České republiky o členství v Evropské unii dne 23. ledna 1996.

V roce 1998 byl Evropskou unií zpracován dokument „Přístupové partnerství“, na jehož základě Česká republika vytvořila Národní program přípravy na členství v Evropské unii, který se každoročně aktualizoval. Později byl Národní program nahrazen Souhrnem zbývajících úkolů ČR nutných pro vstup do EU.

V této době vznikalo mnoho dokumentů, které měly za úkol především hodnotit a upravovat postupné kroky vedoucí k přistoupení do EU. Jedním takovým dokumentem byl též „Předvstupní hospodářský program“, který byl v planosti do vstupu České republiky do EU a představoval komplexní přípravu ČR na účast v HMU s výhradou zavedení eura.

1.7.2 První etapa – vstup do EU;

Při zasedání Evropské unie na nejvyšší úrovni v Kodani (prosinec 2002) bylo schváleno přijetí deseti kandidátských zemí do EU k 1. květnu 2004. Od této doby je Česká republika povinna pokládat svoji hospodářskou politiku za věc společného zájmu a koordinovat ji v rámci Rady EU s ostatními členskými státy.

Předvstupní hospodářský program byl vstupem ČR do EU nahrazen tzv. Konvergenčním programem, který má za úkol přípravu na vstup do eurozóny na základě splnění maastrichtských kritérií konvergence.

Česká republika se v současné době nachází právě v této etapě, proto dále zmiňuji jak se ČR daří plnit či neplnit mastrichtská kritéria.

Kritérium cenové stability je vyjma roku 2004 od roku 2002 plněno. V uvedeném roce 2004 došlo k porušení kritéria, protože vznikl přechodný nárůst inflace způsobený úpravou nepřímých daní a současně k poklesu hodnoty sledovaného kritéria v důsledku mimořádně nízké inflace v některých zemích EU. Na základě současných prognóz by nemělo dojít k ohrožení plnění kritéria ani v budoucnosti.

Tabulka 7 Harmonizovaný index spotřebitelských cen

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,4	1,2	0,7	0,9	1,3	1,3	1,3
Hodnota kritéria (1. řádek + 1,5 p.b.)	2,9	2,7	2,2	2,4	2,8	2,8	2,8
Česká republika	1,4	-0,1	2,6	1,5	2,2	2,0	2,1

Zdroj: Vyhodnocení plnění mastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou.

URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf>

Kritérium vládního deficitu ČR zatím od roku 2002 ani jednou nesplnila, ale probíhající konsolidace veřejných financí má za cíl postupně snižovat vládní deficit takovým způsobem, aby uvedené kritérium bylo splněno v roce 2008.

Tabulka 8 Deficit sektoru vládních institucí

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-6,8	-12,5	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7

Zdroj: Vyhodnocení plnění mastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou.

URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf>

Kritérium vládního dluhu je díky své nízké výchozí úrovni bez problémů plněno. Zároveň se dynamika dluhu zpomaluje hlavně díky reformě veřejných financí, což by mělo vládní dluh bezpečně udržet pod hodnotou kritéria i do budoucna.

Tabulka 9 Vládní dluh

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	29,8	36,8	36,8	37,4	37,1	37,9	37,8

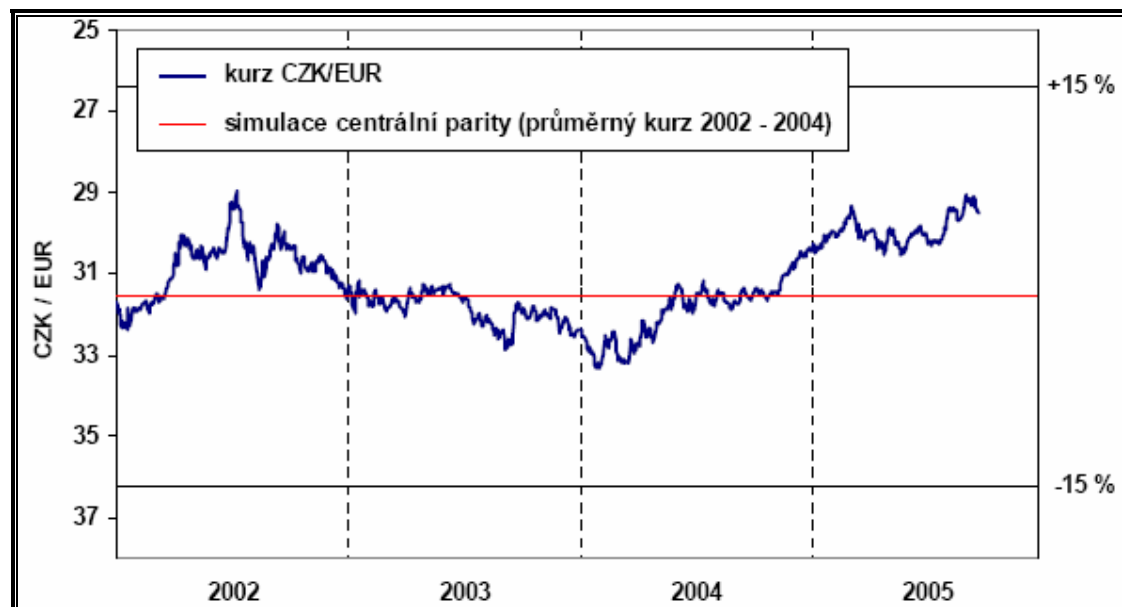
Zdroj: Vyhodnocení plnění mastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou.

URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf>

Kritérium stability měnového kurzu není možné pro ČR formálně vyhodnotit jelikož se neúčastníme kurzového mechanismu ERM II a tudíž zde není stanovena

centrální parita kurzu CZK/EUR. Níže uvedený Graf pro ilustraci předpokládá centrální paritu na úrovni průměru denních kurzů v období roků 2002 až 2004.

Obrázek 1 Nominální kurz CZK/EUR

Zdroj: Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.

URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf>

Vývoj v posledních několika letech ukazuje, že kolísání měnového kurzu CZK/EUR je zřetelně menší než hypotetické pásmo $\pm 15\%$. Odchyly od průměrného kurzu však byly poměrně významné, dlouhodobě vykazuje tento kurz trend směrem k posilování koruny. Z vymezení kritéria vyplývá, že jeho interpretace není zcela jednoznačná a při vyhodnocení plnění kritéria bude brán zřetel i na další faktory, než je samotná úroveň měnového kurzu. Nelze proto s jistotou říci, zda by stávající stav byl vyhodnocen jako splnění podmínky pohybu blízko centrální parity „bez výrazného napětí“.¹⁰

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb je v současnosti Českou republikou plněn a výhledově nejsou naznačovány nějaké problémy s plněním kritéria.

¹⁰ Viz: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.

URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf> str. 10

Tabulka 10 Desetileté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,90	4,12	4,28	3,8	4,2	4,2	4,2
Hodnota kritéria (1. řádek + 2,0 p.b.)	6,90	6,12	6,28	5,8	6,2	6,2	6,2
Česká republika	4,94	4,12	4,75	3,3	3,4	3,9	4,0

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou.

URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategie_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf>

1.7.3 Druhá etapa – zapojení do ERM II;

V období předcházejícímu vstupu do eurozóny se počítá setrváním v kurzovém režimu ERM II po nezbytně nutnou dobu dvou let. Doba vhodná pro vstup ČR do tohoto systému bude záležet na připravenosti dodržovat podmínky tohoto systému.

1.7.4 Třetí etapa – vstup do eurozóny.

Česká republika se systematicky připravuje na vstup do eurozóny a proto již v roce 2003 byla schválena Strategie přistoupení ČR k eurozóně. V této strategii byl uveden horizont zavedení eura předběžně na léta 2009 – 2010.

Dne 5. září 2005 bylo na společné schůzce ministerského předsedy, ministra financí a guvernéra České národní banky (ČNB) dohodnuto, že s ohledem na vývoj reálných ukazatelů české ekonomiky je za vhodné datum pro přijetí eura jako české měny považován 1. leden 2010.¹¹

1.8 Euro: ano či ne?

Pokud chceme zhodnotit pro a proti jednotné evropské měny a zároveň ECB, je třeba hned v úvodu zdůraznit, že rozhodnutí o jednotné měně bylo od počátku spíše politické než ekonomické. Už proto, že zcela jednoznačný ekonomický argument pro společnou měnu prostě neexistuje.

Nejoblíbenějšími důvody pro jednotnou měnu je eliminace kurzových rizik a posílení vnitřního trhu. Společná měna je předkládána jako krok, bez něhož nemůže být projekt jednotného vnitřního trhu zcela završen. Mluví se i o přílivu přímých zahraničních investic, vyšší cenové stabilitě a o konvergenci ekonomik. O čem se ale již tolik nemluví je,

¹¹ Viz: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/pristup_cr_k_eurozone_20510.html>

že příliv přímých zahraničních investic nezávisí ani tak na společné měně jako takové, jako na jejím zdraví. Nebo že konvergence ekonomik nemusí být obecně žádoucí, např. Německo nemá a asi nikdy mít nebude touhu přibližovat se ekonomicky Portugalsku. Na druhé straně má ovšem zájem mít ekonomicky silného partnera v integraci kvůli stabilitě.

V politické rovině fungovala skrytá snaha vytvořit měnu, jež by ukončila dominantní postavení německé marky v evropském prostoru a zároveň ukončila nebo alespoň narušila přetrvávající dominanci amerického dolaru v mezinárodním obchodě i v devizových rezervách centrálních bank. Země se slabší měnou a negativními zkušenostmi s velkou inflací, tedy především Itálie, ideu společné měny silně podporovaly. Z opačných důvodů zprvu proti společné měně stálo Německo i Velká Británie. Politickým motivem Francie bylo zrušit hegemonii Bundesbanky i její měny v EU.

V hodnocení mikroekonomických přínosů převažuje srovnatelnost cen, zjednodušení finančních převodů, zrušení směnářských poplatků, či usnadnění cestování. I příznivci si ovšem uvědomují některá negativa: např. transformační, náklady na tisk mincí a bankovek apod. Dle nich, ale pozitiva jednoznačně převažují.

Pokud se podíváme na kritiku jednotné měny, ke které se přikláním též já, je zde především argumentováno teoretickým konceptem Roberta Mundella, tedy optimální měnovou zónou. Tato teorie říká, že optimálním územím pro jednotnou měnu je takové území, kde:

- existuje pružnost mobility pracovních sil a flexibilita mezd a cen mezi jednotlivými částmi měnové unie;
- země účastníci se na měnové unii sdílejí stejnou nebo velmi podobnou ekonomickou strukturu a nacházejí se ve stejné části cyklu;
- jednotná měnová politika by měla ovlivňovat všechny části měnové unie stejně;
- existuje přiměřený mechanismus fiskálních kompenzací.

Již na první pohled je vidět, že EU tyto podmínky v současné době naprosto nesplňuje, právě naopak. Pokud se například podíváme na mobilitu pracovních sil v Evropě, tak ve srovnání s jinými měnovými uniemi je relativně velmi nízká a flexibilita mezd a cen mezi jednotlivými částmi unie takřka neexistuje. Dále rigidita evropského trhu

práce je všeobecně známá, stejně tak asymetrické pozitivní a negativní šoky se v Evropě objevují stále znovu, což ovšem není nijak překvapivé díky odlišnosti jednotlivých zemí eurozóny.

Otázka existence asymetrických šoků vůči EU je důležitá především z toho důvodu, že země, které jsou součástí měnové unie nemají možnost řešit ekonomické výkyvy pomocí opatření národní měnové politiky (ovlivňování měnového kurzu, změnami diskontní sazby, atd.). Ani fiskální politika nemůže hrát závažnější roli, resp. řešit dopad negativních šoků o vyšší intenzitě, vzhledem k závazným fiskálním mantinelům, obsaženým v maastrichtských kritériích. Zároveň platí, že jednotlivá opatření Evropské centrální banky se řídí situací ve většině členských států, a proto nemusí vyhovovat takové ekonomice, která je (například jako jediná v EMU) zasažena určitým šokem, nebo ekonomice, která na společný šok reaguje jiným způsobem než ostatní země Evropské měnové unie. V takovém případě může společná měnová politika realizovaná ECB naopak prohloubit negativní dopady šoků v odlišující se zemi.

Také argument s předpokládanými přínosy měnové unie ze strany snížení transakčních nákladů a kurzového rizika není zas tak silný. Především díky dnešní vyspělosti finančních a bankovních služeb existují úspory transakčních nákladů spíše ve sféře turistických transakcí. Zároveň proto, že euro není světová měna, ale jen „měna regionální“, kurzové riziko zůstává i nadále přítomno.

Dalším kritickým argumentem proti evropské měnové unii může být tvrzení, že jednotná měna (bez fiskální unifikace) vytváří prostředí pro fiskální nezodpovědnost. Pokud má totiž země vlastní měnu pak v případě fiskální nezodpovědnosti následuje trest. Tento trest ale nenásleduje uvnitř eurozóny, kde je odlišná měnová a fiskální zodpovědnost. Díky tomu se některé země stávají „černými pasažéry“ na úkor ostatních zemí, které dodržují fiskální disciplínu.

Jak je vidět měnová unie má svá pro i proti. Samozřejmě je mi jasné, že je celkem snadné měnovou unii rozdělit, nicméně euro zde již existuje a nemyslím si, že by v krátkém či delším časovém období došlo k jeho zrušení.

2 Funkce Evropské centrální banky

2.1 Vznik Evropské centrální banky

Prvním krokem procesu vedoucího k založení Evropské centrální banky bylo založení „předstupně“ v podobě Evropského měnového institutu k 1. lednu 1994, se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem. Hlavními úkoly EMI byla příprava zavedení jednotné měnové politiky, vypracování pravidel fungování a projektu realizace Evropského systému centrálních bank, podpora koordinace měnových politik v členských zemích, vytvoření společné informační a statické databáze, dohled nad fungováním Evropského měnového systému a další úkoly.

Členy Evropského měnového institutu se staly vrcholné měnové autority členských zemí, přičemž EMI byl nezávislý na vládách členských zemí. Zdroje na svoji činnost získával z příspěvků členů a jednou ročně zveřejňoval výroční zprávu, kterou předkládal Evropskému parlamentu, Radě Evropské unie, Komisy Evropského společenství a Evropské radě.

Ke dni zahájení Evropské měnové unie což je k 1.1.1999 začala být realizována jednotná měnová politika. Jejím právním východiskem se stala Smlouva o založení Evropského společenství a Statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (statut). Na základě tohoto statutu byla 1. června 1998 ustavena ECB i Evropský systém centrálních bank.

Evropská centrální banka byla založena jako hlavní součást Eurosystemu a ESCB. Spolu s národními centrálními bankami vykonává činnost, kterou byly pověřeny. ECB má právní subjektivitu podle mezinárodního veřejného práva a po zahájení činnosti nahradila Evropský měnový institut.

Formálně Evropská centrální banka zahájila činnost k 1. červenci 1998. Tímto datem se stala centrální bankou pro evropskou jednotnou měnu euro ve druhé největší ekonomice na světě po Spojených státech. Je tak orgánem pro řízení a výkon jednotné měnové politiky těch členských zemí EU, které jsou účastníky měnové unie. Národní centrální banky zemí měnové unie pozbyly pravomoce v oblasti měnové politiky a tyto pravomoce postoupily Evropské centrální bance. Samy se poté staly nástroji pro výkon jednotné měnové politiky v dané zemi, určované Evropskou centrální bankou.

2.1.1 Základní kapitál

Základní kapitál ECB při zahájení její činnosti byl stanoven na 5 miliard eur. Podíl na základním kapitálu jednotlivých členských zemí byl určen na základě podílu těchto zemí na celkovém počtu obyvatel EU a na celkovém produktu EU, a to v obou případech ve výši 50 %. Dánsko, Švédsko a Velká Británie tedy země, které se nestaly členy EMU, přispěly do daného fondu pouze 5 % podílem, jenž byl stanoven ve výši 21,06221 %. Rozhodnout o zvýšení kapitálu může Rada ECB a upisovateli tohoto kapitálu jsou národní centrální banky, které jsou zároveň jedinými držiteli kapitálu. Podíly národních centrálních bank na upsaném základním kapitálu ECB nesmějí být zastaveny nebo se stát předmětem výkonu rozhodnutí. Výjimku tvoří pouze upravení klíče pro upisování základního kapitálu. V takovém případě převedou národní centrální banky mezi sebou příslušné podíly na základním kapitálu tak, aby rozdělení těchto podílů odpovídalo upravenému klíči. Zároveň budou Radou guvernérů určeny podmínky pro tyto převody. Ke změnám vážených podílů dochází každých pět let od založení ESCB a nově upravený klíč platí od prvního dne následujícího roku. Při vzniku ECB byl základní kapitál upsán všemi Centrálními bankami patřícími do ESCB podle následujícího klíče:

Tabulka 11 Klíč upisování základního kapitálu ECB při jejím vzniku

Název centrální banky	Poměr kapitálu upsaného ECB v %
Banque Nationale de Belgique/ Nationale Bank van België	2,8658
Danmarks Nationalbank	1,6709
Deutsche Bundesbank	24,4935
Bank of Greece	2,0564
Banco de España	8,8935
Banque de France	16,8337
Central Bank of Ireland	0,8496
Banca d'Italia	14,8950
Banque Centrale du Luxembourg	0,1492
De Nederlandsche Bank	4,2780
Österreichische Nationalbank	2,3594
Banco de Portugal	1,9232
Suomen Pankki	1,3970
Sveriges Riksbank	2,6537
Bank of England	16,45

Zdroj: LANDOROVÁ A., JÁČOVÁ H., NESLÁDKOVÁ M.: Centrální bankovníctví. Liberec 2003; str. 169

K 26. dubnu 2004 základní kapitál ECB dosahoval výše 5 564 669 247,19 EUR. Z toho plně splacené podíly národních centrálních bank v eurozóně na základním kapitálu ECB činily 3 978 226 562,17 EUR a mají tuto strukturu:

Tabulka 12 Upsaný základní kapitál národními centrálními bankami zemí eurozóny

Národní centrální banka	Klíč pro upisování základního kapitálu (v %)	Splacený kapitál (v EUR)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,5502	141 910 195,14
Deutsche Bundesbank	21,1364	1 176 170 750,76
Bank of Greece	1,8974	105 584 034,30
Banco de España	7,7758	432 697 551,32
Banque de France	14,8712	827 533 093,09
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	0,9219	51 300 685,79
Banca d'Italia	13,0516	726 278 371,47
Banque centrale du Luxembourg	0,1568	8 725 401,38
De Nederlandsche Bank	3,9955	222 336 359,77
Oesterreichische Nationalbank	2,0800	115 745 120,34
Banco de Portugal	1,7653	98 233 106,22
Suomen Pankki - Finlands Bank	1,2887	71 711 892,59
Celkem	71,4908	3 978 226 562,17

Zdroj: Evropská centrální banka. <<http://www.ecb.int/ecb/orga/capital/html/index.cs.html>>

Zbývajících třináct národních centrálních bank členských států EU, které nejsou členy eurozóny, splácí pouze malou část svých podílů na upsaném základním kapitálu a tím přispívá na provozní náklady ECB související s členstvím těchto států v Evropském systému centrálních bank. Od 1. května 2004 představuje tento příspěvek 7 % jejich podílů na upsaném kapitálu, celkem to činí 111 050 987,95 a má tuto strukturu:¹²

¹² <http://www.ecb.int/ecb/orga/capital/html/index.cs.html>

Tabulka 13 Upsaný základní kapitál NCB zemí, které nejsou členy eurozóny (od 1. května 2004)

Národní centrální banka	Klíč pro upisování základního kapitálu (v %)	Splacený kapitál (v EUR)
Danmarks Nationalbank	1,5663	6 101 159,01
Sveriges Riksbank	2,4133	9 400 451,41
Bank of England	14,3822	56 022 530,23
<i>Celkem za centrální banky první původní skupiny států EU, které se nestaly členy eurozóny</i>	18,3618	71 524 140,65
Česká národní banka	1,4584	5 680 859,54
Eesti Pank	0,1784	694 915,90
Central Bank of Cyprus	0,1300	506 384,90
Latvijas Banka	0,2978	1 160 010,95
Lietuvos banka	0,4425	1 723 656,30
Magyar Nemzeti Bank	1,3884	5 408 190,75
Central Bank of Malta	0,0647	252 023,87
Narodowy Bank Polski	5,1380	20 013 889,41
Banka Slovenije	0,3345	1 302 967,30
Národná banka Slovenska	0,7147	2 783 948,38
<i>Celkem za centrální banky nových členských států EU, které nejsou členy eurozóny</i>	10,1474	39 526 847,30
Celkem	28,5092	111 050 987,95

Zdroj: Evropská centrální banka. <<http://www.ecb.int/ecb/orga/capital/html/index.cs.html>>

Centrální banky třinácti států, které nejsou členy eurozóny, nemají nárok na podíl na disponibilním zisku ECB, ani nemají povinnost hradit ztráty ECB.

2.1.2 Evropský systém centrálních bank

Evropský systém centrálních bank se skládá z Evropské centrální banky a národních centrálních bank všech členských států EU (25 států od 1. května 2004), tj. zahrnuje i NCB členských států, které dosud nezavedly euro. Uvnitř ESCB se tak vlastně nacházejí dvě skupiny centrálních bank. První skupina, tj. členové měnové unie a ECB, zodpovídají za stabilitu eurosystému a provádějí jednotnou měnovou politiku na základě dvou rozhodovacích orgánů ECB: Výkonného výboru a Řídící rady. Členové druhé skupiny, tj. centrální banky zemí, které dosud nepřijaly euro na svém území jako zákonné platidlo, i nadále provádějí vlastní národně orientovanou měnovou politiku. Zároveň se nemohou zúčastňovat rozhodnutí vztahující se k jednotné měnové politice eurozóny. Jediným orgánem ECB, kde se mohou centrální banky zemí mimo eurozónu zúčastnit rozhodování je Generální rada. Nicméně i tento rozdíl je v praxi nepříliš výrazný, neboť měnová politika obou skupin se výrazně koordinuje právě díky ESCB, což je koneckonců i hlavním smyslem tohoto orgánu.

Podle Smlouvy o založení Evropského společenství hlavními cíli působení ESCB je:

- udržování cenové stability,
- podpora hospodářské politiky,
- podpora účinné alokace zdrojů ve prospěch cílů a politik Společenství.

Dále Evropský systém centrálních bank plní tyto základní úkoly:

- definuje a provádí měnovou politiku Společenství,
- provádí devizové operace,
- drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států,
- podporuje plynulé fungování platebních systémů.

Mimoto má za úkol působit jako poradní instituce ve věcech měnové politiky, shromažďovat statistické informace a podporovat měnovou spolupráci v mezinárodním prostředí. O této činnosti ESCB podává ECB čtvrtletní zprávy.

Obrázek 2 Evropský systém centrálních bank a Eurosystem

Zdroj: Výroční zpráva ECB 2004; str. 162

2.1.3 Eurosystem

Eurosystem je centrální bankovní systém eurozóny. Tvoří jej ECB a národní centrální banky dvanácti členských států, které zavedly euro jako společnou měnu. Rada guvernérů přijala název Eurosystem proto, aby usnadnila pochopení struktury centrálního bankovníctví v eurozóně. Tento termín zdůrazňuje sdílenou identitu, týmovou práci a spolupráci všech členů a byl rovněž uveden ve Smlouvě o Ústavě pro Evropu, která byla podepsána 29. října 2004 v Římě.

Centrální banky jednotlivých států jsou stejně jako samotná ECB nositeli právní subjektivity, nikoliv Eurosystem jako celek. Eurosystem je řízen orgány ECB. Eurosystem a ESCB budou souběžně fungovat, dokud se všechny členské státy EU nestanou členy eurozóny.

2.1.4 Eurozóna

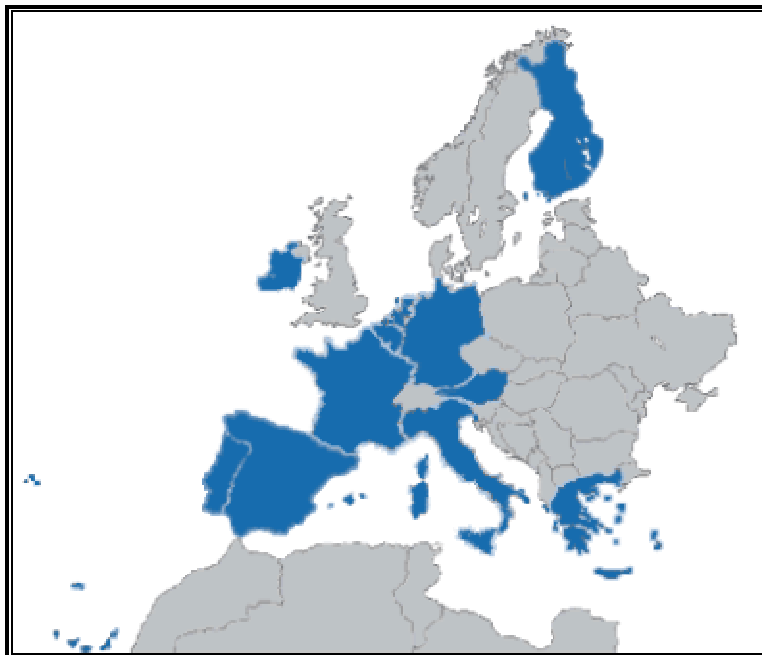
Eurozóna se skládá z dvanácti členských států Evropské unie, kteří zavedly jednotnou měnu euro. Jedná se o:

- Belgie
- Německo
- Řecko
- Španělsko
- Francii
- Irsko
- Itálii
- Lucembursko
- Nizozemsko
- Rakousko
- Portugalsko
- Finsko.¹³

---

¹³ Viz: <<http://www.ecb.int/bc/intro/html/map.cs.html>>

Obrázek 3 Členské státy EU, které jsou členy eurozóny

Zdroj: Evropská centrální banka. <<http://www.ecb.int/bc/intro/html/map.cs.html>>

Od 1. května 2004 mezi členské státy EU, které nezavedly jednotnou měnu a proto nejsou členy eurozóny patří Česká republika, Dánsko, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko, Slovensko, Švédsko a Spojené království. Některé z nich však již jsou členy Mechanismu směnných kurzů II (ERM II). Jedná se o Dánsko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta, Slovinsko a Slovensko. To znamená, že dánská koruna, estonská koruna, kyperská libra, lotyšský lat, litevský litas, maltská lira, slovinský tolar a slovenská koruna jsou navázány na euro. Do budoucna se očekává, že do mechanismu ERM II vstoupí i zbylé státy Evropské unie.

2.2 Organizace ECB

Organizační struktura Evropské centrální banky v zásadě kopíruje vzor německé centrální banky, která se stala určitým vzorem při rozhodování o budoucí podobě ECB.

Německá Bundesbanka se stala vzorem ze dvou hlavních důvodů:

- 1) Od doby vzniku EMS se Německo stalo hlavním tahounem ekonomického vývoje v sjednocené Evropě a německá marka si udržovala svoji silnou pozici, kdy se stala jednou z nejpevnějších světových měn. Současně Německo bylo a stále je největším čistým plátcem do rozpočtu společenství.

- 2) Obecně se uznávalo, že nezávislost německé centrální banky významnou měrou přispěla ke stabilitě německé měny a prosperitě německého hospodářství po druhé světové válce.

2.2.1 Rozhodování

2.2.1.1 Rada guvernérů (Governing Council)

Je hlavním rozhodovacím orgánem složeným z dvanácti guvernérů centrálních bank členských zemí Eurozóny a ze 6 členů Výkonné rady ECB. Je pověřena formulací jednotné měnové politiky a stanovením směrů jejího provádění, tj. rozhodováním o výši úrokových měr, vytvářením rezerv v rámci Eurosystemu a stanovením střednědobých měnových cílů.

Rada zpravidla zasedá dvakrát za měsíc přičemž na jejím prvním zasedání v měsíci vyhodnocuje vývoj měnové a hospodářské situace a přijímá pravidelné měsíční měnověpolitické rozhodnutí. Na druhém zasedání v měsíci se Rada guvernérů zabývá ostatními otázkami spojenými s úkoly a činností ECB a Eurosystemu. Každý člen Rady guvernérů ECB má jeden hlas. Nicméně jelikož se počítá s tím, že počet členských zemí Eurozóny se bude zvyšovat a díky většímu počtu hlasů v Radě by se rozhodování stávalo čím dál více obtížnější. Bylo rozhodnuto o vytvoření nového klíče na základě kterého bude Rada guvernérů rozhodovat maximálně v počtu 21 hlasů. Proto dnem, kdy počet členů Rady guvernérů přesáhne 21, bude mít každý člen Výkonné rady ředitelů jeden hlas a počet guvernérů s hlasovacím právem bude 15. Z tohoto důvodu se poté hlasovací práva přerozdělí a budou se střídát podle daného klíče:

- 1) dnem, kdy počet guvernérů přesáhne 15, až do dne, kdy dosáhne počtu 22, guvernéri budou rozděleni do dvou skupin podle pořadí založeného na velikosti podílu členského státu dané národní centrální banky na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách a na celkové souhrnné rozvaze měnových finančních institucí členských států, které přijaly euro. Přičemž první skupina se bude skládat z pěti guvernérů a druhá skupina ze zbývajících guvernérů. Frekvence hlasovacích práv guvernérů v první skupině není nižší než frekvence hlasovacích práv guvernérů ve druhé skupině. S výhradou předchozí věty se první skupině přidělí čtyři hlasovací práva a druhé skupině 11 hlasovacích práv;
- 2) později, kdy počet guvernérů dosáhne 22, budou guvernéri rozděleni do tří skupin podle pořadí založeného na výše uvedených kritériích. První skupina se poté složí z pěti guvernérů disponujícími čtyřmi hlasovacími právy. Druhá skupina se bude

- skládat z poloviny celkového počtu guvernérů, přičemž se jakýkoli zlomek zaokrouhlí na celé vyšší číslo, a přidělí se jí osm hlasovacích práv. Třetí skupina je v tomto případě složena ze zbývajících guvernérů a těm jsou přidělena tři hlasovací práva;
- 3) hlasovací právo mají guvernéri uvnitř každé skupiny po stejnou dobu;
  - 4) Rada guvernérů může také rozhodnout o odložení zavedení rotačního systému až do dne, kdy počet guvernérů překročí 18.¹⁴

Usnesení jsou přijata prostou většinou přítomných členů za přítomnosti alespoň dvou třetin členů Rady. Při stejném počtu hlasů rozhoduje prezidentův hlas.

2.2.1.2 Výkonná rada (Executive Board)

Radu tvoří prezident, viceprezident a čtyři další členové s funkčním obdobím na 8 let s tím že nemohou být jmenováni opakovaně. Členové vykonávají svou funkci na plný pracovní úvazek, což znamená, že žádný člen nesmí vykonávat jinou výdělečnou nebo nevýdělečnou profesionální činnost, pokud mu Rada guvernérů k tomu výjimečně neudělí souhlas. Na základě rozhodnutí Rady guvernérů je Výkonná rada zmocněna provádět měnovou politiku, přičemž ve vhodném rozsahu a s přihlédnutím k efektivnosti k tomu využívá národní centrální banky, na které se obrací s žádostmi o provedení operací patřících k úkolům ESCB. Členové Rady ředitelů jsou vybíráni a jmenováni z uznávaných osobností s odbornou kvalifikací a profesionální zkušeností v měnových nebo bankovních záležitostech vzájemnou dohodou vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na základě doporučení Rady ministrů a po konzultaci Evropského parlamentu a Rady guvernérů.

Členové Výkonné rady mají po jednom hlasu a rozhodování se děje prostou většinou odevzdaných hlasů. I zde při rovnosti hlasů rozhoduje hlas prezidenta.

2.2.1.3 Generální rada (General Council of ECB)

Úkolem tohoto dočasně zřízeného orgánu je plnění poradenské funkce. Členové mají příležitost diskutovat o obecných záležitostech měnové politiky a vztazích měnových kurzů svých národních měn k euru. Generální rada dále pomáhá při vybírání statistických dat, není odpovědná za měnovou politiku Eurosystemu a má především za úkol vytvářet podmínky pro zapojení do EMU těch členských zemí EU, které se zatím jejími členy nestaly. Radu tvoří prezident a viceprezident ECB společně s guvernéry všech 25ti národních centrálních bank členských zemí Evropské unie, tedy i těch, které neparticipují v EMU. V Generální radě

---

¹⁴ Klíč určující hlasovací práva viz Statut ESCB a ECB

je tedy zastoupeno 12 států eurozóny a 13 států nacházejících se mimo eurozónu. Existence Generální rady je vázána na setrvání některých členských zemí EU mimo zónu společné měny.

2.2.2 Nezávislost

Nutnou podmínkou pro úspěšnou na stabilitu zaměřenou měnovou politiku je nezávislost centrální banky. Zkušenost nám ukazuje, že země s autonomními centrálními bankami měly zřetelně nižší míru inflace, než země s právně či politicky závislými centrálními bankami. Při koncipování modelu nezávislosti centrálních bank v rámci eurosystému byl využit model německé Bundesbanky. ECB, národní centrální banky a členové jejich řídicích orgánů jsou proto ve svých rozhodnutích nezávislé na pokynech zúčastněných zemí nebo společenství. Nezávislost Eurosystému a národních centrálních bank je zaručena těmito podmínkami:

- instituční nezávislost, ECB a národní centrální banky nesmějí vyžadovat ani přijímat pokyny třetích stran - vlád, parlamentů, institucí společenství a jiných orgánů¹⁵;
- osobní nezávislost jejich představitelů, to znamená stanovením dostatečně dlouhého funkčního období (alespoň 5 let v případě guvernérů NCB a 8 let u členů Výkonné rady ECB), s vyloučením druhého funkčního období. Odvolání z funkce je možné pouze v případě ztráty způsobilosti nebo závažného pochybení a na základě stanovených stálých procedur při předčasném ukončení funkčního období¹⁶;
- věcnou (funkční) nezávislost, to znamená samotným stanovením primárního cíle zajištění a udržení cenové stability a odpovědnosti za jeho plnění¹⁷;
- finanční nezávislost centrálních bank, které se mají samostatně vybavit nutnými finančními prostředky pro své živobytí. Vlády nesmějí ovlivňovat rozpočty centrálních bank a nesmějí využívat centrální banku k financování státních výdajů.

2.2.2.1 Kritika nezávislosti

Často můžeme slyšet názory, že Evropská centrální banka disponuje až přílišnou suverenitou a neomezenou mocí. Je pravda, že při svém založení dostala do vínku vyšší nezávislost než do té doby jakákoliv jiná centrální banka. ECB si sama stanovuje inflační cíl a sama se rozhoduje, jakými nástroji ho dosáhne. Guvernér ECB musí sice dvakrát ročně podat zprávu Evropskému parlamentu, ale Evropská centrální banka není povinna zveřejňovat

---

¹⁵ Viz čl. 108 Smlouvy o EU, čl. 7 Statutu

¹⁶ Viz čl. 14 Statutu

¹⁷ Viz čl. 105 Smlouvy, čl. 2 Statutu

zdůvodnění svých rozhodnutí a ani nemůže být nijak činně zodpovědnou, pokud inflační cíl nesplní. ECB se tak povznesla mimo dosah politiků, což bude asi hlavní důvod kritiky nezávislosti Evropské centrální banky. Jak jsem se již zmínil, celá EMU byla přeci založena na základě politického rozhodnutí a tak politici by rádi měli kontrolu nad hlavním „produktem“ Evropské měnové unie, tedy společnou měnou.

Evropská centrální banka dala jasně najevo, že jejím cílem je cenová stabilita a silná a stabilní měna. Tento cíl by ECB asi těžko plnila, pokud by byla pod určitou kontrolou politiků. Příkladem nám může být plnění fiskální disciplíny ze strany jednotlivých členských zemí Eurozóny, o které se zmiňuji v poslední kapitole. Ve chvíli, kdy členské země začaly mít problémy s plněním dohodnutých pravidel, bylo rozhodnuto o jejich změně. ECB tedy díky své nezávislosti mimo jiné působí jako určitá bariéra proti zneužití možnosti tisknout peníze k profinancování dluhu členských států.

I přes svoji nezávislost by se ECB měla aspoň snažit konzultovat svoji politiku s členskými zeměmi. Protože jediné vhodně koordinovaná společná monetární a fiskální politika může vést k hospodářskému růstu a rozvoji eurozóny.

2.2.3 Transparentnost

Centrální banka poskytuje veřejnosti a trhům veškeré příslušné informace o své strategii, závěrech, rozhodnutích týkajících se její politiky i o svých postupech a zveřejňuje své pravidelné hodnocení hospodářského vývoje. Tyto informace jsou poskytovány včas otevřeným a jednoznačným způsobem.

Dále se ECB snaží vytvořit důvěryhodné prostředí tím, že vystupuje jednoznačně v otázce svého pověření a v plnění svých úkolů. Vnímá-li totiž veřejnost ECB jako instituci schopnou a ochotnou plnit úkoly vyplývající z jejího mandátu, jsou cenová očekávání dobře zakotvena. Silná vůle k zachování transparentnosti vyžaduje od autorů politiky vnitřní ukázněnost. Poté jejich rozhodnutí a vysvětlení v otázkách politiky tak budou dlouhodobě konzistentní, předvídatelnější a lze tak efektivněji a přesněji působit na očekávání trhů.

2.2.4 Odpovědnost

Evropská centrální banka jako nezávislá instituce má zpravodajskou povinnost vůči demokratickým institucím a veřejnosti čímž si zachovává legitimitu jednání učiněných při výkonu svého pověření.

Na základě statutu má ECB povinnost zveřejňovat čtvrtletní zprávu o činnosti Eurosystemu, konsolidovanou týdenní rozvahu, povinnost podávat výroční zprávu o své činnosti a o měnové politice v předchozím a stávajícím roce. Výroční zpráva je určena Evropskému parlamentu, Radě EU, Evropské komisi a Evropské radě. Evropská centrální banka kromě výše uvedených publikací vydává celou řadu dalších specializovaných titulů.

2.3 Úkoly ECB

Smlouva zakládající Evropskou unii přisoudila Evropské centrální bance a její měnové politice jako primární cíl udržování cenové stability. Při rozhodování o primárním cíli se vycházelo z dlouholeté empirické zkušenosti, že důvěryhodným a dlouhodobým udržováním cenové stability může měnová politika přispět k nepřetržitému dlouhodobému ekonomickému růstu, podpoře zaměstnanosti a lepší životní úrovni.

Dále zmiňuji nejzásadnější ekonomické argumenty podporující cenovou stabilitu jako primární cíl:

- zlepšuje transparentnost mechanismu relativních cen, čímž napomáhá trhu efektivně alokovat reálné zdroje. Efektivnější alokace zvyšuje výrobní potenciál ekonomiky a v tomto smyslu zároveň cenová stabilita vytváří prostředí, ve kterém mohou národní vlády lépe provádět nezbytné strukturální reformy zaměřené na zvýšení efektivnosti a flexibility trhů.
- minimalizuje prémii za inflační riziko obsaženou v dlouhodobých úrokových sazbách, čímž je snižuje a stimuluje tak reálné investice.
- snižuje potřebu zajišťovat se proti nepříznivému cenovému vývoji (ať již nahoru nebo dolů), a tím zvyšuje množství zdrojů pro produktivní využití.
- pomáhá vyhnout se velké redistribuci bohatství a příjmů například mezi dlužníky a věřiteli, mezi příjemci fixních platů a vlastníky kapitálu apod., ke kterému dochází jak v inflačním, tak v deflačním prostředí, a tím pomáhá udržovat sociální kohezi a stabilitu.

Druhotný zájem ECB stanovený Maastrichtskou smlouvou je podporovat celkovou hospodářskou politiku společenství s ohledem na cíle společenství při respektování podmínky, že nesmí být ohrožen cíl primární. Kromě měnové politiky pak přísluší Eurosystemu ještě další úkoly podobně jako je tomu u centrálních bank v jiných zemích.

Na základě Smlouvy o založení Evropského společenství se jedná o plnění těchto základních úkolů:

- provádí devizové operace;
- drží a spravuje devizové rezervy států eurozóny;
- podporuje plynulé fungování platebních systémů.

Dalšími úkoly které jsou zde uvedeny jsou:

- výhradní právo rozhodovat o vydání bankovek v eurozóně;
- ve spolupráci s národními centrálními bankami shromažďuje od orgánu správy nebo přímo od hospodářských subjektů v jednotlivých zemích statistické informace, které potřebuje ke své činnosti;
- snaží se také napomáhat institucím, které odpovídají za dohled nad úvěrovými institucemi a za stabilitu finančního systému;
- v rámci plnění úkolů, které byly svěřeny Eurosystemu, udržuje ECB pracovní vztahy s příslušnými institucemi, orgány a fóry v rámci EU i v mezinárodním měřítku.¹⁸

K plnění těchto a dalších úkolů je ECB vybavena oprávněním:

- vydávat předpisy, které mají obecnou platnost, jsou právně nezávazné a aplikovatelné ve všech členských státech;
- přijímat rozhodnutí;
- vydávat doporučení a poskytovat posudky, které nejsou právně závazné.

Dále je ECB oprávněná ukládat sankce peněžité povahy za neplnění jejich předpisů a rozhodnutí.

Měnová strategie ECB od zahájení EMU vychází z toho, že maximální možná roční míra růstu harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP)¹⁹ nemá překročit 2 % a referenční hodnota ročního růstu měnového agregátu M 3 byla stanovena na 4,5 %. V neposlední řadě je třeba uvést, že ECB hodlá cenovou stabilitu udržovat ve středním období.

---

¹⁸ Viz <http://www.ecb.int/ecb/orga/tasks/html/index.cs.html>

¹⁹ Index spotřebitelských cen HICP byl sestaven, aby ve výsledném indexu vývoje spotřebitelských cen v celé eurozóně byly eliminovány rozdíly jednotlivých národních definic.

Znamená to, že se nečiní zodpovědnou za nemonetární šoky vzhledem k cenové hladině v krátkém období, které nemůže ovlivňovat. Typickým příkladem mohou být dopady změn sazeb nepřímých daní nebo kolísání mezinárodních cen komodit.

2.3.1 Nástroje měnové politiky ECB

Jak jsem již zmínil hlavním úkolem Eurosystemu je provádění měnové politiky. Provozní rámec, který je Eurosystemem pro tento účel zaveden, sestává ze tří kategorií nástrojů: operací na volném trhu, stálých facilit²⁰ a systému minimálních rezerv.

2.3.1.1 Operace na volném trhu

Operace na volném trhu hrají důležitou roli v měnové politice Eurosystemu. Umožňují ovlivňovat vývoj úrokových sazeb, řídit likviditu na peněžním trhu a signalizovat veřejnosti postoj měnové politiky centrální banky. Jsou iniciovány Evropskou centrální bankou, která rozhoduje kdy a jaké operace použít. Operace na volném trhu rozdělujeme z hlediska cíle, pravidelnosti a použité procedury do následujících čtyřech kategorií:

- hlavní refinanční nástroj,
- dlouhodobý refinanční nástroj,
- nástroj jemného ladění,
- strukturální operace.

Posuzujeme-li tyto kategorie podle druhu operací, které se při nich využívají, zjistíme, že ve všech čtyřech kategoriích se v Eurosystemu nejvíce používají tzv. reverzní transakce (repo operace), vyjma operací strukturálního odčerpávání likvidity, ke kterým slouží emitování dluhopisů. Kromě těchto dvou druhů operací rozeznáváme ještě další tři. Jsou spojeny především s kategorií nástroje jemného ladění a jedná se o: přímé transakce, devizové swapy a přijímání termínovaných vkladů.

2.3.1.1.1 Reverzní transakce (repo operace)

Repo operace jsou jedním z hlavních měnových nástrojů, kterým se ovlivňuje množství peněz v ekonomice (měnové báze). Jsou to operace kdy Eurosystem nakupuje nebo prodává vhodná aktiva jako refinanční zástavy na základě smluv o zpětném odkupu nebo provádí úvěrové operace oproti vhodným aktivům jako kolaterálu. Národní centrální banky mohou tedy vykonávat repo operace dvěma způsoby. Buď ve formě smluv o zpětném odkupu,

---

²⁰ facilita = možnost čerpat úvěr od ECB

to znamená, že vlastnictví daného aktiva se přesunuje na věřitele a strany se dohodnou, že v budoucnu provedou opačnou transakci, nebo, v druhém případě, hovoříme o takzvaných kolateralizovaných půjčkách, při kterých je poskytován vynutitelný úrok z aktiva (kolaterálu), ale vlastníkem aktiva, za předpokladu, že splní svůj závazek, zůstává dlužník. V Eurosystemu se používá jednoduché úročení a dle konvence se pro přepočet na denní sazbu bere v úvahu 360 dní v roce. Jak již bylo řečeno, repo operace ECB využívá prakticky pro všechny kategorie operací na volném trhu.

Hlavní refinanční nástroj

Eurosystem v rámci tohoto nástroje uskutečňuje ty nejdůležitější operace na volném trhu. Tento nástroj hraje klíčovou roli při uskutečňování snahy ovlivňovat úrokové míry, řídit likviditu na trhu a signalizovat postoj měnové politiky. Finanční sektor se u Eurosystemu refinancuje nejvíce právě pomocí tohoto nástroje. Slouží tedy výhradně k poskytování likvidity. Repo operace spadající pod tento nástroj probíhají s týdenní frekvencí dle předem vyhlášeného kalendáře a jejich splatnost je za normálních okolností dva týdny.

Dlouhodobý refinanční nástroj

Je dalším nástrojem určeným k pravidelnému provádění refinančních operací, tentokrát jde o repo operace uskutečňované s měsíční frekvencí a dobou splatnosti tři měsíce. Slouží k doplňkovému dlouhodobému refinancování finančního sektoru a tvoří pouze omezenou část celkového objemu refinancování. Tento nástroj ECB zpravidla nevyužívá ke zprostředkování signálů peněžnímu trhu, a proto zde vystupuje jako příjemce sazby.

Nástroj jemného ladění

Taktéž pro tento nástroj ECB využívá Repo operace, jehož cílem je řídit likviditu na peněžním trhu a ovlivňovat úrokové sazby především ve smyslu „vyhlazení“ dopadů neočekávaných fluktuací likvidity na peněžním trhu na úrokové míry. Z toho vyplývající potřeba možnosti rychle zareagovat v případě neočekávaného vývoje na trhu je důvodem, proč si Eurosystem ponechává vysoký stupeň flexibility při volbě procedury a charakteristiky realizace těchto operací.

Na rozdíl od předchozích Eurosystem může využívat tohoto nástroje jak pro poskytování, tak pro absorpci likvidity na peněžním trhu. Zároveň zde není standardizována ani frekvence použití nástroje ani doba splatnosti operací v jeho rámci prováděných.

Strukturální operace

Používají se v případě, že ECB chce upravit svoji strukturální pozici vůči finančnímu sektoru. Reverzní transakce hrají svoji úlohu i v této poslední kategorii operací na volném trhu. Ovšem pouze ve směru poskytování likvidity finančním institucím. Repo operace v rámci tohoto nástroje se mohou vyskytovat pravidelně i nepravidelně a jejich lhůta splatnosti není stanovena.

2.3.1.1.2 Přímé transakce

Přímé transakce jsou druhým nejpoužívanějším druhem operací na volném trhu používaných v Eurosystemu. U přímých transakcí na volném trhu Eurosystem nakupuje nebo prodává aktiva buď přímo na trhu nebo druhou variantou jsou operace pomocí burz a makléřů. Používají se pouze pro účely nástroje jemného ladění a pro strukturální operace. Přímá transakce znamená plný přechod vlastnictví cenného papíru z prodávajícího na nakupujícího bez toho, že by někdy v budoucnu měla nastat změna vlastnictví v opačném gardu.

Transakce probíhají podle pravidel obchodování s cennými papíry. Taktéž cenové kalkulace provádí Eurosystem v souladu se zvyklostmi na trzích daných cenných papírů. Tyto obchody se směřují uzavírat pouze s cennými papíry první kategorie.

2.3.1.1.3 Emitování dluhopisů

Tento druh operací na volném trhu provádí Eurosystem s cílem upravit strukturální pozici vůči finančnímu sektoru ve smyslu vytvoření nebo prohloubení nedostatku likvidity na trhu (využívá se tedy v kategorii strukturálních operací, a to jenom těch, které odčerpávají likviditu). Dluhopis vytváří dlužnický závazek centrální banky vůči jeho držiteli. Jsou vydávány a vedeny v zaknihované podobě. Na převody těchto dluhopisů nejsou Evropskou centrální bankou uvaleny žádné restrikce.

Dluhopisy jsou vydávány v diskontované formě, to znamená za cenu pod nominálem a umořeny jsou v době splatnosti ve výši nominálu. Rozdíl těchto hodnot se rovná úroku dle dohodnuté úrokové sazby a doby splatnosti dluhopisu.

2.3.1.1.4 Devizové swapy

Devizové swapy prováděné pro účely měnové politiky sestávají ze současně probíhajících spotových a forwardových transakcí eura oproti cizí měně. Používají se pro účely nástroje jemného ladění k řízení likvidní situace na trhu a ovlivňování úrokových sazeb. Eurosystem tedy nakupuje nebo prodává euro za spotový kurz oproti cizí měně a zároveň ho naopak prodává nebo nakupuje za kurz forwardový k určitému datu v budoucnosti. Podrobnější předpisy platné pro devizové swapy specifikují smluvní ujednání ustanovená příslušnou národní centrální bankou nebo přímo ECB.

2.3.1.1.5 Příjem termínovaných vkladů

V rámci tohoto posledního druhu operací na volném trhu může Eurosystem vyzvat protistrany, aby vložily své prostředky na úročený termínovaný vklad u národní centrální banky toho členského státu, ve kterém jsou zřízeny. Příjem termínovaných vkladů se používá pouze pro účely jemného ladění ve smyslu absorpce likvidity z peněžního trhu.

Výměnou za vklad není Eurosystemem poskytován žádný kolaterál, ale termínované vklady jsou úročeny pevnou úrokovou sazbou.

Rozhodne-li Rada guvernérů může tuto operaci uskutečnit přímo samotná ECB s tím, že vklady jsou i v tomto případě vedeny na účtech národních centrálních bank. Množství subjektů, které Eurosystem hodlá vyzvat ke vložení vkladů je čistě na jeho rozhodnutí.

2.3.1.2 Stálé facility (standing facilities)

Druhou skupinou nástrojů měnové politiky Evropské centrální banky jsou služby pro partnery na finančních trzích. Slouží, stručně, řečeno k poskytování nebo ukládání likvidity tzv. přes noc. Signalizuje obecný postoj měnové politiky a váže tržní úrokové míry na vklady nebo půjčky přes noc (denní peníze). Přístup k těmto facilitám mají všechny subjekty splňující kritéria způsobilosti a mohou tak činit prostřednictvím národní centrální banky členského státu, ve kterém působí. Existují dva druhy stálých facilit dostupných na základě iniciativy finančních institucí.

2.3.1.2.1 Marginální zápůjční facilita

Tuto facilitu mohou subjekty využít ke získání likvidity přes noc od národních centrálních bank za předem stanovenou úrokovou míru a oproti vhodnému kolaterálu. Je určena, aby uspokojovala dočasnou potřebu likvidity finančních institucí. Za běžných okolností tvoří úroková míra náležející této facilitě strop pro tržní úrokové míry pro denní peníze (tzv. horní refinanční úvěrový limit). Podmínky pro poskytování této facility jsou jednotné v celé eurozóně.

2.3.1.2.2 Depozitní facilita

Druhým typem je facilita depozitní, která slouží finančním institucím k ukládání peněžních prostředků u národní centrální banky přes noc. Vklady jsou úročeny dopředu známou úrokovou sazbou, která, za normálních okolností, tvoří spodní hranici pro tržní úrokové míry pro denní peníze (vkladový úvěrový limit). I zde podmínky poskytování platí v celé eurozóně. Přijaté vklady jsou úročeny pevnou úrokovou sazbou a ECB nevydává žádný kolaterál výměnou za vklad.

2.3.1.3 Povinné minimální rezervy

Ke klasickým nástrojům měnové politiky Evropské centrální banky patří povinné minimální rezervy (PMR). ECB požaduje po úvěrových institucích, aby držely určitou část likvidity na účtu u národní centrální banky a tímto umožňuje překonávat nebo zmírňovat krátkodobé finanční otřesy. Držení těchto rezerv požaduje ECB po úvěrových institucích usazených v členských státech a současně po pobočkách subjektů bez sídla v eurozóně. Pobočky nacházející se mimo eurozónu úvěrových institucí usazených v eurozóně však tomuto systému nepodléhají. Shodné podmínky v celé eurozóně zaručuje předpis Evropské centrální banky o PMR.

Objem minimálních rezerv, které je každá finanční instituce povinna držet vychází z poměru k celkové bázi jejích rezerv (rezervní bázi). V souladu s požadavky systému minimálních rezerv musí příslušná banka držet na svém vyrovnávacím účtu u Eurosystemu takový denní zůstatek, který je v průměru za jeden měsíc (což je délka cyklu udržování PMR) roven stanovené míře PMR pro daný cyklus (v současné době jsou to 2%). Tento „měsíc“ začíná 24. kalendářní den každého měsíce a končí 23. kalendářní den měsíce následujícího. Za účelem co možná nejmenšího zatížení úvěrových institucí v eurozóně oproti

mezinárodní konkurenci jsou tyto prostředky úročeny s použitím úrokové sazby platné pro repo sazbu.

Eurosystem uvádí dva hlavní důvody existence systému PMR:

- Stabilizace krátkodobých úrokových sazeb (na peněžních trzích) – princip průměrného stanovení míry PMR za určité období stimuluje instituce k vyrovnávání dopadů dočasné fluktuace likvidity;
- Tvorba nebo zvětšování strukturálního nedostatku likvidity – systém povinných minimálních rezerv ECB přispívá k vytvoření a prohlubování strukturálního nedostatku likvidity. To napomáhá Eurosystemu efektivněji naplňovat svou roli poskytovatele likvidity.

2.3.2 Devizové operace

Eurosystem provádí devizové operace v souladu s ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství. Úkolem devizových operací je řídit toky peněžních příjmů a výdajů eurozóny vůči ostatním zemím, stavy devizových rezerv, stavy zahraničních pohledávek a závazků, zahraničních úvěrů a další činnosti s těmito oblastmi spojené.

Mezi devizové operace patří:

- a) devizové intervence – mohou se provádět v rámci institucionálních kurzových vztahů mezi eurem a měnami zemí, které nejsou členy EU. Ve vztahu k těmto měnám jsou podle článku 111 Smlouvy možné dva typy spolupráce na institucionální úrovni.
  - **Formální dohody** – kdy Rada ECOFIN (The Economic and Financial Affairs Council) může uzavírat dohody o systému směnných kurzů eura.
  - **Obecné směry** – zde Rada ECOFIN může formulovat směry kurzové politiky Eurosystemu.

V případě potřeby se může Eurosystem rozhodnout, že bude devizové intervence provádět sám nebo koordinovaně ve spolupráci s jinými centrálními bankami (např. při neexistenci formálních dohod nebo obecných nasměrování). Intervence mohou být provedeny buď přímo ECB anebo jí mohou zastoupit národní centrální banky jako její zástupci. Vzhledem k účelu intervence nehraje roli, zda je prováděna centralizovaně nebo decentralizovaně.

Intervence mohou též probíhat v rámci Mechanismu směnných kurzů II. Na intervencích, a především na jejich financování, by s příslušnou centrální bankou státu, který není členem eurozóny, úzce spolupracoval Eurosystem.

Možnost ECB provádět devizové intervence není omezena objemem devizových rezerv. ECB také může financovat intervence z jiných zdrojů, například pomocí devizových swapů.

Provádí-li Evropská centrální banka jakékoliv intervence musí být provedeny tak, aby nebyly v rozporu s hlavním cílem ECB což je udržování cenové stability.

- b) operace, jako například prodej deviz, příjmy z úrokových rozdílů a tzv. obchodní transakce.

2.3.3 Devizové rezervy

Jednou z dalších aktivit ECB je správa devizových rezerv, které byly vytvořeny počátkem roku 1999. Národní centrální banky eurosystemu počátkem roku 1999 převedly ve prospěch ECB devizové rezervy v ekvivalentu příslušném 50 mld. euro. Jednotlivé příspěvky národních centrálních bank jsou stanoveny úměrně k jejich podílu na upsaném kapitálu ECB. Za tyto příspěvky jim ECB v jejich prospěch připisuje pohledávku ve výši rovnající se jejich příspěvku.

Dále má ECB plné právo držet a spravovat devizové rezervy, které na ni byly převedeny za účelem financování svých operací na devizovém trhu. Drží zejména část rezerv Eurosystemu, které mohou být přímo a neprodleně použity k financování devizových intervencí. V případě, že potřebuje doplnit své vyčerpané prostředky, může vznést další požadavky na devizové rezervy u národních centrálních bank. Kromě správy vlastních, výše popsaným postupem vytvořených, devizových rezerv ještě ECB monitoruje správu devizových rezerv centrálních bank členských států Eurosystemu.

Devizové portfolio ECB zahrnuje především americké dolary, ale obsahuje rovněž japonský jen, zlato a transakce se zvláštními právy čerpání (SDR). V současnosti každá národní centrální banka eurozóny spravuje část dolarového i jenového portfolia ECB. Hlavně s ohledem na budoucí rozšíření eurozóny byla v roce 2004 Eurosystemem provedena revize této struktury s cílem udržet její efektivitu. Nový systém, který byl zaveden v roce 2006 zahrnuje specializaci členů Eurosystemu z pohledu měnové denominace spravovaných portfolií při současném respektování principu decentralizace.

2.3.4 Platební systémy

Kromě soustředění ECB na provádění měnové politiky se její pozornost významným způsobem orientuje i na hladké fungování platebních systémů. Především protože platební systémy představují klíčový instrument podmiňující úspěšnou realizaci měnové politiky, a zároveň přispívají k rozvoji efektivního a bezpečného platebního systému v Evropě. Za tímto účelem byl Eurosystemem vytvořen transevropský automatizovaný zúčtovací systém expresních převodů fungující v reálném čase, známý jako TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross-Settlement Express Transfer System), pro platby vysoké hodnoty v eurech. Hlavním důvodem pro vytvoření systému bylo urychlení plateb mezi subjekty jednotlivých zemí, které původně trvaly několik dní. Díky tomuto se pomohlo zajistit takové podmínky na jednotlivých trzích, které jsou nepřetržitě a soustavně srovnatelné s podmínkami na trzích ostatních. Což napomáhá konvergenci, resp. unifikaci úrokové sazby eura. Systém byl od svého vzniku několikrát vylepšen a v současné době se pracuje na vývoji systému druhé generace, TARGET2. Spuštění nového systému zahájením přechodu první skupiny zemí bylo stanoveno na 19. listopad 2007. Zároveň se předpokládá, že všechny centrální banky, které se účastní systému TARGET2, spolu se svými národními bankovními sektory začnou nový systém používat do května 2008.²¹

Současný systém TARGET je „systém systémů“ vytvořený z 15 fungujících národních RTGS systémů EU (Real Time Gross Settlement) zemí, které byly členy EU v době spuštění systému a platebního mechanismu ECB (EPM-ECB Payment Mechanism). Tyto systémy jsou vzájemně propojeny tak, aby tvořily jednotný integrovaný systém schopný efektivně realizovat mezinárodní platby v euro v rámci celé EU. O významu systému svědčí např. že v roce 2004 bylo jeho prostřednictvím uskutečněno 88 % z celkového obratu plateb vysoké hodnoty v eurech. Tyto převody se mohou uskutečňovat jednak mezi bankami v jednom členském státě, tak mezi bankami v různých členských státech. Při posledním šetření v roce 2004 měl TARGET 10 483 účastníků. Celkově se lze prostřednictvím systému TARGET pomocí identifikačního kódu banky obrátit asi na 48 500 institucí.

Nové členské státy jsou připojovány k systému TARGET na základě jejich žádosti. Vzhledem k omezené zbývající životnosti současného systému TARGET a za účelem úspory

---

²¹ Sveriges Riksbank a Bank of England se rozhodly, že se k systému TARGET2 nepřipojí.
Viz: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2005cs.pdf>>

nákladů vypracoval Eurosystem alternativy k úplné integraci, které jsou založeny na přímém spojení mezi těmito systémy a současným systémem TARGET.

2.3.5 Bankovky

Obrázek 4 Bankovka 500 €

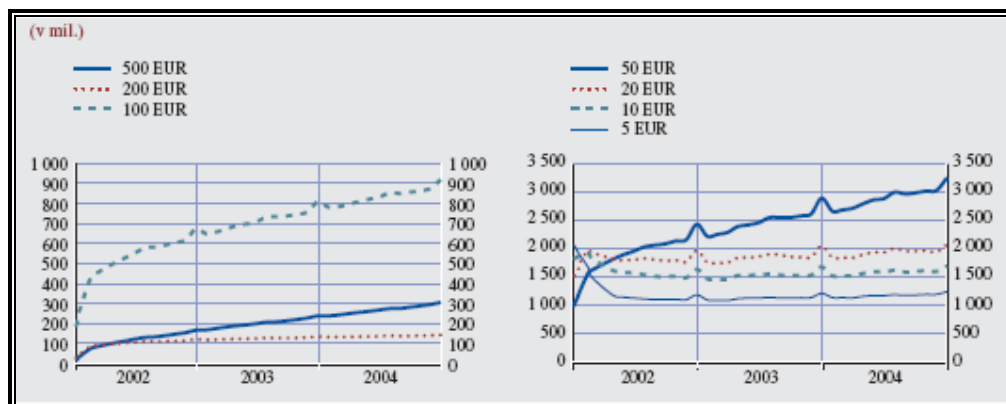
Zdroj: <<http://www.ecb.int/bc/html/hires.cs.html>>

do oběhu a nahradily tak národní měny. V současné době jsou eurobankovky a mince zákonným platidlem ve 12 z 25 členských států Evropské unie.

Výhradní právo týkající se rozhodování o vydávání bankovek v Eurozóně připadlo 1. lednem 1999 na Evropskou centrální banku kdy se Euro stalo společnou měnou pro více než 300 milionů Evropanů. Nicméně teprve 1. ledna 2002 byly bankovky a mince poprvé uvedeny

Od roku 2002 není výroba eurobankovek prováděná pouze ECB, ale je též koordinovaně přidělována NCB v souladu se scénářem sdružené decentralizované výroby. Podle tohoto ujednání je každá NCB v eurozóně zodpovědná za zajištění výroby přiděleného podílu z celkového požadavku na výrobu určité nominální hodnoty. Požadavky na výrobu eurobankovek jsou každým rokem určeny na základě změny v poptávce a nutné výměně opotřebovaných nebo poškozených bankovek. Vydávání Euromincí mají na starosti členské státy, objem jejich emise však vyžaduje schválení Evropské centrální banky.

Obrázek 5 Počet eurobankovek v oběhu mezi roky 2002 a 2004

Zdroj: Výroční zpráva ECB za rok 2004; str. 95

V praxi jsou bankovky s mincemi fyzicky emitovány a stahovány z oběhu pouze národními centrálními bankami. Evropská centrální banka totiž nemá k dispozici hotovostní přepážky a proto se žádných pokladních operací neúčastní.

Vývoj zásoby eurobankovek a mincí je pozorně sledován ECB. Případný nedostatek bankovek v jedné zemi lze doplnit z přebytku od národní centrální banky v jiném státě. Pokud dojde k podstatnějším výkyvům v poptávce mohou se kompenzovat čerpáním z dodatečné strategické rezervy.

Tabulka 14 Rozdělení výroby eurobankovek v roce 2006

Nominální hodnota	Množství (v milionech kusů)	Hodnota (v milionech eur)	NCB zajišťující výrobu
5 €	1 080	5 400	ES, FR, IE, AT, FI
10 €	1 780	17 800	DE, GR, FR, NL
20 €	1 940	38 800	DE, ES, FR, IT, PT
50 €	1 920	96 000	BE, DE, ES, IT, NL
100 €	280	28 000	IT, LU, AT
200 €	-	-	-
500 €	-	-	-
Celkem	7 000	186 000	

Zdroj: Evropská centrální banka. <<http://www.ecb.int/bc/faqbc/figures/html/index.cs.html#circulation>>

Mimo již zmíněných úkolů dále Evropská centrální banka za pomoci národních centrálních bank shromažďuje nezbytné statistické operace buď od příslušných národních orgánů, nebo od hospodářských institucí. Za tímto účelem spolupracuje ECB s orgány a institucemi EU nebo s orgány členských zemí, jakož i s orgány mezinárodních organizací.

3 Pakt stability a růstu a jeho plnění

Pakt stability a růstu (Stability and Growth Pact) bezprostředně souvisí s třetí fází hospodářské a měnové unie. Byl schválen na zasedání Evropské rady v Amsterdamu v červnu 1997 zeměmi usilujícími o vytvoření hospodářské a měnové unie v zájmu dosažení a udržení potřebné konvergence hospodářských politik. Později po zavedení jednotné měny měl pakt zajistit, aby členské státy dodržovaly rozpočtovou disciplínu. O jeho vznik se zasloužily především německé obavy, že by ostatní členové měnové unie mohli expanzivní fiskální politikou hřešit na úkor disciplinovaného a stabilního Německa.

Sám Pakt se stává ze tří částí. Jsou to:

- 1) Rezoluce Evropské rady o Paktu stability a růstu, má politickou povahu;
- 2) Nařízení ES 1466/97 Rady EU o posilování dohledu nad rozpočtovými pozicemi a o dohledu nad koordinací hospodářských politik – naplňuje preventivní funkci Paktu;
- 3) Nařízení ES 1467/97 Rady EU o urychlování a vyjasňování aplikace postupů při nadměrném rozpočtovém schodku, pokud jde o jeho funkci sankční.²²

Dosažení dohody o Paktu stability a růstu představuje klíčový závazek pro členské státy, že se vyhnou nadměrným schodkům veřejných financí a budou usilovat o vyrovnaný nebo přebytečný rozpočet ve smyslu příslušných ustanovení Smlouvy o ES. Zdravé veřejné finance jsou podle názoru Evropské rady prostředkem k zajištění cenové stability, hospodářského růstu a tvorby nových pracovních příležitostí. Zároveň v podmínkách autonomie rozpočtových politik členských států představují oporu jednotné měnové politiky. Udržování zdravých rozpočtových pozic členskými státy umožní těmto členským státům udržovat v rámci běžných ekonomických cyklů a výkyvů deficit veřejných financí v referenční hodnotě 3 % hrubého domácího produktu.

3.1 Preventivní funkce Paktu

Členské státy EU se v rámci Paktu stability a růstu dohodly o dělbě pravomocí orgánů EU a členských států, pokud jde o prevenci nadměrných rozpočtových deficitů, jakož i o sankci za překročení dohodnutého limitu. Pro účely Paktu stability a růstu jsou členské státy EU rozděleny do dvou kategorií, a to na:

---

²² Viz TOMÁŠEK, M.: *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropské unie*. Linde Praha a.s., Praha 1997; str. 33

- účastnické členské státy, tedy na ty členské státy EU, které již přijaly jednotnou měnu a které jsou součástí jednotné měnové politiky, stanovované Evropskou centrální bankou;
- neúčastnické členské státy, tedy na ty členské státy EU, které dosud nepřijaly jednotnou měnu a nejsou součástí jednotné měnové politiky, nýbrž svoji měnovou politiku koordinují v rámci Evropského systému centrálních bank.

3.1.1 Programy stability a konvergence

Obě skupiny členských států se v rámci Paktu stability zavazují, že budou pravidelně předkládat *programy stability* – v případě účastnických členských států a *programy konvergence* – v případě států neúčastnických. Program stability by měl obsahovat:

- střednědobý cíl rozpočtové pozice blížící se vyrovnanosti nebo přebytkové a upřesnění cesty směřující k tomuto cíli pro všeobecný rozpočtový přebytek/schodek a očekávaný směr vývoje míry všeobecného státního dluhu;
- hlavní předpoklady očekávaného ekonomického vývoje a hlavních ekonomických proměnných, které přicházejí v úvahu pro uskutečňování programu stability, jako jsou výdaje veřejného financování, hrubý domácí produkt (HDP), nezaměstnanost a míra inflace;
- popis rozpočtových a ostatních hospodářsko-politických opatření, která jsou přijímána nebo navrhována za účelem dosažení cílů programu, a v případě hlavních rozpočtových opatření vyhodnocení jejich kvantitativního účinku na rozpočet;
- analýzu, do jaké míry změny hlavních ekonomických předpokladů ovlivní rozpočtovou a dluhovou pozici.²³

Shodné požadavky platí i pro programy konvergence.

3.1.2 Mechanismus rozhodování

Pakt stability a růstu svěřuje hlavní rozhodovací mechanismy Radě EU, která rozhoduje o hlavních směrech hospodářských politik členských států na doporučení Evropské komise, a to kvalifikovanou většinou. Způsoby, jimiž Rada prostřednictvím zpráv Evropské komise sleduje hospodářský vývoj členských států EU, jsou podrobně popsány v článcích 5 a 6 nařízení 1466/97, pokud jde o programy stability, a v článcích 9 a 10 nařízení 1499/97,

---

²³ TOMÁŠEK, M.: *Evropské měnové právo*. C.H. Beck, Praha 2004; str. 60-61

pokud jde o programy konvergence. Evropská komise plní v rámci mechanismu Paktu stability vůči Radě EU funkci monitorovací. Jejím úkolem je sledovat jak členské státy dodržují rozpočtovou disciplínu, k níž se zavázaly. O této činnosti podává Radě EU zprávy takovým způsobem, aby Rada mohla neodkladně přijímat příslušná opatření.

Rada EU má dále sledovat provádění programů stability či konvergence, a to na základě informací poskytovaných účastnickými členskými státy a na základě posudků Komise. Přitom Rada přihlíží k současným a očekávaným odchylkám rozpočtové pozice od střednědobého rozpočtového cíle nebo k upřesněným směrům k tomuto cíli tak, jak je uveden v programu pro přebytek nebo schodek veřejného dluhu. Pokud Rada EU odhalí závažnou odchylku rozpočtové pozice od střednědobého rozpočtového cíle nebo upřesněného směru k tomuto cíli, bude včas členský stát varovat před vznikem nadměrného schodku a podá příslušnému členskému státu doporučení, aby přijal upřesňující opatření. V případě, že Rada v následném vyhodnocení usoudí, že odchylka rozpočtové pozice od střednědobého rozpočtového cíle nebo upřesněného směru k tomuto cíli se nemění nebo se zhoršuje, podá Rada příslušnému členskému státu doporučení, aby přijal urychlená nápravná opatření, a současně je oprávněna toto doporučení zveřejnit.

3.2 Sankční nástroje

Sankční mechanismus je založen na předpokladu závazku členských států ve Smlouvě o ES a v příslušných dodatkových protokolech, že po vstupu do třetí etapy Hospodářské a měnové unie budou dodržovat rozpočtovou disciplínu v rámci 3 % přípustného deficitu veřejných rozpočtů vůči hrubému domácímu produktu a 60 % veřejné zadluženosti. Sankce je tedy myslitelná pouze pro kategorii účastnických členských států, zatímco sankci pro neúčastnické členské státy je, že do měnové unie nemohou vstoupit. Paktem stability jsou tak vyložena zejména ustanovení Smlouvy o ES, která předpokládá sankci bezúročného vkladu proti rozpočtově nedisciplinovanému státu.

Účastnický stát, jehož rozpočet by měl přesáhnout 3 %, musí strpět sankce, pokud by neprodleně nepřijal opatření k odvrácení nadměrného rozpočtového schodku. Za účelem transparentnosti takových opatření musí dotčený stát předpokládat shora zmíněné programy stability pod dohledem Evropské komise a Rady EU. Součástí programů stability jsou, jak je zmíněno výše, varovné systémy o hrozícím rozpočtovém schodku a návrhy postupů k jeho odvrácení. Pakt stability uznává za výjimky případy zvláště hodné zřetele jako jsou přírodní katastrofy a vnější události, vymykající se kontrole dotčeného státu, které mají závažný dopad

na finanční pozice vlády nebo které jsou výsledkem dramatického ekonomického poklesu. Dramatickým ekonomickým poklesem se rozumí situace, kdy dojde k reálnému propadu hrubého domácího produktu alespoň o 2 % ročně. Propad menší než 2 % může být orgány EU uznán, jestliže budou připojeny další podpůrné důkazy a argumenty. Pokud tedy dojde k reálnému propadu HDP od 0,75 % do 2 % ročně, pak o sankcích pro příslušný stát rozhoduje Rada EU. Důkazní břemeno skutečnosti, že okolnosti jsou mimořádné, leží přitom na dotčeném státu.

3.2.1 Řízení o uvalení sankcí

Řízení, v kterém rozhodujeme o uvalení sankce má dvě stadia, varovné a sankční.

Varování o vybočení účastnickému státu z rozpočtové disciplíny, předává Rada EU na návrh Evropské komise, konzultovaný s Hospodářským a sociálním výborem EU. Orgány EU přitom vycházejí z údajů předaných členským státem. Varování o takové skutečnosti vydává Rada EU doporučením ve kterém je dotčenému členskému státu stanovena čtyřměsíční lhůta k přijetí nápravných kroků a roční lhůta ke zhojení deficitu. Neučiní-li tak požádaný členský stát, účastnické členské státy rozhodnou o uvalení sankcí kvalifikovanou většinou. Celý rozhodovací proces tak, jak byl popsán, má trvat nejdéle 10 měsíců.

Řízení o uvalení sankcí není zahajováno automaticky, ale rozhoduje o něm Rada pro EU. Pakt stability předpokládá v procesním ohledu zjednodušený a rychlý postup pro Evropskou komisi a Radu EU, vedoucí k dosažení dohody o potlačování nadměrných rozpočtových schodků. V první fázi má Evropská komise vypracovat zprávu o tom, zda a do jaké míry rozpočtový schodek členského státu převyšuje referenční hodnotu 3 %. Poté do dvou týdnů musí ke zprávě Evropské komise vydat příslušné prohlášení Hospodářský a sociální výbor EU. Na základě obou dokumentů rozhodne Rada EU o tom, zda je schodek skutečně nadměrný. Je-li tomu tak, musí Rada EU vyzvat dotčený členský stát k tomu, aby přijal do čtyř měsíců odpovídající opatření. Sankce sestávají z povinnosti dotčeného státu složit na neúročený účet jistinu v hodnotě 0,2 % hrubého domácího produktu plus 0,1 % z každého procentního bodu, o nějž rozpočtový schodek přesahuje referenční hodnotu 3 %, a to až do 0,5 %. Pokud do dvou let nebude rozpočtový schodek snížen alespoň na hodnotu 3 %, jistina propadá. Propadlá jistina bude využita jako příjem Unie a bude rozdělena mezi

účastnické členské státy, které nemají nadměrný deficit podle poměru jejich hrubého domácího produktu.²⁴

3.3 Vývoj plnění Paktu stability a růstu

Jak jsem se již zmínil na začátku o vznik Paktu se zasloužily především německé obavy, že by ostatní členové měnové unie mohli expanzivní fiskální politikou hřešit na úkor disciplinovaného a stabilního Německa. Úkolem Paktu tedy bylo zavazovat signatáře ke stlačení rozpočtových deficitů pod 3 % HDP a ve střednědobém horizontu dosáhnout vyrovnaného rozpočtu. Původně byl "Střednědobý horizont" stanoven na rok 2002, později ve světle zpomalení hospodářského růstu posunut na rok 2004. Hospodářská situace se ale nezlepšovala a některé členské státy začaly mít s plněním paktu značné potíže.

Prvním hříšníkem se stalo Portugalsko, které již v roce 2001 vykazovalo deficit veřejných financí ve výši 4,1% HDP, za co si od Evropské komise, strážkyně dodržování evropských dohod, vysloužilo pokárání, a dokonce trest v podobě finanční sankce. K problémovým zemím se o rok později přidala Francie spolu s Německem s deficitem 3,1 % respektive 3,6 %. Následně podle Paktu byly zahájeny sankční procedury proti Francii a Německu za nadměrné rozpočtové schodky. Toto řízení se ale těmto zemím za pomoci Belgie a Řecka podařilo zastavit.

V reakci na zastavení řízení podala Komise žádost k Evropskému soudnímu dvoru na zrušení rozhodnutí o pozastavení sankcí. 13. července 2004 soudní dvůr zrušil rozhodnutí Rady ministrů EU z listopadu 2003, ve kterém ministři financí členských zemí rozhodli o pozastavení sankční procedury proti Francii a Německu za nadměrné rozpočtové schodky.

Rozsudek přivítal především tehdejší předseda Evropské komise Romano Prodi, který zdůraznil, že rozhodnutí „potvrzuje názor Komise na její roli při aplikaci Paktu stability a růstu“. Soud konstatoval, že se „nemůže odchýlit od pravidel stanovených ve smlouvě, ani od těch, jež si sama vytyčila v příslušném nařízení EU o aplikaci Paktu stability a v proceduře pro případ jejího porušení“. Výsledek byl pozitivně přijat i ministry financí členských zemí, kteří ocenili vyjasnění rolí při aplikaci Paktu.

Přestože Evropská komise dříve žádala zrušení rozhodnutí o pozastavení sankcí, sama v prosinci 2004 oznámila, že zastavuje disciplinární řízení proti Francii a Německu za opakované porušování pravidel Evropské unie pro maximální výši deficitu státního

---

²⁴ TOMÁŠEK, M.: *Evropské měnové právo*. C.H. Beck, Praha 2004; str. 62-63

rozpočtu. Obě největší evropské ekonomiky se tak díky tomuto rozhodnutí vyhnuly možným pokutám, které mohly dosáhnout několika miliard eur.

Tabulka 15 Vyrovnanost rozpočtu v % HDP²⁵

Země	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgie	- 0,9	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1
Německo	- 1,1	- 1,0	- 2,7	- 3,6	- 3,9	- 3,7
Španělsko	- 1,1	- 0,4	0,0	- 0,1	0,3	- 0,3
Francie	- 1,8	- 1,4	- 1,5	- 3,1	- 4,1	- 3,7
Irsko	2,0	4,5	1,7	- 0,3	0,2	1,3
Italie	- 1,9	- 1,5	- 1,4	- 2,3	- 2,4	- 3,0
Lucembursko	2,4	5,3	5,0	2,6	- 0,1	- 1,1
Nizozemsko	0,5	1,3	0,2	- 1,1	- 3,2	- 2,5
Rakousko	- 2,0	- 1,5	0,1	0,6	- 1,1	- 1,3
Portugal	- 2,0	- 1,7	- 4,1	- 2,7	- 2,8	- 2,9
Finsko	2,3	6,7	4,9	4,7	2,3	2,1
Řecko*	- 1,6	- 0,9	- 0,4	- 1,2	- 3,2	- 6,1
Dánsko	3,0	2,4	2,9	2,0	1,5	2,8
Švédsko	1,9	4,0	4,8	1,3	0,7	1,4
Velká Británie	1,2	1,9	0,9	- 1,3	- 3,2	- 3,2
Česká republika	-	-	-	-	- 12,9	- 3,0
Estonsko	-	-	-	-	2,6	1,8
Kypr	-	-	-	-	- 6,3	- 4,2
Lotyšsko	-	-	-	-	- 1,8	- 0,8
Litva	-	-	-	-	- 1,7	- 2,5
Maďarsko	-	-	-	-	- 5,9	- 4,5
Malta	-	-	-	-	- 9,7	- 5,2
Polsko	-	-	-	-	- 4,1	4,8
Slovinsko	-	-	-	-	- 1,	- 1,9
Slovensko	-	-	-	-	- 3,6	- 3,3
EU – 11	-1,2	- 0,7	-	-	-	-
EU – 12	-	-	- 1,3	- 2,2	- 2,7	- 2,7
EU – 15	- 0,6	0,0	- 0,7	- 1,9	-	-
EU – 25	-	-	-	-	- 2,7	- 2,6

* v případě Řecka byla v roce 2005 provedena revize dat na základě zjištěných statistických podvodů

Zdroj: Evropa. URL: <http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/publicfinance_en.htm>

Jak je vidět v uvedené tabulce i přes snahu o snížení deficitu se toto nepodařilo ani jedné z těchto zemí i v následujících letech. Deficitní hospodaření Francie i Německa je očekáváno i za rok 2005 čímž bude 3 % hranice těmito zeměmi porušená již po čtvrté v řadě.

²⁵ EU 11 – Státy evropské unie, které přijaly jednotnou evropskou měnu euro (kromě Řecka, které přijalo euro později – 1. ledna 2001).

EU 12 – Státy evropské unie, které přijaly jednotnou evropskou měnu euro.

EU 15 – Evropská unie, 15 členských států před 1. květnem 2004.

EU 25 – Evropská unie, současných 25 členských států.

Dalšími zeměmi, které porušili tuto hranici se stala Itálie (3 %) a Řecko, které 15. listopadu 2004 přiznalo, že do eurozóny vstoupilo za pomoci statistických podvodů. Skutečné deficity tedy od roku 1999 vždy překračovaly hranici 3 % HDP. V případě Řecka to znamenalo pokud by byly známé pravdivé informace, nestalo by se členem eurozóny. Zemi ale nehrozí, že by musela měnu euro opustit, přijetí se totiž uskutečnilo na základě konvergenční zprávy, na jejíž metodologii nebyla tehdy podána stížnost.

Na základě eurostatem uskutečněné revizi rozpočtových schodků Řecka již známe skutečné rozpočtové deficity za roky 1999 až 2004. Skutečný schodek veřejných financí Řecka za rok 1999 dosáhl hodnoty 3,4% HDP, v roce 2000 byl 4,1 %, dále 3,7 % v letech 2001 a 2002, 4,6 % v roce 2003 a 5,5% v roce 2004. Rozdíly ve výši deficitů byly způsobeny hlavně účty sociálního zabezpečení a zaúčtováním vojenských výdajů, jejichž část se v rozpočtu neobjevila.

Evropská komise nakonec pod tlakem reality povolila a navrhla prodloužení lhůty pro vyrovnání rozpočtů do roku 2006. Tímto návrhem rozhořčila ty státy, které podnikly bolestivá opatření, aby závazku vyrovnaného rozpočtu včas dostály.

Na tomto místě se nabízí otázka, jak je možné, že šlo dodržovat dohodnutá pravidla týkající se fiskální politiky jednotlivých států při přípravě měnové unie, proč to nejde nyní, když je unie realitou. Myslím že jednu z odpovědí najdeme v posunu motivace členských zemí eurozóny.

Porovnejme situaci před a po vzniku eura. Splnění Maastrichtských kritérií bylo politickou prioritou pro úspěšné završení měnové integrace a mělo tedy silnou politickou motivaci. Nyní je měnová unie již realitou, a tak dodržování paktu se stalo méně motivujícím. Jeho dodržování je konfrontováno s dalšími cíli fiskální politiky, které jsou momentálně silnější a přirozenější, jelikož jsou národní povahy. Mezi tyto cíle například patří poskytování veřejných služeb a sociální ochrany.

Zatímco splnění maastrichtských kritérií bylo podmínkou pro vstup do třetí fáze unie, dodržení pravidel paktu není ničím "odměněno" a navíc již ani není jisté, jak je jeho porušení vlastně sankcionováno.

3.4 Reforma Paktu stability a růstu

Jak jsem již uvedl výše jednotlivé země měli čím dál více problémy s překračováním povolené míry deficitu veřejných financí. Tento problém se týkal, jak států které již přijaly

euro a měly by tedy splňovat konvergenční kritéria v první řadě, tak států, které se zavázaly euro v budoucnu přijmout a k nimž patří všechny nové členské země. Komisi tento problém velmi znepokojoval hlavně když také Německo, které se (v obavě o stabilitu eura) o vznik Paktu zasadilo, nyní pod tíhou svých vlastních problémů žádalo evropské instituce o jeho "pružnější" interpretaci.

Postupem času sílila kritika Paktu který podle kritiků mimo jiné fungoval asymetricky (protože nepožadoval po členských zemích "úspory na horší časy" v dobách konjunktury), snižoval rozpočtovou flexibilitu (omezoval prostor pro adekvátní reakci na asymetrické šoky), snižoval veřejné investice (omezoval možnost deficitního financování) a soustředil se na krátkodobá opatření (umožňoval korigovat bilanci veřejných rozpočtů jednorázovými opatřeními a nebral v úvahu např. stav penzijního systému).

Spolu s kritikou se postupně začali objevovat návrhy na reformu Paktu, které se tyto nedostatky snažily odstranit. Nejradikálnější návrhy směřovaly k jeho úplnému zrušení, kdy by veřejné deficity byly monitorovány pouze ze strany finančních trhů. Alternativně bylo diskutováno tzv. "zlaté pravidlo", které by prostřednictvím vyšších "povolených" deficitů umožnilo financovat rozsáhlé investiční projekty a rozložit tak náklady na více generací. Místo deficitů veřejných rozpočtů byly rovněž navrhovány jako fiskální cíle veřejné výdaje či výše celkového zadlužení.

Pro další diskusi o změně fiskálního pravidla Hospodářské a měnové unie měly tyto návrhy jeden základní nedostatek. Zatímco alternativy k Paktu často zlepšovaly kvalitu fiskálního pravidla v jedné otázce, v ostatních ho většinou zhoršovaly. Flexibilnější fiskální pravidlo, které by např. tolerovalo deficit veřejných rozpočtů z důvodu dlouhodobého prorůstového opatření ve formě poklesu daní, ztrácí potřebné charakteristiky transparentnosti. Pro ilustraci lze uvést již zmíněné "zlaté pravidlo". Jeho zavedení by mohlo přispět k vyšším veřejným investičním výdajům, neboť ty by byly vyjmuty z omezení "tvrdého" stropu deficitu veřejných financí ve výši 3 %. Zároveň by toto pravidlo mohlo vést k jiným distorzím, např. preferenci veřejných investic před soukromými, k preferenci investic do hmotného kapitálu před investicemi do lidského kapitálu apod.

Komise se proto nakonec rozhodla Pakt zreformovat. Reforma byla zahájena Komisí v září 2004 a vyvrcholila dohodou představitelů EU 22. března. Na základě odsouhlasené reformy musel být pozměněn právní základ Paktu stability a růstu, který je tvořen dvěma nařízeními tzv. preventivním (1466/97) a sankčním (1467/97). Reforma byla kompletně

dokončena koncem června 2005, kdy byly návrhy schváleny ministry financí a Evropským parlamentem.

Evropská unie tak schválila reformu Paktu stability a růstu, který má zajišťovat důvěryhodnost eura. Reformovaný pakt by měl především představovat lepší a vyrovnaný rámec, který zlepší hospodářskou podporu rozpočtových pravidel a rozšíří schopnost posílit kázeň v případě, kdy se zohlední různé hospodářské situace 25 členských států Evropské unie.

Hlavními změnami tzv. preventivního nařízení Paktu jsou:

- střednědobé rozpočtové cíle budou rozlišeny tak, že budou brát v úvahu různorodost hospodářských a rozpočtových politik a jejich udržitelnost; pro eurozónu a země Evropského směnného mechanismu (ERM II) se budou pohybovat od schodku ve výši 1 % HDP až po vyrovnaný rozpočet či přebytek;
- eurozóna a země ERM II, které ještě nedosáhly svých střednědobých rozpočtových cílů, budou muset usilovat o každoroční zlepšení bez jednorázových opatření ve výši alespoň 0,5 procentního bodu HDP jako měřítka bilance očištěné o cyklické vlivy, za příznivých okolností se očekává větší úsilí;
- členským státům, které provedly zásadní strukturální reformy s ověřitelným dopadem na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí, bude umožněno dočasně se odchýlit od střednědobých cílů nebo cesty k jejich postupnému dosažení.

Aniž jsou dotčeny tříprocentní a šedesátiprocentní referenční hodnoty pro schodek a míru dluhu, které zůstanou základem systému, změny tzv. sankčního nařízení Paktu zvýší jeho podporu a budou přesněji odrážet situaci v rozšířené EU 25:

- za dobu ekonomických obtíží už nebude považován pád HDP o dvě procenta ročně, ale každý pokles výkonu ekonomiky či situace, kdy ekonomika dlouhodobě stagnuje;
- vyjasnění pojmu „další rozhodující faktory“ za podmínky, že celkový schodek veřejných rozpočtů se bude blížit 3 % hranici a její překročení bude dočasné;
- nová pravidla dále umožňují prodloužení lhůty pro nápravu a výjimky ze sankčního mechanismu, bude-li jako důvod neplnění podmínek uvedena hospodářská recese, strukturální reformy, rozvojová pomoc nebo investice do výzkumu. Prodloužení lhůty zároveň poskytne více času pro přijetí účinných a trvalejších opatření;
- členské státy s nadměrným schodkem budou požádány, aby dosáhly minimálního ročního rozpočtového úsilí alespoň 0,5 % HDP ve strukturálním vyjádření.

Hlavní novinkou zreformovaného Paktu se stalo rozšíření okruhu okolností, při kterých mohou členské státy překročit povinný nejvýše 3 % deficit veřejných financí, a prodloužení období, po které může tento stav trvat, než EU přistoupí k sankcím. To přineslo úlevu pro státy, které se potýkají se stagnací ekonomiky, reformou důchodového systému nebo snižují daně.

Zatímco Němci a Francouzi reformu ocenili, protože měli tři roky problém dodržet rozpočtovou disciplínu. Některé země naopak mají strach, že rozvolnění Paktu stability způsobí utrácení a nižší věrohodnost eurozóny.

Nezvykle silná kritická reakce přišla také ze strany ECB, ale například i německé Bundesbanky. Podle bankéřů je Pakt touto reformou vážně oslaben, bude více komplikovaný a méně transparentní. Analytici se především obávají, že některé země v důsledku dalšího oslabení pravidel ještě víc uvolní svoji fiskální politiku.

3.4.1 Problémy plnění Paktu stability

Přestože členské státy eurozóny se přijetím Paktu stability a růstu zavázaly k přísným pokutám při překročení limitu deficitu státního rozpočtu, očividně tento závazek nesplnily. Lépe řečeno nesplnily ho největší země, které se paradoxně zasloužily o jeho prosazení. Co je horší, tyto země, i když nebyly samy kdo porušil Pakt stability a růstu, se jako jediné nemusely podřídit sankcím vyplývajícím z paktu a nakonec si ještě vymohly jeho reformu.

Malé státy se tím samozřejmě cítily dotčeny, protože co si mohou dovolit velké členské státy, by jim neprošlo. Když rozpočtový limit překročilo Portugalsko, bylo potrestáno. Ovšem v okamžiku, kdy se podobně zachovala Francie či Německo, začalo se uvažovat o změně pravidel.

Krise kolem Paktu stability vyvolala v Evropské unii velice nejasné a nestabilní prostředí, kdy proti sobě stály jednotlivé členské státy, jednotlivé instituce EU i jednotliví komisaři v rámci Evropské komise. Zároveň ukázala, že v konečném důsledku má v Unii stále větší váhu slovo členských států před odpovědnými orgány unie. Pokud se jim nějaký závazek stane příliš těsným, poruší jej a Komisi nezbyvá než hledat nová kompromisní východiska.

Proces příprav reformy paktu se velmi vzdaloval od objektivního hledání "lepších pravidel". Při jednání se střetávaly velmi pragmatické individuální zájmy některých zemí s až zoufalou snahou jiných zemí zachránit z pravidel pro koordinaci fiskálních politik pro sebe co nejvíce. Samozřejmě největší tlak na uvolnění platných pravidel přicházel od států, které

měly velký problém s plněním současných limitů. K současné změně paktu jim aktivně nebo pasivním mlčením pomohli i ministři zemí, kteří takovéto problémy očekávají nebo kteří reprezentují státy, jejichž ochota snížit deficity rozpočtů reformami je velmi malá. Je tedy až překvapivé, že existovaly také země bránící velmi razantně původní pravidla, a tím i myšlenku na stabilní fiskální prostředí nefederalizované Evropy. Postup Rakouska, Nizozemska, Lucemburska či zemí severu Evropy si zaslouží respekt. Přesto se jim nepodařilo, i třeba z důvodu nedostatečné odvahy, blokovat navrhované změny a zabránit tak táboru velkých nebo poměrně netečných zemí prosadit dohodnutou reformu paktu.

Můžeme tedy říci, že současná reforma paktu je výsledkem toho, že jednotlivé země byly schopné v národním systému rozhodování unie významně prosadit své úzké národní zájmy bez ohledu na zájem Evropy jako celku.

Je na místě přiznat nezpochybnitelnou skutečnost, že Pakt stability do určité míry omezuje užití nástrojů fiskální politiky v rukou členských států. Jeho existence proto státy EMU tlačí k strukturální politice, zejména v oblasti sociálních a důchodových systémů (také s ohledem na stárnutí evropské populace). Neměl by ale tento tlak být hodnocen spíše pozitivně? Členské státy nemohou řešení dlouhodobých problémů odsouvat krátkodobým zacházením s nástroji konjunkturální hospodářské politiky, ale musí přistoupit k nepopulárním strukturálním reformám.

Současná reforma Paktu stability mi spíše připadá jako útěk před problémy, které zde ale trvale jsou, jen nebudou tolik vidět. Možná, že reforma paktu byla potřeba, v tom případě měla být provedena zásadně a nejen pouze úpravami některých částí a to ještě takových, jejichž plnění vytvářelo jednotlivým zemím největší problémy.

Reforma paktu tedy spíše vedla k snížení jeho důvěryhodnosti, a tím oslabení koordinace fiskálních politik v eurozóně nepovede ke kolapsu eura, bankrotu zemí či ekonomické krizi. Je ale definitivně špatnou zprávou, jelikož jeho korektní naplňování závisí především na politické vůli vlád členských států EMU.

4 Závěr

Přelom nového tisíciletí byl svědkem významné ekonomické události, kterou se stalo zavedení jednotné evropské měny euro a vytvoření plnohodnotné měnové unie.

V této práci popisuji proces budování evropské měnové unie respektive Evropské centrální banky, její funkci a plnění Paktu stability a růstu.

Ze začátku se věnuji příčinám vzniku a problémům, které provázely budování evropské měnové unie. Hospodářská a měnová unie v rámci Evropské unie je dlouhodobý proces, jehož cílem je zavedení jednotné měny euro. V roce 1979 vznikl Evropský měnový systém jako nástroj koordinace a harmonizace ekonomické a měnové politiky Evropského společenství. Koncem osmdesátých let se v členských zemích Evropské unie, které považovaly další sjednocování svých ekonomik za prioritu, znovu obnovila myšlenka ze 70. let na vytvoření ekonomické a měnové unie. Dokončení Evropské měnové unie se stalo nejambicióznějším a zároveň nejspornějším cílem Evropské unie. Nejspornějším minimálně z toho důvodu, že rozhodnutí o vybudování jednotné měny bylo od počátku spíše politické než ekonomické. Jednoznačný ekonomický argument pro společnou měnu prostě neexistuje nehledě na to, že eurozóna v současné době nesplňuje, ani nesplňovala teoretické předpoklady optimální měnové zóny.

Osvojením a spuštěním jednotné měny euro v jedenácti z patnácti členských států Evropské unie vstoupila 1. ledna 1999 Evropa do nové éry svého ekonomického vývoje. Od tohoto data se jediným pojítkem mezi národními měnami těchto jedenácti zemí a eurem po přechodnou dobu stal fixovaný přepočítávací koeficient používaný pro transfer hotovosti v těchto měnách. V přípravě na 1. leden 1999 uplatnily členské země Evropské unie hospodářské politiky, které jim umožnily dosažení vysokého stupně ekonomické konvergence. Souběžně s tím se postupně vytvářel institucionální a právní rámec proto, aby nová společná měnová jednotka mohla být řízená – začala se vytvářet společná měnová politika, jejíž definování bylo v kompetenci dnes již neexistujícího Evropského měnového institutu.

Plán provádění společné měnové politiky by asi mohl být jen ztěžil uskutečněn bez vytvoření „řídící“ instituce, která by měnovou politiku koordinovala. Proto bylo rozhodnuto o založení Evropské centrální banky, která převzala institucionální zajištění v měnové oblasti, které bylo do této doby v pravomoci národních centrálních bank. Bez tohoto kroku

znamenantící bezesporu ztrátu části národní ekonomické suverenity by měnová unie jen stěží fungovala.

Evropská centrální banka se po svém založení stala hlavní součástí Eurosystemu a Evropského systému centrálních bank. Má právní subjektivitu podle mezinárodního veřejného práva a zahájením své činnosti nahradila Evropský měnový institut.

Evropská centrální banka používá podobné nástroje jako měly všechny centrální banky členských států Eurozóny. Provádí monetární politiku, která má zajišťovat přiměřený ekonomický růst zemí Eurosystemu, udržovat stabilní cenovou hladinu a stabilní kurz eura k ostatním měnám a to hlavně k dolaru. Narozdíl od národních centrálních bank má Evropská centrální banka těžší úlohu v tom, že oblast na které provádí svou činnost je několikanásobně větší a hlavně co se týká ekonomické vyspělosti velmi rozdílné.

Postavení ECB vzhledem k členským zemím vyplývá ze Statutu evropského systému centrálních bank a evropské centrální banky, kde je mimo jiné uvedeno, že centrální banka nesmí být ovlivňována vládami členských zemí.

Na druhou stranu ECB zaujímá rozdílný postoj k jednotlivým národním centrálním bankám. V případě, že centrální banka patří do evropské měnové unie pak se spoluúčastní rozhodování o jednotné měnové politice eurozóny na základě účasti ve dvou hlavních rozhodovacích orgánech: Radě guvernérů a Výkonné radě. Členové druhé skupiny, tj. ti kteří dosud nepřijaly euro na svém území jako zákonné platidlo, i nadále provádějí vlastní národně orientovanou měnovou politiku a účastní se pouze jednání orgánu s poradní funkcí, tedy Generální rady.

Stále více je dnes diskutováno dodržování Paktu stability a růstu, proto jsem se v poslední kapitole zaměřil též na tuto problematiku Evropské měnové unie. Pakt stability má zajistit, aby členské státy dodržovaly rozpočtovou disciplínu. Tu se ovšem členským státům dařilo dodržovat jen zpočátku. Pro většinu států po vstupu do EMU přestalo plnění Paktu stability být prioritou jelikož svého cíle, tedy vstupu do měnové unie, již dosáhly. Nakonec začalo mít problémy s dodržováním paktu i Německo, které se hlavně zasadilo o jeho vznik. Problémy s dodržováním paktu dospěly až tak daleko, že v roce 2005 si Německo s Francií vymohlo jeho reformu.

5 Seznam použité literatury

- 1) Andenas, M., Gormley, L., Hadjiemmanuil, CH., aj.: *European Economic and Monetary Union: the institutional framework*. Kluwer Law International, London 1997; ISBN 90-411-0687-1
- 2) Brunila, A., Buti, M., Franco, D.: *The stability and growth pact: the architecture of fiskal policy in EMU*. Palgrave, Houndmills 2001; ISBN 0-333-96145-5
- 3) BRŮŽEK, A.: *Závěrečná fáze realizace Evropské měnové unie a společné měny euro*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 2002; ISBN 80-245-0438-3
- 4) BRŮŽEK, A.: *Druhý rok realizace Evropské měnové unie a společné měny euro (vybrané otázky)*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 2001; ISBN 80-245-0167-8
- 5) BRŮŽEK, A.: *Euro je zde ....* Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 1999; ISBN 80-7079-239-6
- 6) BRŮŽEK, A.: *Evropská měnová integrace*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 2001; ISBN 80-245-0158-9
- 7) BRŮŽEK, A.: *Realizace Evropské měnové unie a společné měny euro – první rok existence*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 2000; ISBN 80-245-0042-6
- 8) BUDÍK, J.: *Komerční a investiční bankovníctví v zemích EU*. Express, Praha 2004; ISBN 80-86754-21-9
- 9) EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA.: *Evropská centrální banka: Výroční zpráva 2004*. Evropská centrální banka, Frankfurt am Main 2005; ISSN 1830-2866
- 10) FIALA, P., PITROVÁ, M.: *Evropská unie*. ETC Publishing, Brno 2003; ISBN 80-7325-015-2
- 11) HAD, M., PIKNA, B.: *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Praha 2001; ISBN 80-86345-06-8
- 12) LANDOROVÁ, A., JÁČOVÁ, H., NESLÁDKOVÁ, M.: *Centrální bankovníctví*. Technická univerzita v Liberci, Liberec 2003; ISBN 80-7083-699-7
- 13) LIŠKA, V. a kol.: *Makroekonomie – druhé vydání*. Professional Publishing, Praha 2004; ISBN 80-86419-54-1
- 14) MACH, P.: *Úskalí evropské integrace*. Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha 2003; ISBN 80-86547-16-7
- 15) Naudin, F.: *The European Central Bank: a bank for 21st century*. Kogan Page, London 2000; ISBN 0-7494-3100-8

- 16) RAIS, K., DRDLA, M.: *Evropská integrace a bankovníctví*. Computer press, Praha 1999;
ISBN 80-7226-211-4
- 17) REVENDA, Z.: *Centrální bankovníctví*. Management press, Praha 1999;
ISBN 80-85943-89-1
- 18) TOMÁŠEK, M.: *Bankovníctví jednotného vnitřního trhu Evropské unie*. Linde Praha a.s.,
Praha 1997; ISBN 80-7201-052-2
- 19) TOMÁŠEK, M.: *Evropské měnové právo*. C.H. Beck, Praha 2004; ISBN 80-7179-860-6
- 20) TOMÁŠEK, M.: *Právní základy evropské měnové unie*. Bankovní institut a.s., Praha 1999;
ISBN 80-902243-3-4

Internetové zdroje:

- 1) „Kreativní účetnictví“ maskuje porušování Paktu stability.
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/1976/%E2%80%9EKreativni-ucetnictvi%E2%80%9C-maskuje-porusovani-Paktu-stability>>
- 2) Brusel dá řecké vládě ještě čas.
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/645/Brusel-da-recke-vlade-jeste-cas>>
- 3) ČECH Z.: Pakt stability a růstu: problém stabilizačního pravidla nebo fiskálních politik.
URL: <<http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=632>>
- 4) Dohodnutá změna Paktu stability.
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/1257/Dohodnuta-zmena-Paktu-stability>>
- 5) Evropská rada změkčila pravidla Paktu stability.
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/1269/Evropska-rada-zmekcila-pravidla-Paktu-stability>>
- 6) Francie a Německo volají po volnějším Paktu stability.
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/742/Francie-a-Nemecko-volaji-po-volnejsim-Paktu-stability>>
- 7) Institucionální ustanovení – Statut ESCB a ECB; Jednací řády.
URL: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/ecbinstitutionalprovisions2004cs.pdf>>
- 8) Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium.
URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/zpravy_o_inflaci/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html>
- 9) Pakt stability a růstu bude opět porušen.
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/2/719/Pakt-stability-a-rustu-bude-opet-porusen>>
- 10) Pakt stability čekají změny.
URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/pro_media/clanky_rozhovory/media_2004/cl_04_041123.html>
- 11) Pakt stability je nefunkční, rating eurozóny to neovlivní.
URL: <http://ihned.cz/2-13869100-001000_d-6c>
- 12) Public finances in EMU.
URL: <http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/publicfinance_en.htm>
- 13) Reforma Paktu o stabilitě a růstu: Komise vítá dohodu o nových nařízeních.
URL: <http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=3707&s_type=1&text=ERM%20II>

- 14) *Řecko dostane rok navíc na snížení rozpočtového deficitu.*
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/1109/Recko-dostane-rok-navic-na-snizeni-rozpocetoveho-deficitu>>
- 15) *Řecko potvrdilo podvod při vstupu do eurozóny.*
URL: <<http://www.euractiv.cz/cl/24/805/Recko-potvrdilo-podvod-pri-vstupu-do-eurozony>>
- 16) *The European Central Bank – History, role and functions.*
URL: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2004en.pdf>>
- 17) *Vstup ČR do EU a centrální banka.*
URL: <http://www.cnb.cz/cz/mezinarodni_vztahy/vstup_do_eu_a_cnb.html>
- 18) *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*
URL: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2005.pdf>
- 19) *Výroční zprava ECB za rok 2004.*
URL: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2004cs.pdf>>
- 20) *Výroční zprava ECB za rok 2005.*
URL: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2005cs.pdf>>
- 21) www.cepin.cz
- 22) www.cnb.cz
- 23) www.ecb.int
- 24) www.euractiv.cz
- 25) www.euroskop.cz
- 26) www.evropska-unie.cz
- 27) www.klaus.cz

Noviny a časopisy:

- 1) MUNDELL, R.: A Theory of Optimum Currency Areas. In *American Economic Review*, September 1961, Volume LI, str. 657-665.
- 2) SCHNEIDER, O.: Centrální banky – fenomén, nebo obětní beránek? In *Finance a úvěr*. Praha: 1999, č. 9, str. 501 – 506
- 3) SCHNEIDER, O.: Euro, evropská konvergence a česká ekonomika. In *Finance a úvěr*. Praha: 1999, č. 1, str. 1 – 5
- 4) TOMÁŠEK, M.: Institucionální nezávislost centrálních bank v EU. In *Bankovníctví*. Praha 2000, č. 10, str. 33-34
- 5) ZAHRADNÍK, P.: Měnová politika ECB: funkce, cíle, rizika. In *Finance a úvěr*. Praha: 1999, č. 10, str. 587 – 600

6 Přílohy

Příloha 1: Ukázky euro bankovek

Příloha 2:

PROTOKOL O STATUTU EVROPSKÉHO SYSTÉMU CENTRÁLNÍCH BANK A EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY*

VYSOKÉ SMLUVNÍ STRANY,

PŘEJÍCE SI přijmout statut Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky, jak to stanoví článek 8 Smlouvy o založení Evropského společenství,

SE DOHODLY na následujících ustanoveních, která se připojují ke Smlouvě o založení Evropského společenství:

KAPITOLA I

ZŘÍZENÍ ESCB

Článek 1

Evropský systém centrálních bank

1.1. Evropský systém centrálních bank (ESCB) a Evropská centrální banka (ECB) se zřizují podle článku 8 této smlouvy; plní své úkoly a vyvíjejí svou činnost v souladu s ustanoveními této smlouvy a tohoto statutu.

1.2. Podle čl. 107 odst. 1 této smlouvy se ESCB skládá z ECB a z centrálních bank členských států (národních centrálních bank). Centrální bankou Lucemburska je Institut monétaire luxembourgeois.

KAPITOLA II

CÍLE A ÚKOLY ESCB

Článek 2

Cíle

Podle čl. 105 odst. 1 této smlouvy je prvořadým cílem ESCB udržovat cenovou stabilitu. Aniž je dotčen cíl cenové stability, podporuje ESCB obecné hospodářské politiky ve Společenství se záměrem přispět k dosahování cílů Společenství, jak jsou vymezeny v článku 2 této smlouvy. ESCB jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží, čímž podporuje efektivní umístění zdrojů, a ve shodě se zásadami stanovenými v článku 4 této smlouvy.

---

* Protokol (Úř. věst. C 191, 29. 7. 1992, s. 68) připojený ke Smlouvě o založení Evropského společenství, ve znění Amsterodamské smlouvy (Úř. věst. C 340, 10. 11. 1997, s.1), Nicejské smlouvy (Úř. věst. C 80, 10. 3. 2001, s. 1), rozhodnutí Rady 2003/223/ES (Úř. věst. L 83, 1. 4. 2003, s. 66) a Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách Smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. L 236, 23. 9. 2003, s. 33) – neúřední konsolidované znění.

Článek 3

Úkoly

3.1. Podle čl. 105 odst. 2 této smlouvy plní ESCB tyto základní úkoly:

- vymezuje a provádí měnovou politiku Společenství,
- provádí devizové operace v souladu s článkem 111 této smlouvy,
- drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států,
- podporuje plynulé fungování platebních systémů.

3.2. Podle čl. 105 odst. 3 této smlouvy se třetí odrážka článku 3.1 nevztahuje na držbu a správu devizových provozních zůstatků vládami členských států.

3.3. Podle čl. 105 odst. 5 této smlouvy přispívá ESCB k řádnému řízení politik, které provádějí příslušné orgány v oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému.

Článek 4

Poradní funkce

Podle čl. 105 odst. 4 této smlouvy:

(a) je ECB konzultována:

- ke všem návrhům aktů Společenství v oblasti její působnosti,
- vnitrostátními orgány ke všem návrhům právních předpisů z oblastí její působnosti, avšak v mezích a za podmínek stanovených Radou postupem podle článku 42;

(b) ECB může v záležitostech spadajících do oblastí její působnosti předkládat svá stanoviska příslušným orgánům nebo subjektům Společenství či vnitrostátním orgánům.

Článek 5

Shromažďování statistických informací

5.1. Pro zajištění úkolů, kterými je pověřen ESCB, shromažďuje ECB ve spolupráci s národními centrálními bankami nezbytné statistické informace buď od příslušných vnitrostátních orgánů, nebo přímo od hospodářských subjektů. Za tím účelem spolupracuje s orgány nebo subjekty Společenství, s příslušnými orgány členských států nebo třetích zemí a s mezinárodními organizacemi.

5.2. Úkoly popsané v článku 5.1 provádějí v rámci svých možností národní centrální banky.

5.3. ECB je pověřena podle potřeby podporovat harmonizaci pravidel a postupů, kterými se řídí shromažďování, sestavování a šíření statistických údajů v oblastech její působnosti.

5.4. Postupem podle článku 42 určí Rada fyzické a právnické osoby podléhající zpravodajské povinnosti, vymezí režim utajení a stanoví příslušná prováděcí a sankční ustanovení.

Článek 6

Mezinárodní spolupráce

6.1. V oblasti mezinárodní spolupráce týkající se úkolů svěřených ESCB rozhoduje ECB o způsobu zastoupení ESCB.

6.2. ECB a s jejím souhlasem rovněž národní centrální banky se podílejí na činnosti mezinárodních měnových institucí.

6.3. Články 6.1. a 6.2. se použijí, aniž je dotčen čl. 111 odst. 4 této smlouvy.

KAPITOLA III

ORGANIZACE ESCB

Článek 7

Nezávislost

ECB, národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů nesmějí v souladu s článkem 108 této smlouvy při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim touto smlouvou a tímto statutem vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu či od jakéhokoli jiného subjektu. Orgány a subjekty Společenství a vlády členských států se zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů ECB ani národních centrálních bank při plnění jejich úkolů.

Článek 8

Obecná zásada

ESCB je řízen rozhodovacími orgány ECB.

Článek 9

Evropská centrální banka

9.1. ECB, která má podle čl. 107 odst. 2 této smlouvy právní subjektivitu, má ve všech členských státech nejširší způsobilost k právním úkonům přiznávanou podle vnitrostátního práva právníckým osobám; ECB může zejména nabývat a zcizovat movitý majetek a nemovitosti a může vystupovat před soudy.

9.2. ECB zajišťuje, aby úkoly svěřené ESCB podle čl. 105 odst. 2, 3 a 5 této smlouvy byly plněny její vlastní činností ve smyslu tohoto statutu nebo prostřednictvím národních centrálních bank podle článků 12.1 a 14.

9.3. Podle čl. 107 odst. 3 této smlouvy jsou rozhodovacími orgány ECB Rada guvernérů a Výkonná rada.

Článek 10

Rada guvernérů

10.1. Podle čl. 112 odst. 1 této smlouvy se Rada guvernérů skládá z členů Výkonné rady a z guvernérů národních centrálních bank.

10.2.²⁶ Každý člen Rady guvernérů má jeden hlas. Ode dne, kdy počet členů Rady guvernérů přesáhne 21, má každý člen Rady ředitelů jeden hlas a počet guvernérů s hlasovacím právem je 15. Tato hlasovací práva se rozdělí a střídají takto:

— ode dne, kdy počet guvernérů přesáhne 15, až do dne, kdy dosáhne počtu 22, jsou guvernéři rozděleni do dvou skupin podle pořadí založeného na velikosti podílu členského státu dané národní centrální banky na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách a na celkové souhrnné rozvaze měnových finančních institucí členských států, které přijaly euro. Podílu na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách se přiděluje váha 5/6 a podílu na celkové souhrnné rozvaze měnových finančních institucí se přiděluje váha 1/6. První skupina se skládá z pěti guvernérů a druhá skupina se skládá ze zbývajících guvernérů. Frekvence hlasovacích práv guvernérů v první skupině není nižší než frekvence hlasovacích práv guvernérů ve druhé skupině. S výhradou předchozí věty se první skupině přidělují čtyři hlasovací práva a druhé skupině 11 hlasovacích práv;

— ode dne, kdy počet guvernérů dosáhne 22, se guvernéři rozdělí do tří skupin podle pořadí založeném na výše uvedených kritériích. První skupina se skládá z pěti guvernérů a jsou jí přidělena čtyři hlasovací práva. Druhá skupina se skládá z poloviny celkového počtu guvernérů, přičemž se jakýkoli zlomek zaokrouhlí na celé vyšší číslo, a je jí přiděleno osm hlasovacích práv. Třetí skupina se skládá ze zbývajících guvernérů a jsou jí přidělena tři hlasovací práva:

— uvnitř každé skupiny mají guvernéři hlasovací právo po stejnou dobu;

— pro výpočet podílů na souhrnném hrubém domácím produktu v tržních cenách se použije článek 29.2. Celková souhrnná rozvaha měnových finančních institucí se vypočítá v souladu se statistickým rámcem, který se v Evropském společenství používá v době výpočtu;

— při jakékoli úpravě souhrnného hrubého domácího produktu v tržních cenách podle článku 29.3 nebo při jakémkoli zvýšení počtu guvernérů se podle výše uvedených zásad upraví velikost nebo složení skupin;

— Rada guvernérů přijme dvoutřetinovou většinou všech svých členů, s hlasovacím právem i bez něj, veškerá opatření nezbytná pro provádění výše uvedených zásad a může rozhodnout o odložení zavedení rotačního systému až do dne, kdy počet guvernérů překročí 18.

Hlasovací právo se vykonává osobně. Odchylně od tohoto pravidla může jednacím řád uvedený v článku 12.3 stanovit, že členové Rady guvernérů mohou hlasovat prostřednictvím telekonference. Jednacím řád dále stanoví, že člen Rady guvernérů, který se delší dobu nemůže účastnit jejích zasedání, smí za sebe jmenovat náhradníka jako člena Rady guvernérů.

---

²⁶ Ve znění rozhodnutí Rady 2003/223/ES.

Předchozími odstavci nejsou dotčena hlasovací práva všech členů Rady guvernérů, s hlasovacím právem i bez něj, podle článků 10.3, 10.4 a 41.2.

Nestanoví-li tento statut jinak, rozhoduje Rada guvernérů prostou většinou členů s hlasovacím právem. V případě rovnosti hlasů je rozhodující hlas prezidenta.

Rada guvernérů je schopna se usnášet za přítomnosti alespoň dvou třetin členů s hlasovacím právem. Není-li tato podmínka splněna, může prezident svolat mimořádné zasedání, na němž mohou být rozhodnutí přijímána bez ohledu na uvedené kvórum.

10.3. Při rozhodování podle článků 28, 29, 30, 32, 33 a 51 mají hlasy členů Rady guvernérů váhu podle podílů národních centrálních bank na upsaném základním kapitálu ECB. Hlasy členů Výkonné rady mají nulovou váhu. Rozhodnutí vyžadující kvalifikovanou většinu je přijato, jestliže odevzdané souhlasné hlasy představují alespoň dvě třetiny upsaného základního kapitálu ECB a současně alespoň polovinu podílníků. Nemůže-li být některý z guvernérů přítomen, může určit náhradníka, který odevzdá jeho vážený hlas.

10.4. Zasedání jsou důvěrná. Rada guvernérů však může rozhodnout o zveřejnění výsledku svého jednání.

10.5. Rada guvernérů zasedá alespoň desetkrát ročně.

10.6.²⁷ Rada, zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, může změnit článek 10.2 na doporučení ECB a po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí, anebo na doporučení Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ECB jednomyslně. Rada doporučí přijetí těchto změn členskými státy. Tyto změny vstoupí v platnost poté, co je ratifikují všechny členské státy v souladu s jejich ústavními předpisy.

Přijetí doporučení ECB podle tohoto odstavce vyžaduje jednomyslné rozhodnutí Rady guvernérů.

Článek 11

Výkonná rada

11.1. Podle čl. 112 odst. 2 písm. a) této smlouvy se Výkonná rada skládá z prezidenta, viceprezidenta a dalších čtyř členů. Členové vykonávají svou funkci na plný pracovní úvazek.

Žádný člen nesmí vykonávat jinou výdělečnou nebo nevýdělečnou profesionální činnost, pokud mu Rada guvernérů k tomu výjimečně neudělí souhlas.

11.2. Podle čl. 112 odst. 2 písm. b) této smlouvy jsou prezident, viceprezident a další členové Výkonné rady vybíráni a jmenováni z uznávaných osobností s profesionální zkušeností v měnových nebo bankovních záležitostech vzájemnou dohodou vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na základě doporučení Rady, po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou guvernérů.

Jejich funkční období je osmileté a nemohou být jmenováni opakovaně.

Členy Výkonné rady mohou být pouze státní příslušníci členských států.

---

²⁷ Odstavec doplněný článkem 5 Nicejské smlouvy.

11.3. Pracovní řád členů Výkonné rady, zejména jejich platy, důchody a jiné dávky sociálního zabezpečení, jsou předmětem smluv s ECB a stanoví je Rada guvernérů na návrh výboru skládajícího se ze tří členů jmenovaných Radou guvernérů a ze tří členů jmenovaných Radou. Členové Výkonné rady nemají právo hlasovat o záležitostech uvedených v tomto odstavci.

11.4. Přestane-li kterýkoli člen Výkonné rady splňovat podmínky nezbytné k výkonu své funkce nebo se dopustí vážného pochybení, může být odvolán Soudním dvorem na žádost Rady guvernérů nebo Výkonné rady.

11.5. Každý osobně přítomný člen Výkonné rady má právo hlasovat a má k tomu účelu jeden hlas. Není-li stanoveno jinak, rozhoduje Výkonná rada prostou většinou odevzdaných hlasů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas prezidenta. Pravidla hlasování jsou upřesněna v jednacím řádu uvedeném v článku 12.3.

11.6. Výkonná rada odpovídá za běžné záležitosti ECB.

11.7. Jakékoli uvolněné místo ve Výkonné radě se obsazuje jmenováním nového člena podle článku 11.2.

Článek 12

Úkoly rozhodovacích orgánů

12.1. Rada guvernérů přijímá obecné zásady a činí rozhodnutí nezbytná pro zajištění plnění úkolů svěřených ESCB touto smlouvou a tímto statutem. Rada guvernérů určuje měnovou politiku Společenství a popřípadě přijímá rozhodnutí týkající se střednědobých měnových cílů, klíčových úrokových sazeb a vytváření měnových rezerv ESCB, přičemž přijme obecné zásady nezbytné k jejich provedení.

Výkonná rada provádí měnovou politiku v souladu s obecnými zásadami a rozhodnutími Rady guvernérů. V tomto směru dává Výkonná rada nezbytné pokyny národním centrálním bankám. Navíc na ni může Rada guvernérů rozhodnutím přenést určité pravomoci.

V míře považované za možnou a přiměřenou a aniž je dotčen tento článek, se ECB obrací na národní centrální banky se žádostmi o provedení operací, které patří k úkolům ESCB.

12.2. Výkonná rada odpovídá za přípravu zasedání Rady guvernérů.

12.3. Rada guvernérů přijme jednacím řádem upravujícím vnitřní organizaci ECB a jejích rozhodovacích orgánů.

12.4. Rada guvernérů vykonává poradní funkce uvedené v článku 4.

12.5. Rada guvernérů přijímá rozhodnutí uvedená v článku 6.

Článek 13

Prezident

13.1. Prezident ECB, nebo v jeho nepřítomnosti viceprezident, předsedá Radě guvernérů a Výkonné radě ECB.

13.2. Aniž je dotčen článek 39, zastupuje ECB navenek prezident nebo osoba jím k tomuto určená.

Článek 14

Národní centrální banky

14.1. Podle článku 109 této smlouvy zajistí každý členský stát nejpozději ke dni zřízení ESCB, aby jeho vnitrostátní právní předpisy, včetně statutu národní centrální banky, byly slučitelné s touto smlouvou a s tímto statutem.

14.2. Statuty národních centrálních bank stanoví zejména, že funkční období guvernéra národní centrální banky trvá nejméně pět let.

Guvernér může být z funkce odvolán pouze tehdy, přestane-li splňovat podmínky požadované k jejímu výkonu nebo se dopustí vážného pochybení. V případě odvolání guvernéra z funkce může dotyčný guvernér národní centrální banky nebo Rada guvernérů podat žalobu k Soudnímu dvoru, a to z důvodu porušení této smlouvy nebo některé právní normy vydané k jejímu provedení. Tyto žaloby je nutné podat do dvou měsíců ode dne vyhlášení či oznámení žalobci nebo v případě, že se tak nestalo, do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce o rozhodnutí dozvěděl.

14.3. Národní centrální banky jsou nedílnou součástí ESCB a jednájí v souladu s obecnými zásadami a pokyny ECB. K dodržování obecných zásad a pokynů ECB přijímá Rada guvernérů nezbytná opatření a vyžaduje, aby jí byly poskytovány veškeré dostupné informace.

14.4. Národní centrální banky mohou vykonávat i jiné funkce než ty, jež jsou uvedeny v tomto statutu, pokud Rada guvernérů dvoutřetinovou většinou odevzdaných hlasů nerozhodne, že tyto funkce jsou v rozporu s cíli a úkoly ESCB. Tyto funkce jsou vykonávány na vlastní odpovědnost a na vlastní účet národních centrálních bank a nejsou pokládány za součást činnosti ESCB.

Článek 15

Povinnost předkládat zprávy

15.1. ECB vypracovává a zveřejňuje zprávy o činnosti ESCB alespoň jednou za čtvrt roku.

15.2. Každý týden je uveřejňován konsolidovaný finanční výkaz ESCB.

15.3. Podle čl. 113 odst. 3 této smlouvy předkládá ECB výroční zprávu o činnosti ESCB a o měnové politice za uplynulý i běžný rok Evropskému parlamentu, Radě, Komisi a také Evropské radě.

15.4. Zprávy a výkazy uvedené v tomto článku se poskytují zájemcům zdarma.

Článek 16

Bankovky

Podle čl. 106 odst. 1 této smlouvy má Rada guvernérů výhradní právo povolovat vydávání bankovek ve Společenství. Tyto bankovky mohou vydávat ECB a národní centrální banky. Bankovky vydávané ECB a národními centrálními bankami jsou jedinými bankovkami, které mají ve Společenství status zákonného platidla.

Je-li to možné, respektuje ECB stávající zvyklosti ve vydávání a v grafické úpravě bankovek.

KAPITOLA IV

MĚNOVÉ FUNKCE A OPERACE ESCB

Článek 17

Účty u ECB a u národních centrálních bank

ECB a národní centrální banky mohou pro provádění svých operací otevírat účty úvěrovým institucím, veřejnoprávním subjektům a jiným účastníkům trhu a jako zajištění přijímat aktiva včetně zaknihovaných cenných papírů.

Článek 18

Operace na volném trhu a úvěrové operace

18.1. Pro dosažení cílů ESCB a uskutečnění jeho úkolů mohou ECB a národní centrální banky:

— obchodovat na finančních trzích s pohledávkami a obchodovatelnými cennými papíry znějícími na měny Společenství nebo na měny třetích zemí a s drahými kovy formou promptních nebo termínovaných nákupů a prodejů, formou dohod o zpětném odkupu nebo formou výpůjček či půjček,

— provádět úvěrové operace s úvěrovými institucemi a s ostatními účastníky trhu s tím, že úvěry jsou dostatečně zajištěny.

18.2. ECB stanoví obecné zásady operací na volném trhu a úvěrových operací prováděných ECB nebo národními centrálními bankami včetně zásad pro vyhlásování podmínek, za nichž jsou národní centrální banky připraveny takové operace provádět.

Článek 19

Minimální rezervy

19.1. S výhradou článku 2 může ECB požadovat na úvěrových institucích usazených v členských státech, aby v souladu s cíli měnové politiky udržovaly na účtech u ECB a u národních centrálních bank minimální rezervy. Rada guvernérů může vydat nařízení týkající se výpočtu a určování požadované výše minimálních rezerv. V případech jejich nedodržení je ECB oprávněna vybírat úroky z prodlení a ukládat jiné sankce s rovnocenným účinkem.

19.2. Za účelem použití tohoto článku určí Rada postupem podle článku 42 základ pro minimální rezervy a nejvýše přípustný poměr mezi těmito rezervami a jejich základem, jakož i přiměřené sankce pro případy jejich nedodržení.

Článek 20

Jiné nástroje měnové kontroly

Rada guvernérů může rozhodnout dvoutřetinovou většinou odevzdaných hlasů o použití dalších operativních metod měnové kontroly, které považuje s přihlédnutím k článku 2 za vhodné.

Zakládá-li použití takových metod závazky pro třetí strany, stanoví Rada postupem podle článku 42 rozsah jejich použití.

Článek 21

Operace s veřejnoprávními subjekty

21.1. Podle článku 101 této smlouvy je zakázáno přečerpávání účtů nebo jakýkoli jiný typ úvěrování od ECB nebo od národních centrálních bank ve prospěch orgánů či subjektů Společenství, ústředních vlád, regionálních, místních nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo veřejných podniků členských států; ECB nebo národním centrálním bankám je rovněž zakázán přímý nákup jejich dluhových cenných nástrojů.

21.2. ECB a národní centrální banky mohou působit pro subjekty uvedené v článku 21.1 jako fiskální agenti.

21.3. Tento článek se nevztahuje na úvěrové instituce ve veřejném vlastnictví, kterým národní centrální banky a ECB poskytují stejné zacházení v souvislosti s poskytováním peněžních prostředků centrálními bankami jako soukromým úvěrovým institucím.

Článek 22

Zúčtovací a platební systémy

ECB a národní centrální banky mohou poskytovat facility a ECB může vydávat nařízení proto, aby byly zajištěny účinné a spolehlivé zúčtovací a platební mechanismy uvnitř Společenství a ve styku se třetími zeměmi.

Článek 23

Operace se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi

ECB a národní centrální banky mohou:

- navazovat vztahy s centrálními bankami a s finančními institucemi ve třetích zemích a, je-li to účelné, i s mezinárodními organizacemi,
- nabývat a prodávat promptně i termínovaně všechny typy devizových aktiv a drahé kovy. Pojem „devizové aktivum“ zahrnuje cenné papíry a všechna další aktiva v měnách kterékoli země nebo v zúčtovacích jednotkách bez ohledu na formu jejich držení,
- držet a spravovat aktiva uvedená v tomto článku,
- provádět ve vztahu k třetími zeměmi a k mezinárodním organizacím všechny typy bankovních operací včetně zápůjčních a výpůjčních operací.

Článek 24

Jiné operace

Kromě operací vyplývajících z jejich úkolů, mohou ECB a národní centrální banky provádět operace pro potřeby svého provozu nebo svých zaměstnanců.

KAPITOLA V

DOHLED

Článek 25

Dohled

25.1. ECB může vydávat stanoviska a být konzultována Radou, Komisí a příslušnými orgány členských států ohledně působnosti a používání právních aktů Společenství týkajících se dohledu nad úvěrovými institucemi a stabilitou finančního systému.

25.2. V souladu s rozhodnutími Rady podle čl. 105 odst. 6 této smlouvy může ECB plnit zvláštní úkoly týkající se dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi s výjimkou pojišťovacích podniků.

KAPITOLA VI

FINANČNÍ USTANOVENÍ ESCB

Článek 26

Účetní závěrka

26.1. Účetní rok ECB a národních centrálních bank začíná prvním lednem a končí třicátým prvním prosincem.

26.2. Roční účetní závěrku ECB sestavuje Výkonná rada v souladu se zásadami stanovenými Radou guvernérů. Závěrku schvaluje Rada guvernérů a poté je závěrka zveřejněna.

26.3. Pro analytické a provozní účely sestavuje Výkonná rada konsolidovanou rozvahu ESCB zahrnující ta aktiva a pasiva národních centrálních bank, která náleží ESCB.

26.4. K používání tohoto článku stanoví Rada guvernérů pravidla nezbytná pro standardizaci účtování a vykazování operací národních centrálních bank.

Článek 27

Audit účetnictví

27.1. Účetnictví ECB a národních centrálních bank ověřují nezávislí externí auditoři doporučení Radou guvernérů a schválení Radou. Auditoři jsou oprávněni zkoumat veškeré účetnictví ECB a národních centrálních bank a obdržet veškeré informace o provedených operacích.

27.2. Článek 248 této smlouvy se vztahuje výlučně na zkoumání výkonnosti správy ECB.

Článek 28

Základní kapitál ECB

28.1. Základní kapitál ECB při zahájení její činnosti činí 5 miliard ECU. Základní kapitál může být zvýšen rozhodnutím Rady guvernérů kvalifikovanou většinou stanovenou v článku 10.3 v mezích a za podmínek, které stanoví Rada postupem podle článku 42.

28.2. Národní centrální banky jsou jedinými upisovateli a držiteli základního kapitálu ECB. Základní kapitál je upisován podle klíče stanoveného v souladu s článkem 29.

28.3. Rada guvernérů určí kvalifikovanou většinou podle článku 10.3, v jaké výši a jakým způsobem má být základní kapitál splacen.

28.4. S výhradou článku 28.5 nesmějí být podíly národních centrálních bank na upsaném základním kapitálu ECB převedeny, zastaveny nebo se stát předmětem výkonu rozhodnutí.

28.5. Bude-li klíč uvedený v článku 29 upraven, převedou národní centrální banky mezi sebou příslušné podíly na základním kapitálu tak, aby rozdělení těchto podílů odpovídalo upravenému klíči. Rada guvernérů určí podmínky těchto převodů.

Článek 29

Klíč pro upisování základního kapitálu

29.1. Po zřízení ESCB a ECB se postupem podle čl. 123 odst. 1 této smlouvy stanoví klíč pro upisování základního kapitálu ECB. Podle tohoto klíče bude každé národní centrální bance přidělen vážený podíl, který se rovná součtu:

— 50 % podílu příslušného členského státu na počtu obyvatel Společenství v předposledním roce před zřízením ESCB,

— 50 % podílu příslušného členského státu na hrubém domácím produktu Společenství v tržních cenách zaznamenaných za posledních pět let předcházejících předposlednímu roku před zřízením ESCB.

Procenta se zaokrouhlují směrem nahoru na nejbližší násobek 0,05.

29.2. Statistické údaje nezbytné pro plnění tohoto článku poskytuje Komise v souladu s pravidly přijatými Radou postupem podle článku 42.

29.3. Vážené podíly přidělené národním centrálním bankám budou po založení ESCB upravovány každých pět let, přičemž se přiměřeně použije článek 29.1. Upravený klíč platí od prvního dne následujícího roku.

29.4. Rada guvernérů učiní všechna další opatření nezbytná k použití tohoto článku.

Článek 30

Převod devizových rezerv na ECB

30.1. Aniž je dotčen článek 28, poskytují národní centrální banky ECB devizové rezervy v jiných měnách než v měnách členských států, v ECU, v rezervních pozicích u Mezinárodního měnového fondu a ve zvláštních právech čerpání až do protihodnoty rovnající se 50 miliardám ECU. Rada guvernérů rozhodne o části, která by měla být ECB

poskytnuta po jejím založení, a o částkách poskytovaných v pozdějších termínech. ECB má plné právo držet a spravovat devizové rezervy, které na ni byly převedeny, a využívat je pro účely stanovené v tomto statutu.

30.2. Příspěvky jednotlivých národních centrálních bank se stanoví v poměru k jejich podílu na upsaném základním kapitálu ECB.

30.3. ECB připíše ve prospěch každé národní centrální banky pohledávku ve výši jejího příspěvku. Rada guvernérů rozhoduje o denominaci a úročení těchto pohledávek.

30.4. ECB může podle článku 30.2 vyzvat ke složení dalších devizových rezerv nad limit stanovený v článku 30.1 v mezích a za podmínek, které stanoví Rada postupem podle článku 42.

30.5. ECB může držet a spravovat rezervní pozice u Mezinárodního měnového fondu a zvláštní práva čerpání a zajišťovat sdružování těchto rezerv.

30.6. Rada guvernérů přijme veškerá další opatření nezbytná k používání tohoto článku.

Článek 31

Devizové rezervy národních centrálních bank

31.1. Národní centrální banky jsou oprávněny provádět operace k plnění svých závazků vůči mezinárodním organizacím v souladu s článkem 23.

31.2. Všechny ostatní operace s devizovými rezervami zbývajících národních centrálních bankám po převodech provedených podle článku 30 a transakce členských států s jejich devizovými provozními zůstatky překračujícími částku stanovenou podle článku 31.3 podléhají schválení ECB s cílem zajistit soulad s devizovou a měnovou politikou Společenství.

31.3. Rada guvernérů stanoví obecné zásady s cílem usnadnit tyto operace.

Článek 32

Přerozdělování měnových příjmů národních centrálních bank

32.1. Příjmy dosažené národními centrálními bankami při uskutečňování úkolů v rámci měnové politiky ESCB (dále jen „měnové příjmy“) jsou na konci každého účetního roku přerozdělovány v souladu s tímto článkem.

32.2. S výhradou článku 32.3 se částka měnových příjmů každé národní centrální banky rovná jejímu ročnímu příjmu z aktiv, která drží jako protihodnotu bankovek v oběhu, a závazků z vkladů úvěrových institucí. Tato aktiva vedou národní centrální banky odděleně v souladu s obecnými zásadami přijatými Radou guvernérů.

32.3. Jestliže po zahájení třetí etapy Rada guvernérů usoudí, že struktura bilancí národních centrálních bank nedovoluje použití článku 32.2, může Rada guvernérů kvalifikovanou většinou rozhodnout, že odchýlně od článku 32.2 bude měnový příjem vypočítáván podle jiné metody, a to po dobu nepřesahující pět let.

32.4. Výše měnového příjmu každé národní centrální banky se snižuje o částku rovnající se úrokům, které tato centrální banka platí ze závazků z vkladů úvěrových institucí podle článku 19. Rada guvernérů může rozhodnout o odškodnění národních centrálních bank za náklady

spojené s vydáváním bankovek nebo za výjimečných okolností za zvláštní ztráty vzniklé z operací měnové politiky prováděných ve prospěch ESCB. Odškodnění bude provedeno ve formě, jakou bude Rada guvernérů považovat za vhodnou; tyto částky se mohou vzájemně započítat proti měnovým příjmům národních centrálních bank.

32.5. Úhrnný měnový příjem národních centrálních bank se rozdělí mezi národní centrální banky v poměru k jejich splaceným podílům na základním kapitálu ECB, nerozhodne-li Rada guvernérů podle článku 33.2 jinak.

32.6. Vzájemné zúčtování a vypořádání zůstatků vzniklých při přerozdělování měnových příjmů provede ECB v souladu s obecnými zásadami přijatými Radou guvernérů.

32.7. Rada guvernérů přijme veškerá další opatření nezbytná k používání tohoto článku.

Článek 33

Rozdělování čistých zisků a ztrát ECB

33.1. Čistý zisk ECB je převáděn v tomto pořadí:

- (a) částka, již určí Rada guvernérů a jež nesmí překročit 20 % čistého zisku, se převede do všeobecného rezervního fondu až do výše 100 % základního kapitálu,
- (b) zbývající čistý zisk se rozděluje podílníkům ECB v poměru k jejich splaceným podílům.

33.2. Zaznamenaná-li ECB ztrátu, může být schodek vyrovnán ze všeobecného rezervního fondu ECB, a bude-li to nezbytné, na základě rozhodnutí Rady guvernérů z měnového příjmu příslušného účetního roku, a to poměrně až do výše částek přidělených národním centrálním bankám podle článku 32.5.

KAPITOLA VII

OBEČNÁ USTANOVENÍ

Článek 34

Právní akty

34.1. Podle článku 110 této smlouvy Evropská centrální banka:

- přijímá nařízení v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů vymezených v čl. 3.1 první odrážce, v článcích 19.1, 22 nebo 25.2 tohoto statutu a v případech stanovených právními akty Rady, jež jsou uvedeny v článku 42,
- přijímá rozhodnutí nezbytná pro plnění úkolů svěřených ESCB touto smlouvou a tímto statutem,
- vydává doporučení a zaujímá stanoviska.

34.2. Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

Doporučení a stanoviska nejsou závazná.

Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu pro ty, jimž je určeno.

Články 253, 254 a 256 této smlouvy se vztahují na nařízení a rozhodnutí přijatá ECB.

ECB může rozhodnout o zveřejnění svých rozhodnutí, doporučení a stanovisek.

34.3. V mezích a za podmínek stanovených Radou postupem podle článku 42 statutu je ECB oprávněna ukládat podnikům peněžité pokuty nebo penále za neplnění povinností vyplývajících z jejích nařízení a rozhodnutí.

Článek 35

Soudní kontrola a záležitosti s ní související

35.1. Jednání nebo opomenutí ECB podléhají přezkoumání nebo výkladu Soudního dvora v případech a za podmínek stanovených touto smlouvou. ECB je oprávněna podat žalobu v případech a za podmínek stanovených touto smlouvou.

35.2. Spory mezi ECB na jedné straně a jejími věřiteli, dlužníky či jakoukoli jinou osobou na straně druhé rozhodují příslušné národní soudy, není-li dána pravomoc Soudního dvora.

35.3. ECB podléhá úpravě odpovědnosti podle článku 288 této smlouvy. Odpovědnost národních centrálních bank se řídí příslušným vnitrostátním právem.

35.4. Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat podle jakékoli rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě veřejnoprávní nebo soukromoprávní uzavřené ECB nebo jejím jménem.

35.5. Rozhodnutí ECB o předložení věci Soudnímu dvoru přijímá Rada guvernérů.

35.6. Soudní dvůr má pravomoc ve sporech týkajících se závazků, které mají podle tohoto statutu plnit národní centrální banky. Usoudí-li ECB, že některá národní centrální banka nesplnila povinnost vyplývající z tohoto statutu, poskytne dotyčné národní centrální bance příležitost předložit své připomínky a poté vydá ve věci odůvodněné stanovisko. Nevyhoví-li dotyčná národní centrální banka tomuto stanovisku ve lhůtě stanovené ECB, může ECB předložit věc Soudnímu dvoru.

Článek 36

Zaměstnanci

36.1. Na návrh Výkonné rady přijme Rada guvernérů pracovní řád pro zaměstnance ECB.

36.2. Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat jakékoli spory mezi ECB a jejími zaměstnanci v mezích a za podmínek stanovených v pracovním řádu.

Článek 37

Sídlo

Do konce roku 1992 rozhodnou vlády členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád vzájemnou dohodou o sídle ECB.

Článek 38

Služební tajemství

38.1. Členové řídicích orgánů a zaměstnanci ECB a národních centrálních bank jsou povinni i po skončení svého pracovního poměru zachovávat mlčenlivost o informacích, které jsou předmětem služebního tajemství.

38.2. Osoby mající přístup k údajům, na něž se vztahují právní předpisy Společenství ukládající povinnost mlčenlivosti, podléhají těmto předpisům.

Článek 39

Osoby s podpisovým právem

Vůči třetím stranám ECB právně zavazují její prezident nebo dva členové Výkonné rady nebo podpisy dvou zaměstnanců ECB, kteří byli k podepisování jménem ECB jejím prezidentem řádně zmocněni.

Článek 40²⁸

Výsady a imunity

ECB požívá na území členských států výsad a imunit nezbytných pro plnění svých úkolů za podmínek stanovených v Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství.

KAPITOLA VIII

ZMĚNY STATUTU A DOPLŇUJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Článek 41

Zjednodušený postup pro přijímání změn

41.1. Podle čl. 107 odst. 5 této smlouvy může Rada měnit články 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, čl. 33.1 písm. a) a článek 36 tohoto statutu buď na doporučení ECB a po konzultaci s Komisí kvalifikovanou většinou, anebo na návrh Komise a po konzultaci s ECB jednomyslně. V obou případech se vyžaduje souhlas Evropského parlamentu.

41.2. Doporučení ECB podle tohoto článku vyžaduje jednomyslné rozhodnutí Rady guvernérů.

Článek 42

Doplňující právní předpisy

V souladu s čl. 107 odst. 6 této smlouvy přijme Rada bezprostředně po rozhodnutí o zahájení třetí etapy na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a ECB, anebo na doporučení ECB a po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí kvalifikovanou většinou předpisy uvedené v člancích 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 a 34.3 tohoto statutu.

---

²⁸ Ve znění čl. 6 bodu III odst. 4 Amsterodamské smlouvy.

KAPITOLA IX

PŘECHODNÁ A JINÁ USTANOVENÍ O ESCB

Článek 43

Obecná ustanovení

43.1. Na základě výjimky uvedené v čl. 122 odst. 1 této smlouvy nezakládají následující články tohoto statutu práva ani neukládají povinnosti pro dotčený členský stát: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 50 a 52.

43.2. Centrální banky členských států, na které se vztahuje výjimka podle čl. 122 odst. 1 této smlouvy, si zachovávají své pravomoci v oblasti měnové politiky podle příslušného vnitrostátního práva.

43.3. V člancích 3, 11.2, 19, 34.2 a 50 tohoto statutu se „členskými státy“ rozumějí podle čl. 122 odst. 4 této smlouvy členské státy, na které se nevztahuje výjimka.

43.4. V člancích 9.2, 10.1, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 a 52 tohoto statutu se „národními centrálními bankami“ rozumějí centrální banky členských států, na které se nevztahuje výjimka.

43.5. V člancích 10.3 a 33.1 se „podílníky“ rozumějí rovněž centrální banky členských států, na které se nevztahuje výjimka.

43.6. V člancích 10.3 a 30.2 se „upsaným základním kapitálem ECB“ rozumí základní kapitál upsaný centrálními bankami členských států, na které se nevztahuje výjimka.

Článek 44

Přechodné úkoly ECB

ECB převezme ty úkoly EMI, které v důsledku výjimek vztahujících se na jeden nebo několik členských států musí být ještě splněny ve třetí etapě.

Při přípravách na zrušení výjimek uvedených v článku 109k této smlouvy plní ECB poradní funkci.

Článek 45

Generální rada ECB

45.1. Aniž je dotčen čl. 107 odst. 3 této smlouvy, zřizuje se Generální rada jako třetí rozhodovací orgán ECB.

45.2. Generální rada je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů národních centrálních bank. Zasedání Generální rady se mohou účastnit další členové Výkonné rady, avšak bez hlasovacího práva.

45.3. Povinnosti Generální rady taxativně vymezuje článek 47 tohoto statutu.

Článek 46

Jednací řád Generální rady

- 46.1. Generální radě ECB předsedá prezident, nebo v jeho nepřítomnosti viceprezident ECB.
- 46.2. Předseda Rady a jeden člen Komise se mohou účastnit zasedání Generální rady, avšak bez hlasovacího práva.
- 46.3. Zasedání Generální rady připravuje prezident.
- 46.4. Odchylně od článku 12.3 přijme Generální rada svůj jednací řád.
- 46.5. ECB zřídí sekretariát Generální rady.

Článek 47

Povinnosti Generální rady

- 47.1. Generální rada:
- plní úkoly uvedené v článku 44,
  - přispívá k plnění poradních funkcí uvedených v člancích 4 a 25.1.
- 47.2. Generální rada přispívá k:
- shromažďování statistických informací, jak je uvedeno v článku 5,
  - podávání zpráv o činnosti ECB, jak je uvedeno v článku 15,
  - stanovení pravidel uvedených v článku 26.4 nezbytných k používání článku 26,
  - přijímání veškerých dalších opatření uvedených v článku 29.4 nezbytných k používání článku 29,
  - přijetí pracovního řádu pro zaměstnance ECB podle článku 36.
- 47.3. Generální rada se podílí na přípravách nezbytných pro neodvolatelné stanovení směnných kurzů měn členských států, na které se vztahuje výjimka, vůči měnám nebo jednotné měně členských států, na které se výjimka v čl. 123 odst. 5 této smlouvy nevztahuje.
- 47.4. Generální radu informuje o rozhodnutích Rady guvernérů prezident ECB.

Článek 48

Přechodná ustanovení o základním kapitálu ECB

V souladu s článkem 29.1 je každé národní centrální bance přidělen vážený podíl podle klíče pro upisování základního kapitálu ECB. Odchylně od článku 28.3 nesplácejí centrální banky členských států, na které se vztahuje výjimka, svůj upsaný základní kapitál, nerozhodne-li Generální rada většinou představující alespoň dvě třetiny upsaného základního kapitálu ECB a alespoň polovinu podílníků, že musí být splacen minimální procentní podíl jako příspěvek na úhradu provozních nákladů ECB.

Článek 49

Odložené splácení základního kapitálu, rezervních fondů a rezerv ECB

49.1. Centrální banka členského státu, na který se přestala vztahovat výjimka, splácí svůj upsaný podíl na základním kapitálu ECB ve stejném rozsahu jako centrální banky členských států, na které se výjimka nevztahovala, a v souladu s článkem 30.1 převádí své devizové rezervy na ECB. Výše těchto převodů se určuje násobkem hodnoty devizových rezerv, které již byly v souladu s článkem 30.1 převedeny na ECB, vyjádřené v ECU podle platných směnných kurzů, a poměru mezi počtem podílů upsaných dotyčnou národní centrální bankou a počtem podílů již splacených ostatními národními centrálními bankami.

49.2. Kromě platby, jež má být provedena podle článku 49.1, přispívá dotyčná centrální banka do rezervních fondů ECB a do rezerv rovnocenných rezervním fondům a na částku, jež má být ještě vyčleněna na rezervní fondy a rezervy odpovídající zůstatku účtu zisků a ztrát k 31. prosinci roku, který předchází roku zrušení výjimky. Částka určená k převodu se vypočítá jako násobek výše rezerv, jak byly výše definovány a schváleny v bilanci ECB, a poměru mezi počtem podílů upsaných dotyčnou centrální bankou a počtem podílů již splacených ostatními národními centrálními bankami.

49.3.²⁹ Jakmile se jedna nebo více zemí stanou členskými státy a jejich národní centrální banky se stanou součástí ESCB, upsaný základní kapitál ECB a horní hranice částky devizových rezerv, které mohou být převedeny na ECB, budou automaticky zvýšeny. V rámci rozšířeného klíče pro upisování základního kapitálu se zvýšení určí vynásobením dosavadních částek poměrem vážených podílů vstupujících národních centrálních bank k váženým podílům národních centrálních bank, které již jsou členy ESCB. Vážený podíl každé národní centrální banky v klíči pro upisování základního kapitálu se vypočte obdobně podle článku 29.1 a v souladu s článkem 29.2. Pro statistické údaje se použijí referenční období totožná s těmi, která byla použita při poslední pětileté úpravě vážených podílů podle článku 29.3.

Článek 50

První jmenování členů Výkonné rady

Při zřizování Výkonné rady ECB jsou prezident, viceprezident a další členové Výkonné rady jmenováni vzájemnou dohodou vlád členských států na úrovni hlav států nebo předsedů vlád na doporučení Rady a po konzultaci s Evropským parlamentem a Radou EMI. Prezident Výkonné rady je jmenován na období osmi let. Odchylně od článku 11.2 je viceprezident jmenován na čtyři roky a ostatní členové Výkonné rady na funkční období trvající od pěti do osmi let. Nemohou být jmenováni opakovaně. Počet členů Výkonné rady může být nižší než stanoví článek 11.1, v žádném případě však nesmí být nižší než čtyři.

---

²⁹ Odstavec doplněný článkem 17 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách Smluv, na nichž je založena Evropská unie.

Článek 51

Odchylka od článku 32

51.1. Rozhodne-li Rada guvernérů po zahájení třetí etapy, že se používáním článku 32 významně změnil poměrný vztah příjmů národních centrálních bank, sníží se částka z příjmu, která má být rozdělena podle článku 32, o jednotný procentní podíl, jenž nesmí překročit 60 % v prvním účetním roce po zahájení třetí etapy a jenž bude v každém následujícím účetním roce snižován alespoň o 12 procentních bodů.

51.2. Ustanovení článku 51.1 se použije nejdéle po dobu pěti účetních let od zahájení třetí etapy.

Článek 52

Výměna bankovek v měnách Společenství

Po neodvolatelném stanovení směnných kurzů přijme Rada guvernérů opatření nezbytná k zajištění toho, aby bankovky znějící na měny s neodvolatelně stanovenými směnnými kurzy byly vyměňovány národními centrálními bankami za jejich jmenovité hodnoty.

Článek 53

Použitelnost přechodných ustanovení

Články 43 až 48 jsou použitelné po dobu existence členských států, na které se vztahuje výjimka.

ÚDAJE PRO KNIHOVNICKOU DATABÁZI

Název práce	Úloha Evropské centrální banky v procesu budování Evropské měnové unie
Autor práce	Bc. Miloň Kašpar
Obor	Ekonomika veřejného sektoru
Rok obhajoby	2006
Vedoucí práce	Ing. Jan Šolta, CSc.
Anotace	<p>Tato diplomová práce popisuje vznik Evropské měnové unie, funkci Evropské centrální banky a Paktu stability a růstu. První kapitola se věnuje počátkům evropské hospodářské spolupráce a procesu budování Hospodářské a měnové unie. Druhá kapitola se zabývá samotným vznikem Evropské centrální banky, její organizací a prováděnými úkoly, kterými byla pověřena. V třetí kapitole je popsán Pakt stability a růstu, vývoj plnění členskými státy eurozóny a provedená reforma Paktu stability.</p>
Klíčová slova	Evropská měnová unie, Evropská centrální banka, Euro, Pakt stability a růstu